

*Agatha
Christie*

**SMRT U
OBLACIMA**

Smrt u oblacima

Death In The Clouds (*Death in the Air*)

Agatha Christie, 1935

1. Paris - Croydon

Rujansko sunce pržilo je zračnu luku Le Bourget. Putnici su prelazili pistu i penjali se u zrakoplov Prometheus, koji je za nekoliko minuta trebao poletjeti za Croydon.

Jane Grey ušla je među posljednjima. Sjedne na svoje mjesto, broj 16. Neki su putnici već prošli u prednji odjeljak zrakoplova kroz srednja vrata pokraj majušne ostave-kuhinje i dva nužnika. Putnici su uglavnom sjedili na svojim mjestima. S druge strane prolaza dopirao je živahan razgovor u kojem se isticao kreštav, visok ženski glas. Jane iskrivi usnice. Predobro je poznavala takve glasove.

— Mila moja... zanimljivo., nisam znala... Gdje? Juan les Pins? O, da. Ne... Le Pinet... Da, staro društvo... Ma naravno, sjednimo zajedno. Što, ne možemo- Tko-Ah, tako...

A tad se začuje ljubazan muški glas sa stranim naglaskom:

— S najvećim zadovoljstvom, madame. Jane krišom pogleda.

Omanji postariji gospodin velikih brkova i jajolike glave uljudno je preselio sebe i prtljagu. Njegovo sjedalo bilo je na istom mjestu kao i Janeino, samo s druge strane prolaza.

Jane malo okrene glavu pa ugleda dvije žene čiji je neočekivani susret prouzročio strančevu uljudnost. Spominjanje Le Pineta izazvalo je njezinu radoznalost, jer je i Jane bila u Le Pinetu.

Jedne žene odlično se sjećala, posebice okolnosti u kojima ju je posljednji put vidjela. Sjedila je za kartaškim stolom i igrala bakaru. Njezine male šake zatvarale su se i otvarale same od sebe, a nenapadno našminkano lice porculanske lutke crvenjelo je i blijedjelo. - Kad bih se potrudila, mogla bih se sjetiti njezina imena - pomisli Jane. Prijateljica ga je spomenula. Rekla je: - Plemkinja je, ali ne rođenjem.

Bila je plesačica ili tako nešto.

Dubok prezir u prijateljičinu glasu. Njezina prijateljica Maisie, prvorazredna maserka za skidanje mesa. Druga žena, prisjeti se Jane, bila je prava.

Jahački, vlastelinski tip - pomisli Jane pa istog trena zaboravi dvije žene i usmjeri pogled na Le Bourget. Oko njihova zrakoplova bilo je puno različitih strojeva. Jedan je izgledao kao velika metalna stonoga.

Sjedalo u koje je tvrdoglavo odbijala pogledati bilo je njoj nasuprot. U njemu je sjedio mladić.

Na sebi je imao prilično kričav plavi pulover. Jane je čvrsto odlučila ne gledati iznad pulovera. Ako to učini, mogli bi im se sresti pogledi, a to ne bi bilo dobro!

Mehaničari su se dovikivali na francuskom, motor zagrmi, pa se stiša, pa ponovno zagrmi. Izvuku klipove i zrakoplov krene.

Jane zadrži dah. Tek se drugi put vozi zrakoplovom pa ju je let još mogao uzbuditi. Činilo se kao da će se zaletjeti u onu ogradu! Ali ne, uzletjeli su dignuli se uvis pa zaokrenuli. Le Bourget je ležao ispod njih.

I tako je počeo podnevni let za Croydon. U zrakoplovu je bio dvadeset jedan putnik. Deset u prednjem, jedanaest u stražnjem odjeljku zrakoplova, dva pilota i dva stjuarda. Buka motora bila je vješto prigušena i nije trebalo umetati vatu u uši, ali bila je dovoljno glasna da bi putnike odvratila od razgovora i potaknula ih na razmišljanje.

Dok je zrakoplov grmio iznad Francuske na putu do La Manchea, putnicima u stražnjem odjeljku zrakoplova motale su se po glavi kojekakve misli.

Jane Grey je mislila: - Neću ga pogledati. Neću. Bolje je tako. Gledat ću kroz prozor i razmišljati. Mislit ću na nešto određeno, tako je najbolje. To će mi smiriti misli. Od početka do svršetka.

I ona se u mislima odlučno vrati onome što je nazvala početkom, kupnji listića za kladionicu za konjičku utrku. Rastrošno, ali uzbudljivo.

Smijeh i šala u frizerskom salonu u kojem je Jane radila s još pet djevojaka.

— Sto ćeš ako dobiješ glavni pogodak? - Ja znam što bih.

Planovi. Kule u zraku. Puste priče.

Nije osvojila zgoditak, ali je ipak dobila stotinu funti.

Stotinu funti.

— Potroši polovicu, a ostalo sačuvaj za crne dane. Nikad se ne zna.

— Na tvom mjestu kupila bih bundu. Najskuplju. - A krstarenje...

Jane je razmišljala o krstarenju, ali je ostala vjerna prvoj zamisli, sedam dana u Le Pinetu. Mnoge njezine mušterije odlazile su u Le Pinet ili se iz njega vraćale. Dok bi vještima prstima ravnala ili kovččala kose i mehanički izgovarala uobičajene otrcane fraze: "Da vidimo, gospođo, kad smo vam posljednji put radili trajnu", "Gospođo, boja vaše kose je tako neobična", "Ljeto je bilo divno, zar ne, gospođo" - pomislila bi: - Zašto dovraga i ja ne mogu u Le Pinet - A sad je mogla.

Odjeća nije bila problem. Jane je, poput većine djevojaka zaposlenih u otmjenim trgovinama znala postići čudesan dojam modernog odijevanja za smiješno mali trošak. Nokti, šminka i kosa bili su besprijekorni.

Jane je otputovala u Le Pinet.

Je li moguće, pomislila je, da se deset dana u Le Pinetu svelo na jedan događaj.

Zgodu s ruletom. Jane bi svake večeri odvojila stanovit iznos za užitke igara na sreću. Odlučila je da taj iznos ne prekorači. Protivno uvriježenom praznovjerju, Jane nije pratila početnička sreća. Dogodilo se to četvrte večeri kod posljednjeg uloga. Dotad je ulagala na boju ili jednu od dozina. Malo bi dobila, više izgubila.

Čekala je držeći žeton u rukama.

Na dva broja, pet i šest, nitko nije uložio. Da stavi posljednji ulog na jedan od tih brojeva. Na koji? Pet ili šest? Što joj govori osjećaj?

Pet. Pet će dobiti. Loptica se zavrti. Jane ispruži ruku. Šest. Uloži na šest.

U posljednji tren. Ona i igrač koji je stajao nasuprot njoj isrodobno stave žetone, ona na šest, on na pet.

— Rien ne va plus - reče krupije. Loptica zazvrči i smiri se.

— Le numero cinq, rouge, impair, manque.

Jane zamalo vikne od jada. Krupije pokupi uloge. Onaj muškarac reče: - Zar nećete uzeti dobitak?

— Moj? - Da.

— Ali, uložila sam na šest.

— Niste. Ja sam uložio na šest, a vi na pet.

On se privlačno nasmiješi. Bijeli zubi na preplanulom licu, plave oči, oštra kratka kosa.

Napola s nevjericom, Jane pokupi dobitak. Je li to istina? Bila je pomalo zbunjena. Možda je zaista žetone stavila na pet. Sumnjičavo pogleda stranca. On joj uzvratil srdačnim osmijehom.

— Ostavi se nešto na stolu i to ugrabi netko tko na to nema pravo.
Stari trik - reče on.

A tad ljubazno kimne glavom i ode. I to je bila lijepa gesta, jer bi inače mogla pomisliti da joj je prepustio svoj dobitak kako bi se upoznao s njom. Ali on nije bio takav. Bio je simpatičan. (A sad sjedi sučelice njoj.) Sve je svršeno, novac potrošen u posljednja dva dana (prilično nezanimljiva dva dana) u Parizu, i sad se vraća kući.

— Što sad?

— Prestani - korila se Jane u mislima. - Ne razmišljaj o tome što će se dogoditi.

Uzrujat ćeš se.

One dvije žene prestale su razgovarati.

Jane pogleda na drugu stranu prolaza. Žena s licem porculanske lutke uzvikne razdražljivo i zagleda se u slomljeni nokat. Pozvoni, a kad se pojavi stjuard u bijelom kaputiću, ona reče:

— Pošaljite mi dvorkinju iz drugog odjeljka, - Da, gospođo.

Stjuard, vrlo pokoran, brz i djelotvoran, nestane. Pojavi se crnokosa Francuskinja odjevena u crno. Donese kutijicu s kozmetičkim priborom.

Lady Horbury joj se obrati na francuskom: - Madeleine, donesi mi crveni kovčeg od safijana.

Dvorkinja ode kroz prolaz. Na suprotnom kraju zrakoplova bili su naslagani sagovi i kovčezi.

Djevojka se vrati noseći mali crveni kovčežić. Cicely Horbury ga uzme i otpusti dvorkinju.

— Možeš ići, Madeleine. Zadržat ću ga.

Dvorkinja izađe. Lady Horbury otvori kovčeg i iz prekrasno opremljene kutije izvadi turpijicu za nokte. Zatim se dugo i ozbiljno zagleda u svoje lice u malom zrcalu. Nanese puder i groždanu mast.

Jane prezrivo iskrivi usnice. Pogleda niz prolaz.

Iza dvije žene sjedio je stranac niska rasta koji je ustupio svoje mjesto vlastelinki, nepotrebno toplo omotan u šalove. Činilo se da čvrsto spava. Možda zbog nelagode od ispitivačkog Janeinoga pogleda, on otvori oči, zagleda se na tren u nju, pa ih ponovno sklopi.

Pokraj njega je sjedio visok, sjedokos muškarac stroga lica. Na krilu je držao otvoren kovčežić za flautu i s ljubavlju je čistio. Jane pomisli: - Čudno, ne izgleda kao glazbenik, nego kao odvjetnik ili liječnik.

Iza njih dvojice sjedila su dvojica Francuza, jedan s bradom, a drugi puno mlađi, možda njegov sin. Razgovarali su i uzbuđeno mahali rukama.

Na njezinoj strani zrakoplova vidik joj je zaklanjao muškarac u plavom puloveru, muškarac u kojeg iz nekog smiješnog razloga odlučno nije gledala.

— Smiješno. Toliko uzbuđenje. Kao da mi je sedamnaest godina - s gacđenjem pomisli Jane.

Nasuprot njoj, Norman Gale je razmišljao: - Lijepa je, zaista lijepa. Sjeća me se.

Izgledala je tako razočarana kad je izgubila žetone. Isplatilo se vidjeti njezino zadovoljstvo dobitkom. To sam prilično dobro izveo. Vrlo je privlačna kad se smiješi.

Nema gnojnih upala. Zdrave desni i zubi. Prokletstvo, zapalio sam se. Polako, mladiću.

Reče stjuardu koji je stajao pokraj njega s jelovnikom: - Ja ću hladan jezik.

Grofica od Horburyja pomisli: - Bože, što ću? Vraška zbrka. Koliko ja znam ima samo jedan izlaz. Kad bih barem imala hrabrosti. Mogu li ja to? Mogu li to odglumiti? Živci su mi tanki. To je zbog kokaina. Zašto sam ga počela uzimati? Lice mi je užasno. Užasno! Još će biti teže s tom lisicom Venetiom Kerr u zrakoplovu.

Uvijek me gleda kao da sam smeće. Ona je željela Stephena. E, pa nije ga dobila! To njezino dugo lice me živcira. Kao u konja. Mrzim vlastelinke. Bože, što ću? Moram odlučiti. Ona stara kučka je ozbiljno mislila.

Prekopa po torbici tražeći tabakeru, pa umetne cigaretu u muštiklu. Ruke joj zadrhte.

Plemenita Venetia Kerr je razmišljala: - Prokleta drolja. Nego što? Tehnički je možda krijeposna, ali je drolja skroz-naskroz. Jadan Stephen. Kad bi je se barem mogao riješiti.

I ona potraži tabakeru. Prihvati šibicu Cicely Horbury.

Stjuard reče: - Oprostite, dame, ali pušenje je zabranjeno.

Cicely Horbury reče: - Prokletstvo!

Hercule Poirot je razmišljao: - Lijepa je ona mala. Ima odlučnu bradicu. Zbog čega je tako zabrinuta? Zašto tako uporno izbjegava pogledati onog naočitog mladića preko puta? Svjesna je njegova prisustva, i on njezina. - Zrakoplov malo potone. - Mon estomac pomisli Hercule Poirot i sklopi oči.

Dr Bryant sjedio je pokraj njega i nervoznim rukama milovao svoju flautu.

Pomisli: - Ne mogu se odlučiti. Ne mogu i gotovo. Ovo je prekretnica u mojoj karijeri.

S ljubavlju izvadi flautu iz kovčežića. Glazba. Glazba je bijeg od svih briga.

Smiješeći se podigne flautu do usana, pa je odloži. Nizak čovjek s brkovima čvrsto je spavao. U trenutku kad je zrakoplov malo propao, on je pozelenjeo. Doktoru Bryantu bilo je drago da mu nije mučno u vlaku, u brodu pa ni u avionu.

Dupont pere uzbuđeno se okrene i vikne Dupontu filsu, koji je sjedio pokraj njega.

— Nema sumnje. Varaju se. I Nijemci, i Amerikanci i Englezi! Pogrešno su odredili starost pretpovijesne grnčarije. Primjerice, lončarija iz Samarre.

Jean Dupont, visok, plavokos, reče lažno nehajno: - Moraju se uzeti dokazi iz različitih izvora. Tall Halaf, Sakje Geuze...

Nastave raspravljati.

Armand Dupont otvori staru aktovku.

— Primjerice, kurdske lule, kakve se i danas izrađuju. Ukrasi na njima gotovo su jednaki onima na grnčariji iz petog stoljeća prije nove ere.

Širokim pokretom ruke zamalo sruši pladanj koji je stjuard stavljao pred njega.

Gospodin Clancy, pisac detektivskih priča, ustane sa svog sjedala iza Normana Galea, tiho ode do kraja odjeljka pa iz džepa svog kišnog ogrtača izvadi vodič po željeznicama Europe. Vрати se na mjesto smisliti zamršen alibi.

Na sjedalu iza njega gospodin Ryder je mislio: Moram se održati na površini, ali neće biti lako. Ne znam kako ću nabaviti novac za sljedeću isplatu dividendi.

Preživimo li to, puna šaka brade. Dovraga!

Norman Gale ustane i ode na nužnik. Čim je otišao, Jane izvadi zrcalo i pozorno pregleda lice. I ona nanese puder i ruž.

Stjuard joj donese kavu.

Jane se zagleda kroz prozor. Ispod njih se plavio i ljeskao kanal.

Oko glave gospodina Clancyja zazuji osa baš kad je našao vlak s polaskom u 19.55 iz Caribroda. On odsutno zamahne rukom. Osa odleti pretraživati šalice Dupontovih.

Jean Dupont je vješto ubije.

Mir se spusti na odjeljak. Razgovori utihnu, ali misli su se i dalje motale po glavama.

Na kraju odjeljka, na sjedalu broj 2, glava madame Giselle zaklati se prema naprijed. Moglo se pomisliti da spava. Ali nije spavala. Nije ni govorila ni razmišljala.

2. Otkriće

Henry Mitchell, stariji stjuard, brzo prođe od stola do stola i podijeli račune. Za pola sata bit će u Croydonu. Pokupi novčanice i kovanice, nakloni se i reče: Hvala, gospodine. Hvala, gospođo. - Morao je pričekati kod stola za kojim su sjedila dvojica Francuza, jer su se zanimali u razgovor i rukama sjekli zrak. Od njih ionako neće dobiti bogzna kakvu napojnicu, pomisli turobno. Dvoje putnika je spavalo: čovječuljak s brkovima i starica na kraju odjeljka. Ona daje dobre napojnice.

Zapamtio je, jer je nekoliko puta putovala. I tako je ne probudi.

Onizak čovjek s brkovima se probudi te plati bocu soda vode i tanke kekse, jedino što je naručio.

Mitchell pusti putnicu spavati do posljednjeg trena. Pet minuta prije dolaska u Croydon stane pokraj nje i prigne se.

— Gospođo, oprostite, vaš račun.

Oprezno položi ruku na njezino rame. Nije se probudila. On pojača pritisak ruke i blago je prodrma, ali ona se neočekivano skljoka u sjedalu. Mitchell se nagne pa se uspravi. Probljedio je.

Albert Davis, drugi stjuard, reče: - Nije valjda!

— Kažem ti da je tako. Mitchell je drhtao.

— Henry, siguran si?

— Posve siguran. Vjerojatno neki napadaj. - Stižemo u Croydon za nekoliko minuta. - Ako je uzela...

Minutu-dvije bili su neodlučni, a tada se dogovore što će učiniti. Mitchel se vrati u stražnji odjeljak. Išao je od stola do stola, saginjao

se i povjerljivo mrmljao:

— Oprostite, gospodine, jeste li vi možda liječnik? Norman Gale reče: - Ja sam zubar. Ali, ako mogu pomoći. - Pridigne se.

— Ja sam liječnik - reče doktor Bryant. - Što se dogodilo?

— Gospoc?a na kraju odjeljka. Ne sviđa mi se kako izgleda.

Bryant ustane i počne za stjuardom. Čovjek s brkovima ih je neopažen slijedio.

Doktor Bryant se nagne nad zgrčen lik na sjedalu broj 2, tijelo krupne sredovječne žene odjevene u tešku crninu.

Liječnikov pregled brzo je završio. - Mrtva je - reče.

Mitchell reče: - Što mislite od čega je umrla? Neki napadaj?

— To ne mogu reći prije temeljitog pregleda. Kad ste je posljednji put vidjeli živu?

Mitchell se zamisli.

— Bila je živa kad sam joj donio kavu. - Kad je to bilo?

— Pa, prije četrdeset pet minuta. Kad sam joj donio račun, mislio sam da spava.

Bryant reče: - Mrtva je najmanje pola sata.

Njihov razgovor pobudio je zanimanje. Glave i vratovi okretali su se prema njima.

— Mogao je biti napadaj, zar ne? - pun nade će Mitchell.

Nije se dao odvratiti od teorije o napadaju. Njegova je šogorica imala napadaje.

Smatrao ih je nečim svakodnevnim, lako shvatljivim.

Doktor Bryant nije namjeravao reći nešto određeno. Zbunjeno zatrese glavom.

Netko mu progovori pokraj lakta. Bio je to glas ušuškanoć čovjeka s brkovima.

— Na vratu ima ožiljak - reče.

Rekao je to kao da se ispričava, iskazujući dužno štovanje prema stručnom znanju.

— Tako je - reče doktor Bryant.

Ženina glava zaklima i nagne se ustranu. Na vratu je imala sićušnu rupicu od uboda.

— Oprostite - pridruže im se Dupontovi. Slušali su što se događa. - Kažete da je gospođa mrtva i da na vratu ima trag uboda?

Progovori Jean, mlađi Dupont.

— Imam objašnjenje. Po zrakoplovu je letjela osa. Ubio sam je. - On pokaže mrtvu životinju koja je ležala na tanjuriću njegove šalice od kave. - Nije li moguće da je gospođa umrla od uboda ose? Čuo sam da se to događa.

— Moguće je - složi se Bryant. - I ja sam čuo za takve slućajeve. Da, to je prilično vjerojatno objašnjenje, posebice ako je imala slabo srce.

— Trebam li nešto učiniti, gospodine? - upita stjuard. - Za nekoliko trenutaka slijećemo u Croydon.

— Da razmislim - reče doktor Bryant i odmakne se. - Ništa se ne može učiniti.

Stjuarde, nemojte pomicati truplo.

— Da, gospodine, razumijem.

Doktor Bryant želio se vratiti na svoje mjesto pa se začuđeno zagleda u niskog, toplo umotanog stranca koji mu se ispriječio.

— Gospodine - reče - najbolje da se vratite na svoje mjesto. Uskoro smo u Croydonu.

— Imate pravo, gospodine - reče stjuard. Glasno reče: - Molim da svi sjednete na svoja mjesta.

— Pardon - reče čovječuljak. - Nešto... - Nešto?

— Mais oui, nešto smo previdjeli.

On pojasni svoje riječi gurajući nešto ušiljenim vrhom lakirane cipele. Stjuard i doktor Bryant isprate njegov pokret pogledom. Nešto žuto i crno svjetlucalo je na podu napola skriveno rubom crne suknje.

— Još jedna osa? - iznenađeno ć? doktor.

Hercule Poirot klekne. Iz džepa izvadi malu pincetu i oprezno je upotrijebi.

Ustane sa svojim trofejem.

— Da - reče - slično je osi, ali nije osa!

Okretao je predmet na sve strane pa su ga liječnik i stjuard mogli dobro razgledati: kuglica češljane svile, žute i crne, pričvršćene za dugu, čudnu strelicu oguljena vrha.

— Dobri Bože! - uzvikne gospodin Clancy, koji je ustao iz sjedala i očajnički gurao glavu preko stjuardova ramena. - Neobično, vrlo neobično, ništa neobičnije nisam doživio. Tako mi Boga, tko bi to povjerovao.

— Gospodine, biste li mogli biti jasniji? - upita stjuard. - Znete li što je to?

— Znam li? Naravno da znam. - Gospodin Clancy nadme se od ponosa i zadovoljstva. - Gospodo, ovaj predmet je urođenička strelica kakvu neka plemena ispuhaju kroz puhaljku. Nisam siguran je li riječ o južnoameričkim plemenima ili stanovnicima Bornea, ali je to bez dvojbe urođenička strelica izbačena kroz puhaljku, a sumnjam da je na vrhu...

— ...poznati otrov južnoameričkih Indijanaca dovrši Hercule Poirot i doda: - Mais enfin! Est-ce que c'est possible?

— Zaista neobično - reče gospodin Clancy, razdragano uzbuđen. - Zaista neobično. Pišem kriminalističke priče, ali da u stvarnom životu naiđem...

Ponestane mu riječi.

Zrakoplov se nagne na bok. Putnici koji nisu sjedili zateturaju. Zrakoplov je kružio prije nego sleti u zračnu luku u Croydonu.

3. Croydon

Stjuard i liječnik više nisu vladali situacijom. Njihovo mjesto preteo im je čudan čovječufjak omotan šalovima. Govorio je odlučno, siguran da će se njegova riječ poslušati bez pitanja.

Šapne nešto Mitchellu koji kimne glavom, progura se kroz putnike i stane na vrata koja su vodila pokraj nužnika u prednji odjeljak.

Zrakoplov je jurio po tlu. Kad se zaustavi, Mitchell glasno reče:

— Dame i gospodo, moram vas zamoliti da ostanete na mjestima dok ne dođe netko od vlasti. Nadam se da vas neće dugo zadržati.

Većina putnika imala je razumijevanja za tu naredbu, ali jedna osoba zakriješti.

— Gluposti - ljutito je prosvjedovala lady Horbury. - Zar ne znate tko sam?

Odmah me pustite.

— Žao mi je, gospođo. Nema iznimaka.

— Ali to je smiješno - Cicely ljutito zatopta nogama. - Prijavit ću vas odgovornima. - Bezobrazno je zatvoriti nas s mrtvacem.

— Mila moja - otmjeno je otezala Venetia Kerr to je zaista potresno, ali morat ćemo se pomiriti s tim. Sjedne i izvadi tabakeru. - Stjuarde, mogu li sad pušiti?

Iznapadani Mitchel reče: - Mislim da sad možete, gospođice.

Pogleda preko ramena, Davis je iskrcao putnike iz prednjeg odjeljka kroz izlaz za nuždu i otišao po nove naredbe.

Nisu čekali dugo. No putnicima se činilo da je prošlo najmanje pola sata prije nego je uspravan vojnički lik u civilnoj odjeći, u pratnji uniformiranog policajca, žurno prešao preko piste i popeo se u zrakoplov kroz vrata koja je Mitchell držao otvorena.

— Što se događa? - strogo upita pridošlica službenim glasom.

Sasluša Mitchella i doktora Bryanta, a zatim letimice pogleda skrupčani lik mrtve žene.

Izda nalog policajcu pa se obrati putnicima.

— Dame i gospodo, molim vas pođite za mnom. Isprati ih iz zrakoplova do aerodroma, ali ne uđe u carinski odjel. Umjesto toga odvede ih u malu pokrajnju prostoriju.

— Nadam se da vas neću morati nepotrebno zadržavati.

— Inspektore - reče gospodin James Ryder. Imam važan poslovni sastanak u Londonu.

— Žao mi je, gospodine.

— Ja sam lady Horbury. Smatram bezobraztinom da me se ovdje zadržava!

— Iskreno mi je žao, lady Horbury, ali ovo je ozbiljno. Čini se da je posrijedi ubojstvo.

— Otrovnica strelica južnoameričkih Indijanaca - radosno promrmlja gospodin Clancy, sretno se smješkajući.

Inspektor ga pogleda sumnjičavo.

Francuski arheolog uzbuđeno progovori na francuskom. Inspektor mu polako i pažljivo odgovori na istom jeziku.

Venetia Kerr reče: - Ovo je silno dosadno, ali pretpostavljam da morate obaviti svoju dužnost. - Inspektor zahvalno odgovori: - Hvala

vam, gospođo.

Nastavi: - Molim vas da ostanete ovdje, a ja bih porazgovarao s doktorom.. ?

— Zovem se Bryant.

— Hvala. Ovuda, doktore.

— Mogu li vam pomagati u razgovoru? To je rekao čovječuljak s brkovima.

Inspektor se okrene k njemu, spreman nešto odbrusiti. Iznenada mu se izraz lica promijeni.

— Oprostite, gospodine Poirot - reče. - Tako ste zamotani da vas nisam prepoznao. Pođite sa mnom. Pridrži vrata. Bryant i Poirot prođu u drugu prostoriju, ispraćeni sumnjičavim pogledima ostalih putnika.

— Zašto njemu dopušta izlazak, a mi moramo ostati ovdje? - vikne Cicely Horbury.

Venetia Kerr pomiri se sa sudbinom i sjedne na klupu.

— Vjerojatno je iz francuske policije - reče - ili carinski špijun.

Zapali cigaretu.

Norman Gale stidljivo reče Jane: - Mislim da sam vas vidio u.. ovaj... Le Pinetu.

— Bila sam u Le Pinetu.

Norman Gale reče: - Divno mjesto. Sviđaju mi se borovi.

Jane reče: - Da, divno mirišu.

Oboje zašute ne znajući što dalje reći.

Naposljetku Gale reče: - Ovaj... Odmah sam vas prepoznao u zrakoplovu.

Jane se jako iznenadi. - Zaista?

Gale reče: - Mislite li da je ta žena zaista ubijena?

— Mislim da jest - reče Jane. - Prilično uzbudljivo, ali i gadno. - Ona zadržti, pa joj se Norman Gale zaštitnički približi.

Dupontovi su razgovarali na francuskom. Gospodin Ryder je računao u maloj bilježnici i pogledavao na sat. Cicely Horbury je nestrajljivo lupkala nogom o pod.

Pripali cigaretu drhtavom rukom.

Na vratima je ravnodušno oslonjen stajao krupan policajac u plavoj uniformi.

U susjednoj prostoriji inspektor Japp razgovarao je s doktorom Bryantom i Herculeom Poirotom.

— Gospodine Poirot, imote dar da se pojavite na najneočekivanijim mjestima.

— Prijatelju, nije li Croydon izvan vašeg nadležstva? - upita Poirot.

— Ganjam veliku ribu u krijumčarskom lancu. Ovdje sam sretnim slučajem.

Godinamo nisam imao ovako zanimljiv slučaj. Dakle, počnimo. Doktore, najprije mi recite vaše ime i adresu.

— Roger James Bryant. Specijalist sam za bolesti uha i grla. Moja adresa je Harley Street 379.

Krupan redarstvenik sjedio je za stolom i bilježio podatke.

— Naš će kirurg pregledati truplo, doktore - reče Japp - ali htjeli bismo da i vi prisustvujete istražnom postupku.

— Svakako.

— Možete li nam reći približno vrijeme smrti?

— Žena je bila mrtva najmanje pola sata kad sam je ja pregledao, a to je bilo nekoliko minuta prije slijetanja u Croydonu. Ne mogu ništa sigurnije reći, ali zaključio sam iz stjuardovih riječi da je razgovarao s njom prije sat vremena.

— To nam prilično sužava vrijeme. Vjerojatno niste opazili ništa sumnjivo?

Doktor zatrese glavom.

— A ja sam spavao - zlovoljno će Poirot. - Zlo mi je i u zraku i na moru. Uvijek se dobro utoplím i pokušavam spavati.

— Doktore, znate li što bi mogao biti uzrok smrti?

— Ne bih želio reći nešto određeno. To je slučaj za obdukciju.

Japp kimne glavom, pun razumijevanja.

— Pa, doktore - reče - mislim da vas ne trebamo više zadržavati. Nažalost, morat ćete proći kroz određene formalnosti, kao i ostali putnici. Ne možemo činiti iznimke.

Doktor Bryant se nasmiješi.

— Želio bih da se uvjerite kako ne skrivam puhaljke ili neko drugo smrtonosno oružje - reče ozbiljno.

— Rogers će to provjeriti. - Japp da glavom znak svom podređenom. - Doktore, znate li možda što bi moglo biti na toj.. ?

Pokaže oguljenu strelicu koja je ležala na kutijici na stolu.

Doktor Bryant odmahne glavom.

— Teško je reći prije analize. Urođenici se obično služe kurareom.

— Da li je mogla biti ubijena kurareom? - Taj otrov vrlo brzo djeluje.

— Ali ga nije lako nabaviti. - Običnom čovjeku nije.

— Znači da ćemo vas morati posebno oprezno pregledati - reče Japp, uvijek spreman na šalu. - Rogers!

Liječnik i redarstvenik izac?u zajedno iz sobe. Japp se zaljulja u stolcu i pogleda Poirota.

— Prijav posao - reče. - Malo previše senzacionalistički za moj ukus. Puhaljke i otrovne strelice u zrakoplovu, to vrijeda inteligenciju.

— Prijatelju, duboka primjedba - reče Poirot.

— Moji ljudi pretražuju zrakoplov - reče Japp. Doći će i čovjek za otiske i fotograf. Porazgovarajmo sad sa stjuardima.

Zakorači prema vratima i izda naredbu. Uvedu stjuarde. Mlađi stjuard je bio priseban, iako je izgledao uzbuđeno. Drugi stjuard još je bio blijed i uplašen.

— Dečki, sve je u redu - reče Japp. - Sjednite. Imate putovnice? Dobro.

On ih brzo pregleda.

— Ah, evo. Marie Morisot. Francuska putovnica. Znete li nešto o njoj?

— Viđao sam je i prije. Prilično često je putovala iz Francuske u Englesku - reče Mitchell.

— Nekim poslom? Ne znate kakvim?

Mitchell odmahne glavom. Mlađi stjuard reče: - I ja je se sjećam. Vidio sam je u zrakoplovu koji polazi u osam sati.

— Tko ju je posljednji vidio živu?

— On. - Mlađi stjuard pokaže prstom na kolegu. - Tako je - reče Mitchell. - Odnio sam joj kavu. - Kako je tada izgledala?

— Ne mogu reći da sam obraćao pozornost. Bili smo iznad Kanala. Moglo je biti oko dva sata.

— Oko - reče Albert Davis, drugi stjuard. - Kad ste je ponovno vidjeli?

— Kad sam dijelio račune. - Kad je to bilo?

— Petnaest minuta poslije. Mislio sam da spava. Užasno, sigurno je već bila mrtva!

Stjuardov glas bio je prestravljen.

— Niste vidjeli ovoz - Japp pokaže malu strelicu, nalik na osu.

— Ne, gospodine, nisam. - A vi, Davise?

— Posljednji put sam je vidio kad sam dijelio kekse uz sir. Tada je bila dobro.

— Kako poslužujete jelo? - upita Poirot. - Svaki poslužuje jedan odjeljak?

— Ne, činimo to zajedno. Juha, pa meso, povrće i salata, pa desert i tako dalje.

Obično najprije poslužimo stražnji odjeljak, a zatim prednji.

Poirot kimne glavom.

— Je li ta Morisotova razgovarala s nekim u zrakoplovu ili pokazala da je nekog prepoznala? - upita Japp.

— Koliko ja znam, nije, gospodine. - A vi, Davise?

— Nije, gospodine.

— Je li tijekom putovanja ustajala? - Mislim da nije, gospodine.

— Ne možete se sjetiti ničeg što bi pojasnilo taj slučaj?

Obojica se zamisle, pa zatresu glavama. - To bi bilo sve. Vidjet ćemo se poslije.

Henry Mitchell reče trezveno: - Gadno, gospodine. Ne sviđa mi se da se to dogodilo, da tako kažem, u mojoj nadležnosti.

— Niste vi ništa krivi - reče Japp. - Ipak, slažem se da je to gadno.

Mahne rukom i otpusti ih. Poirot se nagne naprijed. - Dopustite mi pitanje.

— Izvolite, Poirot.

— Jeste li u zrakoplovu opazili osu? Obojica odmahnu glavom.

— Koliko se ja sjećam, nije bilo ose - reče Mitchell. - Ipak jest - reče Poirot. - Našli smo mrtvu osu na tanjuriću jednog putnika.

— Nisam je vidio, gospodine - reče Mitchell. - Ni ja - reče Davis.

— Nije važno.

Stjuardi izađu. Japp je brzo pregledavao putovnice.

— Među putnicima je i grofica - reče. - Pretpostavljam da je ona podigla viku.

Porazgovarajmo s njom prije nego poludi i potakne raspravu u parlamentu o nasilnim policijskim metodama.

— Pretpostavljam da ćete vrlo pažljivo pretražiti ručnu prtljagu putnika iz stražnjeg odjeljka zrakoplova? Japp veselo namigne.

— A što vi mislite, gospodine Poirot? Moramo pronaći tu puhaljku ako ona zaista postoji i ako mi ne sanjamo! Meni to nalikuje na noćnu moru. Nije valjda onaj pisac sišao s uma i odlučio zamijeniti papir sa stvarnošću? On bi se mogao dosjetiti otrovne strelice.

Poirot zamišljeno zatrese glavom.

— Da - nastavi Japp - moramo pretražiti sve putnike, bunili se oni ili ne. A moramo pretražiti i svaki komad prtljage, bez prigovora.

— Bilo bi dobro sastaviti vrlo točan popis svih predmeta - predloži Poirot.

Japp ga začuđeno pogleda.

— Ako vi tako kažete, gospodine Poirot. Iako mi nije jasno što smjerate. Znamo što tražimo.

— Možda vi znate, mon ami, ali ja nisam tako siguran. Nešto tražim, ali ne znam što.

— Ponovno počinjete, gospodine Poirot! Zaista uživajte kad se slučaj zamrsi, zar ne? A sad pozovimo našu plemkinju prije nego mi iskopa oči.

Ali lady Horbury se smirila. Prihvatila je ponuđenu stolicu i odgovorila na Jappova pitanja ne oklijevajući. Reče da je supruga grofa Horburyja, da stanuje u Horbury Chaseu u Sussexu ili na Grosvenor Squareu 315 u Londonu. Vraća se u London iz Le Pineta i Pariza. Nije poznavala pokojnicu. Nije opazila ništa sumnjivo tijekom leta. Bila je okrenuta u suprotnom smjeru, prema prednjem dijelu zrakoplova, pa nije mogla vidjeti što se događalo iza nje. Nije

ustajala s mjesta za vrijeme putovanja. Koliko se sjeća nitko, osim stjuarda, nije došao iz prednjeg odjeljka u stražnji. Ne sjeća se točno, ali joj se čini da su dvojica muškaraca iz stražnjeg odjeljka išla na nužnik, ali nije sigurna. Nije opazila da bi netko baratao nečim što bi sličilo pihaljci. Ne, odgovori na Poirotovo pitanje, nije vidjela osu.

Lady Horbury ode. Zamijeni je vlastelinka Venetia Kerr.

Njezin iskaz gotovo se podudario s iskazom njezine prijateljice. Zove se Venetia Anne Kerr, a stanuje u Little Paddocks u Horburyju u Sussexu. Vraća se iz južne Francuske. Koliko je njoj poznato, nikad nije vidjela pokojnicu. Nije opazila ništa sumnjivo tijekom puta. Da, vidjela je putnike koji su sjedili iza nje da zamahuju na osu. Jedan od njih ju je ubio. Ručak je već bio poslužen.

Izađe i gospođica Kerr.

— Gospodine Poirot, silno vas zanima osa. - Osa nije zanimljiva, nego važna.

— Ja bih rekao - reče Japp i promijeni predmet razgovora - da je to maslo one dvojice Francuza! Sjedili su nasuprot Morisotovoj. Izgledaju kao da im ne cvatu ruže, a njihov star kovčeg oblijepljen je čudnim stranim naljepnicama. Ne bih se začudio da su bili na Borneu ili u Južnoj Americi. Naravno, ne znamo koji je motiv, ali to ćemo vjerojatno doznati iz Pariza. Surete će morati surađivati s nama. To je više njihov posao nego naš. Smatram da su ta dvojica razbijača naše lije.

Poirotove oči bljesnu.

— Nedvojbeno, to je moguće, ali u određenim postavkama griješite, prijatelju. Oni nisu razbijači niti ubojice. Naprotiv, riječ je o dvojici uglednih i učenih arheologa.

— Ma dajte, zafrkavate me!

— Nimalo. Prepoznao sam ih. Riječ je o gospodinu Armandu Dupontu i njegovu sinu, Jeanu Dupontu. Nedavno su provodili vrlo zanimljiva iskopavanja u Perziji na nalazištu nedaleko od Suse.

— Nastavite!

Japp pograbi putovnicu.

— Imate pravo, Poirot - reče on - ali morate priznati da ne izgledaju sjajno, zar ne?

— Najslavniji ljudi često ne izgledaju sjajno! I mene su, moi, qui vous parle jednom prigodom zamijenili za frizera!

— Ma nemojte - isceri se Japp. - Pa, porazgovarajmo s našim cijenjenim arheolozima.

Dupont pere izjavi da pokojnicu nije poznao. Nije gledao što se događa u zrakoplovu, jer je vodio vrlo zanimljiv razgovor sa sinom. Nije ustajao s mjesta. Da, opazio je osu potkraj ručka. Njegov sin ju je ubio.

Jean Dupont potvrdi njegov iskaz. Nije opažao što se događa oko njega. Osa mu je dosađivala pa ju je ubio. O čemu su razgovarali? O pretpovijesnoj grnčariji Bliskog Istoka.

Zatim je bio red da gospodin Clancy odgovori na nekoliko neugodnih pitanja, jer je inspektor Japp smatrao da on previše zna o puhaljkama i otrovnim strelicama.

— Jeste li ikad imali puhaljku? - Pa. ovaj.. jesam.

— Tako dakle! - Inspektor Japp uhvati se za tu izjavu. Majušni gospodin Clancy uzbuđeno zacvili.

— Nemojte me krivo shvatiti. Moji su motivi pošteni. Mogu objasniti.

— Da, gospodine, i morat ćete.

— Znete, napisao sam knjigu u kojoj je ubojstvo počinjeno na takav način.

— Ma nemojte.

Izrečeno prijeteći. Gospodin Clancy zabrza: - To je zbog otisaka, ako shvaćate što želim reći. Morao sam imati ilustraciju da bih zorno prikazao... otiske, mjesto na kojem su pronađeni, na puhaljci, ako shvaćate što želim reći, pa kad sam u Charing Cross Road ugledao prije više od dvije godine puhaljku, kupio sam je, a jedan moj prijatelj umjetnik bio je ljubazan i nacrtao je, s otiscima, da bi zorno prikazao što sam želio reći. Mogu vam reći i naslov knjige, The Clue of the Scarlet Petal, a i adresu svog prijatelja.

— Zadržali ste puhaljku?

— Molim? Jesam, mislim da jesam.. odnosno, da, jesam.

— I gdje je?

— Pa, negdje jest.

— Kako to mislite negdje jest, gospodine Clancy?

— Hoću reći da je negdje, ali ne znam gdje. Nisam baš uredan.

— A da nije možda kod vas?

— Naravno da nije. Nisam je vidio šest mjeseci. Inspektor Japp uperi u njega hladan sumnjičav pogled i nastavi ga ispitivati.

— Jeste li napuštali mjesto u zrakoplovu? - Ne, nisam.. ovaj.. jesam.

— A, jeste. Kamo ste išli?

— Izvaditi Vodič iz džepa kišnog ogrtača. Ogrtač je bio bačen preko sagra i kovčega pokraj stražnjeg ulaza. - Znači da ste prošli blizu pokojničina sjedala?

— Ne... ovaj..., pa, vjerojatno jesam. Ali to je bilo prije nego se nešto moglo dogoditi. Baš sam bio popio juhu.

Na ostala pitanja dobili su niječne odgovore. Gospodin Clancy nije opazio ništa sumnjivo. Zadubio se u dotjerivanje svog europskog alibija.

— Alibija, eh? - smrknuto će inspektor. Poirot se umiješa pitanjem o osi.

Da, gospodin Clancy je vidio osu. Napala ga je. Boji se osa. Kad je to bilo? Kad mu je stjuard donio kavu. Zamahnuo je na nju i odletjela je.

Zapišu ime i adresu gospodina Clancyja i dopuste mu otići, što on s olakšanjem učini.

— Meni to smrdi - reče Japp. - Imao je puhaljku. A tek njegovo ponašanje!

Izbezumljen je!

— To je zbog strogoće vašeg službenog ponašanja, dobri moj Jappe.

— Čovjek se nema čega bojati ako govori istinu reče mrko službenik Scotland Yarda.

Poirot ga sažalno pogleda.

— Uvjeren sam da zaista tako mislite.

— Naravno da mislim. To je istina. Uvedite Normana Galea.

Norman Gale reče da stanuje u Shephard's Avenue 14 u Muswell Hillu. Po zanimanju je zubar. Vraća se s praznika provedenih u Le Pinetu na francuskoj obali.

Ostao' je jedan dan u Parizu da bi razgledao najnovije zubarske instrumente.

Nikad nije vidio pokojnicu i nije opazio ništa sumnjivo tijekom leta. Ionako je bio okrenut u suprotnom smjeru, licem prema prednjem odjeljku. Jedanput je napustio mjesto da bi otišao na nužnik. Odmah se vratio na svoje sjedalo i nije prilazio stražnjem dijelu zrakoplova. Nije vidio osu.

Nakon njega je došao James Ryder, pomalo iznerviran i otresit. Vraća se s poslovnog puta u Pariz. Nije poznao pokojnicu. Da, sjedio je ispred nje, ali ju je mogao vidjeti jedino da se podignuo i pogledao preko naslona. Ništa nije čuo, nikakav uzvik ili povik. Nitko nije prolazio po odjeljku, osim stjuarda. Da, dvojica Francuza sjedili su s druge strane prolaza. Gotovo da i nisu prestali razgovarati. Mlaci je ubio osu potkraj ručka. Ne, prije nije opazio osu. Ne zna kako izgleda puhaljka, jer nijednu nije vidio, pa ne može reći da je u zrakoplovu vidio puhaljku ili nije.

U tom trenutaku začuje se kucanje na vratima. Uđe redarstvenik, jedva prikrivajući likovanje.

— Gospodine, narednik je pronašao ovo - reče. Mislio sam da biste htjeli pogledati.

Položi zamotuljak na stol i odmota ga oprezno iz rupčića.

— Nema otisaka, gospodine, koliko je narednik mogao vidjeti, ali mi je rekao da budem oprezan. Izloženi predmet nedvojbeno je bila urođenička puhaljka.

Japp oštro udahne.

— Mili Bože! Znači, istina je! Duše mi, nisam vjerovao! Gospodin Ryder se sa zanimanjem nagne naprijed. - Dakle, time se služe Južnoamerikanci? Čitao sam o tome, ali nisam je dosad vidio. Sad mogu odgovoriti na vaše pitanje. Nisam vidio da bi netko držao takvo što u ruci.

— Gdje ste je našli? - strogo upita Japp. - Gurnutu ispod sjedala, gospodine.

— Kojeg sjedalai?

— Broj 9.

— Vrlo zabavno - reče Poirot. Jap se okrene k njemu.

— Što je u tome zabavno?

— Sjedalo broj 9 je moje sjedalo.

— Nije ugodno za vas - reče gospodin Ryder. Japp se namršti.

— Hvala, gospodine Ryder, to bi bilo sve.

Kad je Ryder otišao, Japp se okrene Poirotu i naceri se.

— Vaše djelo, stari lišče?

— Mon ami - reče Poirot dostojanstveno - kad budem počinio ubojstvo, neću to učiniti otrovnom strelicom južnoameričkih Indijanaca.

— Priznajem, malo je prostački - složi se Japp ali i djelotvorno.

— Zato tjera čovjeka na razmišljanje.

— Tko god bio ubojica, izložio se silnom riziku. Da, zaista. Bože, ubojica je zacijelo mahnit. Tko nam je ostao? Djevojka. Ispitajmo je, pa smo gotovi. Jane Grey. Kao iz povijesnih romana.

— Lijepa djevojka - reče Poirot.

— Zar i vi, stari jarče? Ipak niste čitavim putem spavali, ha?

— Bila je lijepa i uznemirena - reče Poirot.

— Uznemirena, ha? - spremno će Japp.

— Prijatelju, kad je mlada djevojka uznemirena, posrijedi je mladić, a ne zločin.

— Vjerojatno imate pravo. Evo je.

Jane jasno odgovori na postavljena pitanja. Zove se Jane Grey i zaposlena je u frizerskom salonu Antoine u Bruton Street. Stanuje u Harrogate Street 10. Vraća se u Englesku iz Le Pineta.

— Le Pinet. Hm!

Druga pitanja izvukla su na površinu priču o konjičkom derbiju.

— Tu bi utrku trebalo staviti izvan zakona - zareži Japp.

— Ja je smatram divnom - reče Jane. - Zar se nikad niste kladili na konja?

Japp se zbuni i pocrveni.

Nastave s pitanjima. Kad su joj pokazali puhaljku, Jane reče da nikad nije vidjela nešto slično. Nije poznavala pokojnicu, ali ju je zapazila na Le Bourgetu.

— Zašto baš nju?

— Jer je bila tako jezivo ružna - iskreno reče Jane. Više ništa važno nisu od nje doznali, pa su joj dopustili otići.

Japp se ponovno zagleda u puhaljku.

— Nije mi jasno - reče. - Trik iz najjeftinijih kriminalističkih romana pokazao se genijalnom smicalicom! Koga sad potražiti? Osobu koja je bila u dijelu svijeta odakle ovo potječe? A odakle uopće potječe? Moramo se posavjetovati sa stručnjakom.

Možda je malajska ili južnoamerička ili afrička.

— Ondje je izradena - reče Poirot. - Ali ako pažljivo pogledate, opazit ćete mikroskopski komadić papira pričvršćen za puhaljku. Meni izgleda kao ostatak otkinute cedulje s cijenom. Slutim da je ovaj primjerak doputovao iz divljine via neke antikvarnice. To će nam vjerojatno olakšati potragu. Još jedno kratko pitanje.

— Samo naprijed.

— Sastavit ćete popis stvari putnika?

— Nije više toliko važan, ali učinit ćemo to. Baš ste zapeli za nj.

— Mais oui. Zbunjen sam. Kad bih našao nešto što bi mi pomoglo.

Japp nije slušao. Pregledavao je otkinut papirić s cijenom.

— Clancy se izdao da je kupio puhaljku. Pisci detektivskih romana! Policajce prikazuju kao glupane, a istragu postavljaju naglavačke. Kad bih ja rekao mojem šefu ono što njihovi isljednici kažu svojim nadređenima, za uho bi me izbacili iz službe. Šačica piskarala! A ovo je baš onakvo budalasto ubojstvo za koje bi neko škrabalo moglo pomisliti da će se izvući nekažnjeno.

4. Istražni postupak

Istražni postupak slučaja Marie Morisot vođen je nakon četiri dana. Njezino senzacionalno ubojstvo izazvalo je veliko zanimanje javnosti i sudnica je bila prepuna.

Prvi svjedok bio je visok postariji Francuz sijede brade, maitre Alexandre Thibault. Engleski je govorio polako i oprezno, s naglaskom, ali tečno.

Nakon uvodnih pitanja, sudac-istražitelj ga upita: - Vidjeli ste truplo pokojnice.

Prepoznajete li ga?

— Da. To je moja klijentica, Marie Angelique Morisot.

— To je ime iz pokojničine putovnice. Je li javnosti bila poznata pod drugim imenom?

— Da. Madame Giselle.

Uzbuđeni žamor prostruji sudnicom. Novinari su pripremili pera. Sudac reče: - Molim vas da nam točno kažete tko je bila madame Morisot ili madame Giselle?

— Madame Giselle, jer to je njezino službeno poslovno ime, bila je jedna od najpoznatijih pariških zelenaša.

— Gdje je obavljala posao?

— U Rue Joliette 3. Ondje je i stanovala.

— Često je putovala u Englesku. Je li poslovala i u našoj zemlji?

— Da. Mnoge njezine mušterije bili su Englezi. Bila je poznata u određenom sloju engleskog društva.

— Kako biste opisali taj sloj?

— Bili su to uglavnom pripadnici viših i poslovnih krugova, kad je bila potrebna krajnja diskrecija.

— Uživala je ugled diskretne osobe?

— Krajnje diskretne.

— Zna li približno nešto o njezinim poslovima?

— Ne. Ja sam vodio njezine legalne poslove. Madame Giselle bila je iznimno sposobna i vješta poslovna žena. Držala je konce čvrsto u rukama. Oprostite mi na izrazu, ali bila je to žena posebnog karaktera i poznata javnosti.

— Koliko je vama poznato, je li u doba smrti bila bogata?

— Jako bogata.

— Koliko je vama poznato, je li imala neprijatelja?

— Nije.

Gospodin Thibault odstupi. Pozovu Henryja Mitchella.

Sudac reče: - Zovete se Henry Charles Mitchell sa stanom u Shoebblack Lane 11 u Wandsworthu?

— Da, gospodine.

— Zaposleni ste kod Universal Airlines Ltd.?

— Da, gospodine.

— Stariji ste stjuard na zrakoplovu Prometheus?

— Da, gospodine.

— Prošlog utorka, osamnaestog ovog mjeseca, bili ste na dužnosti u Prometheusu na podnevnom letu Pariz-Croydon. Pokojnica je putovala tim zrakoplovom. Jeste li je prije vidjeli?

— Da, gospodine. Prije pola godine letio sam na liniji u 8.45 i opazio sam je jedanput ili dvaput.

— Jeste li znali kako se zove?

— Vjerojatno je bila na popisu putnika, ali nisam obraćao pozornost.

— Jeste li ikad čuli ime Madame Giselle?

— Ne, gospodine.

— Molim vas da svojim riječima opišete događaje od prošlog utorka.

— Poslužio sam ručak i počeo dijeliti račune. Pomislio sam da pokojnica spava.

Odlučio sam ne buditi je do pet minuta prije slijetanja. Kad sam je pokušao probuditi, otkrio sam da je mrtva ili ozbiljno - bolesna. Doznao sam da je u zrakoplovu liječnik. On je rekao...

— Uskoro ćemo čuti doktora Bryanta. Molim vas, pogledajte ovo.

Pruže mu puhaljku. Mitchel je oprezno uzme u ruku.

— Jeste li ikad vidjeli ovakav predmet?

— Ne, gospodine.

— Sigurni ste da ga niste vidjeli u rukama nekog od putnika?

— Da, gospodine.

— Albert Davis.

Mlađi stjuard stane u pregradu za svjedoke.

— Vi ste Albert Davis sa stanom u Barcome Street 3 u Croydonu. Zaposleni ste u Universal Airlines Ltd.?

— Da, gospodine.

— Prošlog utorka bili ste na dužnosti na Prometheusu kao drugi stjuard?

— Da, gospodine.

— Kako ste doznali za tragičan događaj?

— Gospodin Mitchell mi je rekao kako se boji da se jednoj putnici nešto dogodilo.

— Jeste li ikad vidjeli ovakav predmet? Pruži puhaljku Davisu.

— Ne, gospodine.

— Niste je opazili u rukama nekog od putnika?

— Ne, gospodine.

— Je li se tijekom leta dogodilo nešto što bi moglo pojasniti ovaj slučaj?

— Ne, gospodine.

— Dobro. Slobodni ste. - Doktor Roger Bryant.

Doktor Bryant reče svoje ime i adresu te da je specijalist za bolesti uha i grla.

— Doktore Bryant, molimo vas da nam svojim riječima opišete što se dogodilo prošlog utorka, osamnaestog ovog mjeseca.

— Prije slijetanja u Croydon, prišao mi je glavni stjuard i zapitao jesam li liječnik.

Odgovorio sam potvrdno, pa mi je rekao da je jednoj putnici pozlilo. Ustao sam i pošao s njim. Žena o kojoj je govorio ležala je skvrčena na svom sjedalu. Bila je mrtva već neko vrijeme.

— Doktore Bryant, prema vašem mišljenju, koliko dugo?

— Rekao bih najmanje pola sata. Između trideset i, šezdeset minuta.

— Jeste li pretpostavili što bi mogao biti uzrok smrti?

— Ne. To nije bilo moguće prije temeljitog ; pregleda.

— Ali ste uočili rupicu od uboda na vratu?

— Da.

— Hvala vam. Doktor James Whistler.

Doktor Whistler bio je mršav, koštunjav čovjek. - Vi ste okružni policijski liječnik?

— Da.

— Molim vas da date iskaz svojim riječima.

— Nešto poslije tri sata prošlog utorka, osamnaestog ovog mjeseca, pozvali su me iz zračne luke u Croydonu, gdje su mi pokazali tijelo sredovječne žene u sjedalu zrakoplova Prometheus. Bila je mrtva. Smrt je nastupila prije približno sat vremena.

Uočio sam okruglu rupicu od uboda na vratu, zapravo na veni. Ta rupica odgovarala je ubodu žalca ose ili strelice koju su mi pokazali. Trupio su odnijeli u mrtvačnicu gdje sam ga temeljito pregledao.

— Kakvi su vaši zaključci?

— Da je smrt posljedica jake otrovne tvari u krvotoku. Smrt je nastupila uslijed akutne paralize srca i vjerojatno je bila trenutačna.

— Možete li nam reći o kojem je otrovu riječ?

— Meni nepoznatom.

Novinari su načuljenih ušiju zapisali "nepoznat otrov".

— Hvala vam. Gospodin Henry Winterspoon. Gospodin Winterspoon bio je krupan čovjek snena i dobroćudna izgleda. Doimao se ljubazno i glupo. Svi su se iznenadili kad su doznali da je on najveći vladin stručnjak za rijetke otrove.

Sudac podigne kobnu strelicu i upita gospodina Winterspoona prepoznaje li je.

— Da. Poslali su mi je na analizu.

— Molim vas, recite nam rezultat analize?

— Naravno. Strelica je bila umočena u smjesu urođeničkog kurarea, otrova za strelice kojim se služe neka plemena.

Novinari su zdušno pisali.

— Dakle, smatrate da je kurare uzrok smrti.

— Ne - reče gospodin Winterspoon. - Ostao je tek trag prvobitne smjese. Prema mojoj analizi strelica je nedavno umočena u otrov zmijske Dispholidus Typus, poznatije kao otrovna afrička šara smukulja ili zmijska stablašica.

— Šara smukulja? Što je to?

— To je južnoafrička zmijska, jedna od najsmrtonosnijih i najotrovnijih. Ne zna se kako djeluje na ljude, ali steći ćete dojam o jačini njezina otrova kad vam kažem da hijena ugiba prije nego što se igla s uštrcanim otrovom izvuče iz njezina tijela.

Šakal umire kao pogođen metkom. Otrovi izazivaju akutno krvarenje ispod kože i paraliziraju rad srca.

Novinari su zapisali: "Neobična priča, Zmijski otrov u drami u zraku.

Smrtonosniji od kobrinog".

— Jeste li ikad čuli da je taj otrov poslužio za trovanje?

— Nikad. Vrlo zanimljivo.

— Hvala vam, gospodine Winterspoon. Detektiv-narednik Wilson posvjedočio je da je puhaljka nađena iza jastučića na jednom sjedalu. Na njoj nije bilo otisaka.

Obavljeni su opiti sa strelicom i puhaljkom. Domet na kojem se može precizno gađati približno je deset metara.

— Gospodin Hercule Poirot.

Publika se uskomešala, ali je Poirot bio vrlo suzdržan u svom iskazu. Nije opazio ništa neobično. Da, on je našao strelicu na podu zrakoplova u položaju prirodnom akc je pao s vrata ubijene.

— Grofica od Horburyja.

Novinari su pisali: "Lordova supruga svjedočila o zagonetnom ubojstvu u zrakoplovu." Neki su napisali "zagonetnom zmijskom otrovu".

Novinari ženskih časopisa napisali su "Lady Horbury bila je odjevena u moderan šešir i bundu od lisice" ili "Lady Horbury, jedna od najbolje odjevenih žena u gradu, bila je odjevena u crno, a na glavi je imala moderan šešir" ili "Lady Horbury, prije udaje gospođica Cicely Bland, bila je odjevena u crno s modernim šeširom".

Svi su uživali gledati otmjenu i ljupku mladu ženu, iako je njezino svjedočenje bilo kratko. Ništa nije opazila. Nije poznavala pokojnicu.

Venetia Kerr zamijenila ju je u pregradi za svjedoke, ali nije bila nimalo zanimljiva.

Neumorni dobavljači novosti za čitateljice napisali su: "Kćerka lorda Cottessmorea bila je odjevena u odlično skrojen kaput, suknju i modernu dolčevitu" i "Pripadnica visokog društva u istražnom postupku".

— James Ryder.

— Vi ste James Bell Ryder sa stanom u Blainberry Avenue 17?

— Da.

— Koje je vaše zvanje ili zanimanje? - Upravitelj Ellis Vale Cement Co.

— Molim vas pogledajte ovu puhaljku. (Stanka.) Jeste li ikad vidjeli nešto slično?

— Ne.

— Niste vidjeli sličan predmet u ruci nekog putnika Prometheusa?

— Ne.

— Sjedili ste na sjedalu broj 4, točno ispred pokojnice?

— Pa što ako jesam?

— Molim vas, nemojte razgovarati sa mnom takvim tonom. Sjedili ste u sjedalu broj 4. S tog mjesta mogli ste vidjeti gotovo sve putnike u odjeljku.

— Ne, nisam. Nisam mogao vidjeti putnike koji su sjedili na mojoj strani. Sjedala imaju visok naslon.

— Da je netko od putnika zakoračio u prolaz i namjestio se da bi nanišanio puhaljku u pokojnicu, biste li ga tada vidjeli?

— Naravno.

- Ali niste nikoga vidjeli? - Ne.
- Je li netko od putnika koji su sjedili ispred vas napustio mjesto?
- Muškarac koji je sjedio dva sjedala ispred mene ustao je i otišao na nužnik.
- Udaljio se od vas i pokojnice? - Da.
- Je li krenuo u vašem smjeru?
- Ne, vratio se na svoje mjesto.
- Je li nosio nešto u rukama?
- Ništa.
- Sigurni ste?
- Da.
- Je li još netko ustajao s mjesta?
- Muškarac ispred mene. On je pošao u suprotnom smjeru, pokraj mene u stražnji dio odjeljka.
- Prosvjedujem - zapišti gospodin Clancy i poskoči sa stolca u sudnici. - To je bilo prije, otprilike sat vremena.
- Molim vas, sjednite - reče sudac. - Uskoro ćemo vas saslušati. Nastavite, gospodine Ryder. Je li taj gospodin nosio nešto u ruci?
- Mislim da je imao naliv-pero. Kad se vratio, u ruci je držao narančastu knjigu.
- On je jedina osoba koja se kretala u vašem smjeru? Jeste li vi odlazili sa svog mjesta?

— Da, na nužnik. Nisam imao puhaljku u ruci. - Dopuštate si da budete drski.

Odstupite. Gospodin Norman Gale, zubar, na sva je pitanja odgovorio niječno. Zatim u pregradu za svjedoke uđe ogorčeni gospodin Clancy.

Gospodin Clancy nije bio važna osoba. Bio je nekoliko kopalja nezanimljiviji od grofice.

"Svjedočio pisac kriminalističkih priča. Poznati autor priznaje da je kupio smrtonosno oružje. Senzacija u sudnici".

Ali senzaciju je trebalo tek pričekati.

— Da, gospodine - zakriči gospodin Clancy. - Zaista sam kupio puhaljku. Dapače, ponio sam je danas sa sobom na put. Prosvjedujem protiv zaključka koji se nameće da je puhaljka kojom je počinjeno ubojstvo moja puhaljka. Evo moje puhaljke.

I on slavodobitnim pokretom izvadi puhaljku. Novinari su zapisali "Još jedna puhaljka u sudnici".

Istražni sudac bio je strog prema gospodinu Clancyju. Rekao mu je da mu je dužnost pomagati pravdi, a ne poricati nepostojeće optužbe. Zatim su ga ispitivali o događajima na Prometheusv, ali nije bilo koristi. Gospodin Clancy, kako je to objasnio u posve nepotrebnih stotinu riječi, bio je zabavljen nesrećnošću željezničkog prometa u stranom svijetu i teškoćama jedinstvene vremenske zone, pa nije opažao što se događalo oko njega. Strelice umočene u zmijski otrov i ispuhane iz puhaljki mogle su šištati zrakom, gospodin Clancy to ne bi vidio.

Zbog gospođice Jane Grey, frizerske pomoćnice, novinarska pera nisu brže zaškripala po papiru.

Zatim su na red došla dvojica Francuza.

Armand Dupont izjavi da putuje u London gdje će održati predavanje u Royal Asiatic Society. On i njegov sin udubili su se u raspravu i nisu obraćali pozornost događajima oko sebe. Nije uočio pokojnicu sve dok mu pozornost nije privuklo komešanje koje je nastalo kad je otkrivena njezina smrt.

— Jeste li po viđenju poznavali madame Morisot ili madame Giselle?

— Ne, gospodine, nisam je nikad vidio.

— Ali, ona je poznata osoba u Parizu, zar ne? Stariji Dupont slegne ramenima.

— Meni nije. Ionako nisam puno u Parizu u posljednje vrijeme.

— Nedavno ste se vratili s Istoka?

— Tako je. Iz Perzije.

— Vi i vaš sin puno ste putovali po udaljenim dijelovima svijeta?

— Molim?

— Putovali ste po divljini?

— Ah to! Da.

— Jeste li ikad naišli na narod koji se služi zmijskim otrovom za strelice?

To su morali prevesti, pa kad je gospodin Dupont razumio pitanje, odlučno odmahne glavom.

— Nikada.

Sljedeći svjedok bio je njegov sin. On ponovi očev iskaz. Ništa nije opazio.

Smatrao je mogućim da je pokojnicu ubola osa, jer je i njemu dodijavala pa ju je naposljetku ubio.

Dupontovi su bili posljednji svjedoci. Sudac se nakašlje i obrati se poroti.

Ovo je, reče, nesumnjivo najčudniji i najnevjerojatniji slučaj koji je razmatrao u ovoj sudnici. Ubijena je, jer se može isključiti samoubojstvo ili nesretan slučaj, žena u zrakoplovu, u malom zatvorenom prostoru. Isključeno je da je netko izvana počinio zločin. Ubojica, ili ubojice, stoga mora biti netko od današnjih svjedoka. Iako užasna, ta je činjenica neporeciva. Jedna osoba bezočno i očajnički laže.

Način na koji je počinjeno ubojstvo svjedoči o nezabilježenoj smjelosti. Pred očima deset, odnosno sa stjuardima dvanaest svjedoka, ubojica je prinio puhatjku ustima i poslao kobnu strelicu na smrtonosan let zrakom, a da to nitko nije opazio.

Čini se nevjerojatno, ali puhaljka i strelica na podu, rupica na pokojničinu vratu i liječnički nalazi to potvrđuju.

U nedostatku dokaza koji bi optuživali nekoga posebice, savjetuje poroti da za ubojstvo okrivi nepoznatu osobu ili osobe. Svi nazočni tvrde da ne poznaju pokojnicu. Zadaća je policije doznati povezanost. U nedostatku motiva, može jedino savjetovati da porota donese takvu?resudu. Porota će se sad povući na vijećanje.

Član porote četvrtastog lica i sumnjičavih očiju, nagne se i reče teško dišući: - Gospodine, mogu li postaviti pitanje?

— Svakako.

— Rekli ste da je puhaljka nađena ispod nečijeg sjedala? Čijeg?

Sudac pogleda u zabilješke. Narednik Wilson mu priđe i promrmlja: - Ispod sjedala broj 9, na kojem je sjedio gospodin Hercule Poirot.

Moram reći da je gospodin Poirot poznat i štovan privatni detektiv koji je nekoliko puta surađivao sa Scotland Yardom.

Čovjek četvrtasta lica pogleda u Herculea Poirotu. Pogled mu je nezadovoljno počivao na dugim brkovima malog Belgijanca.

— Stranci - govore su oči tog čovjeka - ne može se vjerovati strancima, čak i kad su dobri s policijom. Reče naglas: - Taj gospodin Poirot je podignuo strelicu, zar ne?

— Da.

Porota se povuče. Vrate se nakon pet minuta i predsjedatelj pruži papirić sucu.

— Što je ovo? - Namršti se sudac. - Gluposti, ne mogu prihvatiti takvu presudu.

Nakon nekoliko minuta stigne izmijenjena presuda: - Porota smatra da je pokojnica otrovana te da nema dovoljno dokaza za zaključak o tome tko je upotrijebio otrov.

5. Poslije istražnog postupka

Kad je Jane odlazila iz sudnice nakon presude, pokraj nje se stvori Norman Gale.

Reče: - Da mi je znati što je pisalo na onom papiru koji istražni sudac nije htio prihvatiti ni po koju cijenu?

— Mislim da ja znam - začuju glas iza leđa.

Oni se okrenu i ugledaju sjajne oči Herculea Poirota.

— Bila je to presuda - reče on - o ubojstvu s umišljajem protiv mene.

— Ali... - povikne Jane.

Poirot zadovoljno kimne glavom.

— Mais oui. Dok sam izlazio, čuo sam kako jedan muškarac kaže drugom: "Taj mali stranac. Zapamti što ti kažem, on je to učinio!" To je bilo i mišljenje porote.

Jane nije znala da li da se nasmije ili da izrazi žaljenje. Odluči se za prvo. I Poirot se nasmije.

— Ali - reče on - moram se ozbiljno prihvatiti posla i skinuti ljagu sa svog imena.

Nasmiješi se, nakloni i ode.

Jane i Norman zagledaju se za njim.

— Kakvog li varalice - reče Gale. - Naziva se detektivom. Ne znam kako bi on nešto istražio. Svaki kriminalac može ga prepoznati na kilometar. Kako bi se on mogao pritajiti?

— Nemate li staromodne zamisli o detektivima? upita Jane. - Lažne brade su zastarjele. U današnje doba, detektivi sjede i psihološki rješavaju slučajeve.

— Manje je naporno.

— Tjelesno možda, ali je potrebna hladna, bistra pamet.

— Da. Vruća glava malo bi koristila. Nasmiju se.

— Znae što? - zabrza Gale i zarumeni se. - Biste li... Bilo bi lijepo od vas., malo je kasno, ali biste li popili čaj sa mnom? Drugovi u nevolji.

Zastane. U sebi reče: - Što ti je, budalo? Zar ne možeš zamoliti djevojku da popije čaj s tobom a da ne počneš mucati, crvenjeti i praviti budalu od sebe? Što će ona pomisliti o tebi?

Galeova zbunjenost još je više isticala Janeinu hladnokrvnost i prisebnost.

— Hvala - reče ona. - Rado bih popila čaj.

Nađu čajanu i u njoj drsku, neraspoloženu konobaricu koja je zapisala njihovu narudžbu kao da kaže: "Nemojte kriviti mene ako se razočarate. Kažu da poslužujemo čaj, ali ja za to nikad nisam čula".

Cajana je bila skoro prazna što je pojačavalo prisnost ispijanja čaja u dvoje.

Jane polako skine rukavice i pogleda u svog pratioca. Zaista je bio privlačan s tim plavim očima i smiješkom. I simpatičan.

— Čudno je ovo ubojstvo - reče Gale želeći što prije početi razgovor. Još se nije oslobodio glupog osjećaja nelagode.

— Znam - reče Jane. - I mene brine, zbog posla. Ne znam kako će to primiti u salonu.

— Da. Nisam se toga sjetio.

— Antoineu se možda neće svidjeti da mu je službenica umiješana u ubojstvo i da je morala svjedočiti.

— Ljudi su čudni - zamišljeno će Norman Gale. Život je tako nepravedan. To nije nimalo vaša krivica. Namršti se. - Prokletstvo!

— Još se ništa nije dogodilo - podsjeti ga Jane. Nema smisla uzrujavati se zbog nečega što se još nije dogodilo. Uostalom, nitko nije bez krivice. Možda sam je ja ubila! A kad ubijete jedanput, ubit ćete još nekoliko puta. Ne bi bilo ugodno da vas takva osoba frizira.

— Treba vas pogledati pa će svakom biti jasno da niste nikog ubili - reče Norman i željno je pogleda.

— Nisam sigurna - reče Jane. - Kad bih bila sigurna da me neće uhvatiti, možda bih i ubila poneku mušteriju! Posebice jednu. Glas joj je kao u svrake. Svemu prigovara. Ponekad pomislim da bi njezino ubojstvo bilo dobročinstvo, a ne zločin.

Vidite, prilično sam zločinački raspoložena.

— Ovo ubojstvo niste počinili - reče Gale. - Ja to mogu posvjedočiti.

— A ja mogu posvjedočiti da ni vi niste ubojica reče Jane. - No to vam neće pomoći ako vaši pacijenti pomisle da jeste.

— Moji pacijenti - Gale se zamisli. - Vjerojatno imate pravo, nisam o tome razmišljao. Zubar ubojica i manijak. Nije baš privlačna pomisao.

On iznenada zavapi: - Ne smeta vam što sam zubar?

Jane podigne obrve. - Meni da smeta?

— Hoću reći, zubari su nekako... komični. Nije to romantično zanimanje. Liječnika svi shvaćaju ozbiljno.

— Glavu gore - reče Jane. - Zubar je u svakom slučaju iznad frizerske pomoćnice.

Nasmiju se. Gale reče: - Osjećam da ćemo se sprijateljiti. A vi?

— I ja.

— Biste li otišli sa mnom na večeru i u kazalište?

— Hvala.

Zašute. Gale reče: - Kako vam se svidio Le Pinet?

— Dobro sam se zabavila.

— Jeste li već bili ondje?

— Ne, znate...

Jane osjeti želju da se povjeri, pa ispriča priču o dobitku na kladionici. Slože se da je irski derbi romantičan i poželjan, i s prezirom odbace stajalište engleske vlade koja na tu utrku gleda prijekim okom.

Razgovor im prekine mladić u smeđem odijelu, koji se vrzmao oko njih nekoliko minuta prije nego su ga opazili.

Ali kad je podignuo šešir i obratio se Jane, učinio je to tečno i sigurno.

— Gospođica Jane Grey? - reče.

— Da.

— Predstavljam časopis Weekly Howl, gospođice Grey. Biste li pristali na kratak razgovor o ubojstvu u zrakoplovu? Mišljenje putnika.

— Radije ne bih, hvala.

— Ali, gospođice Grey! Dobro bismo vam platili.

— Koliko? - upita Jane.

— Pedeset funti, a možda i više. Šezdeset.

— Ne - reče Jane. - Mislim da ne bih mogla. Ne bih znala što reći.

— Neka vas to ne brine - nemarno će mladić. Ne biste vi trebali napisati članak.

Netko od naših novinara postavio bi vam nekoliko pitanja i dopisao ostatak. Nećete imati poteškoća.

— Radije ne bih - reče Jane.

— A stotinu funti? Zaista ću vam platiti stotku. I objaviti vašu sliku.

— Ne - reče Jane. - Ne sviđa mi se ta zamisao.

— Nosite se - reče Norman Gale. - Gospodica Grey ne želi probleme.

Mladić se okrene prema njemu pun nade.

— Vi ste gospodin Gale, zar ne? Gospodine Gaie, ako gospođica Grey neće, a do pokušate vi? Pet stotina riječi. Platit ćemo vam koliko sam ponudio gospođici Grey.

To je dobra ponuda, jer je iskaz neke žene o ubojstvu druge žene uvijek vredniji na tržištu: Nudim vam povoljnu priliku.

— Ne želim je. Neću za vas napisati ni retka.

— Osim novca, bila bi to i dobra reklama. Mlad zubar, sjajna karijera pred vama, svi vaši pacijenti će to pročitati.

— Toga se i bojim - reče Norman Gale.

— U današnje doba ne može se bez reklame.

— Vjerojatno je tako, ali ovisi o vrsti reklame. Nadam se da neki od mojih pacijenata neće pročitati novine i doznati da sam bio umiješan u ubojstvo. Dobili ste naše odgovore. Hoćete li otići u miru, ili ću vas morati izbaciti?

— Nemojte se ljutiti - reče mladić, neuznemiren prijetnjom. - Laku noć i nazovite me u ured ako se predomislite. Izvolite moju posjetnicu.

Veselo izađe iz čajane i pomisli: - Nije loše. Obavio sam pristojan razgovor.

I zaista. U sljedećem broju Weekly Howla objave velik članak o razmišljanjima dvaju svjedoka zagonetnog ubojstva u zrakoplovu. Gospođica Jane Grey izjavila je kako je previše potresena da bi o tome govorila. Doživjela je šok i ne želi o tome razmišljati. Gospodin Norman Gale se raspričao o utjecaju umiješanosti u ubojstvo na karijeru zaposlenog čovjeka, bez obzira na njegovu nevinost. Gospodin Gale se našalio i izrazio nadu da njegovi pacijenti čitaju samo modne rubrike i da se neće bojati najgoreg kad sjednu na "stolac".

Kad je mladić otišao, Jane reče: - Zašto se nije obratio važnijim ljudima?

— Vjerojatno to prepušta boljima od sebe - smrknuto će Gale. - Možda je pokušao i nije uspio.

Mrštio se minutu-dvije pa reče: - Jane... Zvat ću vas Jane. Ne ljutite se? Jane, što mislite tko je ubio tu Giselle?

— Nemam pojma.

— Jeste li razmišljali o tome? Ozbiljno?

— Pa i nisam. Razmišljala sam o svojem mjestu u tome i malo se zabrinula. Nisam ozbiljno razmišljala tko je to učinio. Tek sam danas shvatila da je to bio netko od putnika.

— Da, istražni je sudac bio nedvosmislen. Znam da ja to nisam učinio, znam da niste ni vi, jer., jer sam gledao u vas.

— Da - reče Jane. - Znam da vi niste ubojica, iz istog razloga. A znam da ni ja nisam! Znači da je to učinio netko od njih, ali ne znam tko. Nemam pojma tko bi to mogao biti. A vi?

— Ni ja.

Norman Gale se zamisli kao da slijedi neku složenu misao. Jane nastavi: - A kako bismo i mogli znati. Nismo ništa vidjeli, odnosno ja nisam. A vi?

Gale zatrese glavom. - Ništa.

— To i jest čudno. Ne čudi me da vi niste ništa vidjeli, jer ste bili okrenuti leđima. Ali ja! Gledala sam u tom smjeru. Mogla sam...

Jane zašuti i zarumeni se. Sjetila se da su joj oči bile prikovane za svijetloplavi pulover i da nije zapažala što se događa oko nje, jer joj je u mislima bio čovjek ispod svijetloplavog pulovera.

Norman Gale pomisli: - Da mi je znati zašto se zarumenjela. Divna je. Oženit ću se njome. Da, hoću. Ali ne valja gledati predaleko u budućnost. Moram smisliti dobar razlog da je češće viđam. Ovo ubojstvo će poslužiti. Ionako smatram da treba nešto poduzeti. Onaj brbljavi novinar i njegova reklama.

Naglas reče: - Razmislimo. Tko ju je ubio? Počnimo sa stjuardima.

— Ne - reče Jane.

— Slažem se. A žene koje su sjedile preko puta nas? - Mislim da osoba poput lady Horbury ne bi ubila. A ona druga, gospođica Kerr, ona je prevelika gospođa. Sigurna sam da ne bi ubila neku staru Francuskinju.

— Omraženu lihvarku? Vjerojatno imate pravo. Zatim čovjek s brkovima, koji je prema mišljenju porote najozbiljniji kandidat, a to

znači da je on nije ubio.

Liječnik? Ni to nije vjerojatno.

— Da ju je htio ubiti, poslužio bi se nečim što ne ostavlja tragove i nitko ne bi doznao.

— Da - sumnjičavo će Norman. - Otrovi bez okusa i mirisa koji ne ostavljaju tragove vrlo su pogodni, ali sumnjam da postoje. A onaj čovuljak koji je priznao da ima puhaljku?

— I to je sumnjivo. Simpatičan mi je. Nije morao priznati da ima puhaljku, pa je i on isključen.

— Zatim Jameson... Kako se ono zove? Ryder? - Da, on bi mogao biti ubojica.

— A Francuzi?

— Najvjerojatnije su oni. Bili su u čudnim predjelima. Mogli su imati skriveni motiv. Mlac?i mi je izgledao nesretno i zabrinuto.

— I vi biste bili zabrinuti da ste nekog ubili - smrknuto će Norman Gale.

— Simpatičan je - reče Jane. - I otac je drag. Nadam se da nisu oni.

— Ne napredujemo - reče Norman Gale.

— Kako bismo napredovali kad ne znamo ništa o ubijenoj starici. Je li imala neprijatelja, tko nasijeđuje njezin novac i slično.

Norman Gale reče zamišljeno: - Mislite da su to pusta naklapanja?

Jane reče hladno: - Zar nisu?

— Pa i nisu - Gale zastane, pa nastavi polako. ; " Čini mi se da bi bilo korisno...

Jane ga upitno pogleda.

— Ubojstvo - reče Norman Gale - nisu samo žrtve i krivci, nego i nevini. I vi i ja smo nevini, ali to ubojstvo bacilo je sjenu na nas. Ne znamo kako će ta sjena utjecati na naše živote.

Jane je bila hladnokrvna i razborita, ali zadrhti. - Nemojte - reče. - Plašite me.

— I ja se malo bojim - reče Gale.

6. Vijećanje

Hercule Poirot pridruži se svom prijatelju inspektoru Jappu, koji se kesio od uha do uha.

— Pozdrav, stari moj - reče. - Malo vam je nedostajalo da se nađete s one stranu rešetaka.

— Bojim se - ozbiljno će Poirot - da bi takav događaj mogao štetiti mojoj karijeri.

— Ponekad se za detektive pokaže da su kriminalci. U romanima.

Pristupi im visok, vitak muškarac pametnoga i tužnoga lika i Japp ih upozna.

— Gospodin Fournier iz Suretea. Suradivat će s nama.

— Čini mi se da sam imao čast upoznati vas prije nekoliko godina, gospodine Poirot - reče Fournier, nakloni se i pruži ruku. - A čuo sam za vas i od gospodina Girauda.

Na njegovim usnama lebdio je osmijeh. A Poirot, koji je mogao zamisliti riječi kojima ga je Giraud (kojeg je on obično podrugljivo nazivao "psom lisičarem u ljudskom obliku") opisao, uzvрати mu jedva primjetnim smiješkom.

— Predlažem - reče Poirot - da ručate u mojem apartmanu. Već sam pozvao gospodina Thibaulta. Ako vi i moj prijatelj Japp nemate ništa protiv da surađujem s vama.

— Može, stari lišče - reče Japp i srdačno ga lupi po leđima. - S nama će to biti lak posao.

— Bit će nam čast - ukočeno promrmlja Francuz.

— Kao što sam rekao jednoj vrlo dražesnoj gospođici, želim skinuti ljagu s imena.

— Poroti se nije svidio vaš izgled - reče Japp i ponovno se isceri. - Već dugo nisam čuo bolju šalu. Dogovorili su se da će za vrijeme ukusna obroka kojim je Belgijanac počastio prijatelje, izbjegavati razgovor o tom događaju.

— Ipak se može dobro jesti u Engleskoj - znalački promrmlja Fournier i pristojno se posluži čačalicom.

— Vrlo ukusna večera, gospodine Poirot - reče Thibault.

— Malo previše na francusku, ali vraški dobra izjavi Japp.

— Hrana uvijek mora lako pasti na estomac - reče Poirot. - Ne smije paralizirati misao.

— Trbuh me nikad ne muči - reče Japp. - Ali ne tvrdim da nije kako kažete.

Prihvatimo se posla. Znam da gospodin Thibault ima večeras dogovoren sastanak, pa predlažem da prvo ispitamo njega o svemu što bi nam moglo koristiti.

— Stojim vam na raspolaganju, gospodo. Naravno da ovdje mogu slobodnije govoriti nego u sudnici. Prije istražnog postupka na brzinu sam porazgovarao s inspektorom Jappom i on mi je savjetovao da kažem što manje, samo gole činjenice.

— Tako je - reče Japp. - Ne treba trčati pred rudo. Recite nam sve što znate o toj Giselle.

— Iskreno govoreći, znam malo, koliko i drugi. O njezinu osobnom životu vrio malo. Vjerojatno bi vam gospodin Fournier mogao više reći. Ali reći ću vam ovo: madame Giselle biste vi Englezi nazvali osobom. Bila je posebna. O njezinim precima ništa ne znam. Mislim da je kao djevojka bila zgodna, a da je poružnjela od boginja.

Govorim vam svoje dojmove. Uživala je u moći i bila je moćna. Bila je pronicljiva poslovna žena. Pripadala je onom tipu Francuskinja koji nikad ne bi dopustio da mu osjećaji utječu na poslovne interese, ali je bila na glasu da je u poslu iznimno čestita.

Pogleda u Fourniera očekujući potvrdu svojih riječi, Crnokosi Fournier tužno kimne glavom.

— Da - reče. - Bila je poštena, prema njezinu shvaćanju. Iako bi je zakon dohvatio da je bilo dokaza, Ali... - On malodušno slegne ramenima. - To je suviše za očekivati s obzirom na ljudsku narav.

— Kako to mislite? - Chantage.

— Ucjena? - ponovi Japp.

— Da, posebna i specijalizirana ucjena. Madame Giselle je posuđivala novac uz ono što biste vi u Engleskoj nazvali "priznanicom na vjeru". Pouzdavala se u svoju prosudbu koliko novca posuditi i kako ga vratiti, ali mogu vam reći da je imala vlastite metode povrata novca.

Poirot se sa zanimanjem nagne k njemu.

— Kao što je danas rekao Thibault, klijentela madame Giselle bili su pripadnici viših i imućnijih staleža. Ti staleži posebice su izloženi utjecaju javnog mišljenja.

Madame Giselle imala je vlastitu obavještajnu službu. Prije nego bi posudila novac (ako je bila riječ o većem iznosu) prikupila bi što više podataka o mušteriji. Njezina obavještajna služba bila je izvrsna. Ponovit ću riječi našeg prijatelja: madame Giselle smatrala je sebe jako poštenom osobom. Vjerovala je onima koji su vjerovali njoj. Iskreno sam uvjeren da nikad nije upotrijebila to što je znala kako bi od nekog izvukla novac, osim ako joj je taj novac netko dugovao.

— Hoćete reći da se tim znanjem osigurala? - upita Poirot.

— Tako je. Nemilosrdno se služila time što je znala i zanemarivala je finoću. Reći ću vam nešto, gospodo: isplatilo joj se! Rijetko je morala otpisati dug. Ugledne osobe snalazile bi se na sve načine da se domognu novca i izbjegnu sablazan. Kao što rekoh, znali smo čime se bavi, ali optužnica... - Slegne ramenima. - To je već teže.

Ljudska priroda je ljudska priroda.

— Kad bi ponekad, kao što ste rekli, morala otpisati dug, što bi se tada dogodilo? - upita Poirot.

— U tom slučaju - polako će Fournier - podaci koje je znala bili su objavljeni ili predani zainteresiranoj stranci.

Zavlada muk. Poirot upita: - Njoj to nije donosilo novčanu korist?

— Ne - reče Fournier. - Ne neposrednu.

— Ali posrednu?

— Posredno je - reče Japp - time prisiljavala druge da plate.

— Tako je - reče Fournier. - Imalo je, da tako kažem, moralni učinak.

— Ja bih to nazvao nemoralnim učinkom - reče Japp i zamišljeno protrlja nos. - Tako smo došli do motiva ubojstva, vrlo snažnog motiva. Tu je i pitanje tko nasljeđuje njezin novac. - Obrati se Thibaultu. - Možete li nam reći nešto o tome?

— Imala je kćerku - reče odvjetnik. - Nije živjela s njom, a smatram da je nije ni vidjela od ranog djetinjstva. No prije mnogo godina napisala je oporuku kojom ostavlja sve, osim malog nasljedstva namijenjenog njezinoj služavci, svojoj kćerki Anne Morisot. Koliko ja znam, nije bilo druge oporuke.

— Njezino bogatstvo je veliko? - upita Poirot. Odvjetnik slegne ramenima.

— Rekao bih osam do devet milijuna franaka.

Poirot zazviždi. Japp reče: - Nije tako izgledala. Koji je tečaj? Pa to je više od stotinu tisuća funti!

— Mademoiselle Anne Morisot postat će imućna djevojka - reče Poirot.

— Dobro da nije bila u zrakoplovu - suho će Japp. - Inače bi je osumnjičili da je ucmekala majku da se domogne love. Koliko bi godina mogla imati?

— Ne bih znao. Vjerojatno dvadeset četiri ili dvadeset pet godina.

— Zasad je ništa ne povezuje sa zločinom. Moramo ispitati te ucjene. Svi putnici niječu da su poznavali madame Giselle. Jedan laže. Moramo doznati koji. Fournier, da pregledamo njezine osobne spise?

— Prijatelju - reče Francuz - čim sam doznao za ovo i nakon razgovora sa Scotland Yardom, otišao sam u njezinu kuću. Imala je sef u kojem je držala spise.

Svi su spaljeni.

— Spaljeni? Tko ih je spalio? Zašto?

— Madame Giselle imala je pouzdanicu, služavku Elise. Elise je dobila upute da, ako se njezinoj gospodarici nešto dogodi, otvori sef (kombinaciju je zna!a) i spali sadržaj.

— Što? Neobično! - izbeči se Japp.

Fournier reče: - Madame Giselle imala je pravilo. Vjerovala je onima koji su vjerovali njoj. Obećala je klijentima da će postupati pošteno prema njima. Bila je nemilosrdna, ali od riječi.

Japp zaprepašteno zavrti glavom. Četvorica muškaraca zašute i zamisle se nad neobičnim karakterom preminule žene.

Thibault ustane.

— Moram vas napustiti, gospodo. Imam sastanak. Ustreba li vam neki podatak, znate gdje stanujem. Ljubazno se rukuje s njima i izađe iz stana.

7. Vjerojatnost

Nakon Thibaultova odlaska, trojica muškaraca privuku stolce bliže stolu.

— Počnimo - reče Japp. Odvrne poklopac nalivpera. - U zrakoplovu je bilo jedanaest putnika. U stražnjem odjeljku, prednji nije važan. Dakle, jedanaest putnika i dva stjuarda, ukupno trinaest osoba. Netko od preostalih dvanaest ubio je staricu. Neki su putnici bili Englezi, neki Francuzi. Francuze ću prepustiti Fournieru, a ja ću preuzeti Engleze. Moramo provesti istragu u Parizu. I to je vaš posao, Fournier.

— Ali ne isključivo u Parizu - reče Fournier. - Giselle je ljeti poslovala u francuskim ljetovalištima, Deauvilleu, Le Pinetu, Wimereuxu, a odlazila bi na jug do Antibesa i Nice.

— To je važno, jer sam zapamtio da su jedan ili dva putnika spomenuli Le Pinet. To je jedan trag. A sad razmotrimo ubojstvo, da vidimo tko je sjedio tako da je mogao upotrijebiti puhaljku. - On odmota veliki nacrt zrakoplova i položi ga na sredinu stola. - Dakle, spremni smo za uvodna ispitivanja. Pretresimo najprije ljude, jednog po jednog, da vidimo tko je vjerojatan počinitelj, ili što je još važnije, tko je to mogao učiniti.

— Najprije ćemo odbaciti gospodina Poirota. Ostaje nam jedanaest osoba.

Poirot tužno zamaše glavom.

— Prijatelju, previše vjerujete ljudima. Ne biste smjeli nikome vjerovati. Nikome.

— Dobro, i vas ćemo uzeti u obzir ako želite dobroćudno će Japp. - Zatim stjuardi. Sa stajališta vjerojatnosti, čini mi se nevjerojatnim da bi oni bili počinitelji. Nije vjerojatno da su posuc?ivali velike novčane

iznose, a obojica imaju dobre preporuke kao pristojni, trezveni ljudi. Iznenadilo bi me da ijedan od njih ima nešto s tim ubojstvom. Sa stajališta povoljnog trenutka, moramo ih uzeti u obzir.

Hodali su gore-dolje po odjeljku. Mogli su zauzeti položaj, odnosno pogodan ugao, iz kojeg su mogli upotrijebiti puhaljku, iako ne vjerujem da bi stjuard mogao puhnuti otrovnu strelicu iz puhaljke u punom zrakoplovu, a da ga nitko ne opazi. Iz iskustva znam da su ljudi slijepi kao krtice, ali sve ima granice. To se naravno odnosi i na ostale osobe. Bila je ludost, mahnitost, počiniti takav zločin. Mogućnost da se ostane neopažen bila je jedan prema stotinu. Onaj tko je to učinio, imao je vrašku sreću. Od svih glupih načina da se počini ubojstvo...

Poirot, koji je sjedio spuštenu pogleda i u tišini pušio, prekine ga pitanjem.

— Zaista mislite da je to bio glupav način da se počini ubojstvo?

— Naravno. Ludost!

— Ali uspješna! Nas trojica sjedimo i razgovaramo, ali ne znamo tko je počinitelj!

To je uspjeh!

— To je sreća - usprotivi se Japp. - Ubojicu je moglo opaziti pet ili šest osoba.

Poirot nezadovoljno odmahne glavom. Fournier ga radoznalo pogleda.

— Poirot, što vam se vrzma po glavi?

— Mon ami - reče Poirot - tvrdim sljedeće: djelo se mora suditi prema rezultatima. Ovo je djelo uspješno obavljeno. I to je sve.

— Ipak, kao da je riječ o čudu - zamišljeno će Fournier.

— Čudo ili ne, dogodilo se - reče Japp. - Imamo liječničke nalaze, imamo oružje.

Da mi je netko prije tjedan dana rekao da ću biti zadužen za slučaj ubojstva otrovnom strelicom, nasmijao bih mu se u brkl Ovo ubojstvo je uvreda. Uvreda!

Duboko je disao. Poirot se nasmiješi.

— To je ubojstvo počinila osoba s nastranim smislom za šalu - zamišljeno reče Fournier. - Kod zločina je najvažnije uživjeti se u psihologiju ubojice.

Japp prezirno puhne na spomen riječi psihologija, koju nije volio i prema kojoj je bio nepovjerljiv.

— Poirot voli slušati o tome - reče on. - Zanima me što govorite i vi i on.

— Ne dvojite da je ubijena puhaljkom? - sumnjičavo ga upita Japp. - Poznat mi je vaš zakučast način razmišljanja.

— Ali ne, prijatelju. U to ne sumnjam. Otrovnna strelica koju sam podignuo prouzročila je smrt, to je sigurno. Ali ipak u ovom slučaju ima stvari...

Zastane. Zbunjeno je odmahivao glavom.

Japp nastavi: - Vratimo se našoj zamršenoj situaciji. Ne možemo potpuno zanemariti stjuarde, ali osobno smatram da oni vjerojatno nemaju ništa s time.

Slazete li se, Poirot?

— Sjetite se što sam rekao. Ja zasad nikog ne bih odbacio (mon Dieu, kakva riječ!).

— Neka vam bude. A sad, putnici. Počnimo od ostave i nužnika. Sjedalo broj 16.

On olovkom pritisne o nacrt. - Tu je sjedila frizerka, Jane Grey. Dobila je zgoditak na kladionici, spiskala sve u Le Pinetu. To znači da voli kocku. Možda joj je ponestalo novca pa je zamolila staru gospođu, iako nije vjerojatno da bi ona posudila velik iznos, ili da bi je Giselle držala u šaci. Premala je ona riba za ono što tražimo. A mislim da frizerska pomoćnica nema priliku dočepati se zmijskog otrova. Ne služe se njime za bojenje kose ili za masažu lica.

— Na neki način zmijski otrov bio je pogreška, jer sužava izbor krivaca. Dva posto ljudi zna nešto o zmijskom otrovu ili o tome kako se služiti njime.

— Što objašnjava jednu činjenicu - reče Poirot. Fournier ga upitno pogleda.

Japp je bio zabavljen vlastitim mislima.

— Moja je teorija sljedeća - reče on. - Ubojica je osoba koja je vidjela svijeta i proputovala neobičnim krajevima i koja nešto zna o zmijama i smrtonosnijim vrstama, te o običajima uroc?eničkih plemena koja se služe otrovom da bi se riješila neprijatelja. To je prva kategorija.

— A druga?

— Znanstvenici. Istraživanja. Otrovom šare smukulje rade se pokusi u boljim laboratorijima. Razgovarao sam s Winterspoonom. Zmijski otrov, točnije kobrin otrov, upotrebljava se prilično uspješno u medicini za liječenje padavice. Zmijski ugrizi intenzivno se proučavaju.

— Zanimljivo i važno - reče Fournier.

— Da, ali nastavimo. Greyova ne pristaje ni u jednu skupinu. Nema motiva, a mogućnost da nabavi otrov su male. A povoljan trenutak da puhne strelicu gotovo je nikakav. Pogledajte.

Njih trojica nadnesu se nad nacrt.

— Ovdje je sjedalo broj 16 - reče Japp. - A ovdje je sjedalo broj 2, gdje je sjedila Giselle. Između sjedala 16 i 2 bilo je puno ljudi i sjedala. Ako djevojka nije ustajala, a svi kažu da nije, nije mogla naciljati i strelicom pogoditi Giselle u vrat.

Mislim da je možemo s priličnom sigurnošću odbaciti.

— Sjedalo broj 12, sučelice. Ondje je sjedio Norman Gale, zubar. Za njega vrijedi isto. Mala riba. Mogao bi se lakše dokopati zmijskog otrova.

— Zubari obično ne ubrizgavaju takve injekcije tiho promrmlja Poirot. - Bilo bi to dokrajčenje, a ne izlječenje.

— Zubar se dovoljno iživljava na pacijentima Japp se veselo nasmije. - Ali kreće se u krugovima u kojima se mogu nabaviti svakojaki lijekovi. Možda ima prijatelja među znanstvenicima. No kad je riječ o povoljnom trenutku, on ne dolazi u obzir.

Jest, odlazio je s mjesta, ali u suprotnom smjeru. Na povratku bio je udaljen samo za širinu prolaza, a da bi ispalio strelicu iz puhaljke i pogodio staricu u vrat, morao bi imati živu i dresiranu strelicu koja bi izvodila trikove i skretala pod pravim kutem. Znači da je on izvan toga.

— Slažem se - reče Fournier. - Nastavimo.

— Prijeđimo na drugu stranu prolaza. Sjedalo 17.

— Ondje sam trebao sjediti ja - reče Poirot. Ustupio sam mjesto jednoj od dama, jer je htjela sjediti pokraj prijateljice.

— To je Venetia. A ona? Ona je velika riba. Mogla je posuditi novac od Giselle.

Čini se da nema crnih mrlja u životu, ali je možda povukla bika za rep, ili kako se već kaže. Morat ćemo se njome pozabaviti. Sa svog mjesta mogla je puhnuti strelicu.

Kad bi Giselle malo okrenula glavu da pogleda kroz prozor, Venetia je mogla naciljati poprečno u nju. No to ne bi uspjelo. Morala bi ustati da bi to učinila. Ona je od žena koje ujesen odlaze u prirodu s puškom. Ne znam pomaže li pucanje puškom pri puhanju urođeničkom puhaljkom. Smatram da je to pitanje oka. Oka i vježbe. A ona vjerojatno ima prijatelje, muškarce, koji odlaze na lov u udaljene krajeve svijeta.

Tako je mogla nabaviti neki čudan urođenički otrov. Kakva besmislica!

— Zaista zvuči nevjerovatno - reče Fournier. - Mademoiselle Kerr, danas sam je vidio u sudnici. - On odmahne glavom. - Čovjek je ne bi povezao s ubojstvom.

— Sjedalo 13 - reče Japp. - Lady Horbury. Ona je sumnjiva. Odmah ću vam reći što sam čuo o njoj. Ne bih se čudio da krije poneku tajnu.

— Znam - reče Fournier - da je ta dama u Le Pinetu izgubila velike iznose za kartaškim stolom.

— Odlično. Da, ona je tip ptičice koja bi mogla imati posla s Gisellom.

— Potpuno se slažem.

— Dobro napredujemo. Ali kako je to učinila? Nije odlazila s mjesta. Morala bi kleknuti na sjedalo, izviriti iznad naslona i izložiti se pogledu desetero ljudi. Do vraga, nastavimo.

— Sjedalo 9 i 10 - reče Fournier pomičući prst po nacrtu.

— Gospodin Hercule Poirot i doktor Bryant - reče Japp. - Što može Poirot reći u svoju obranu?

Poirot tužno zakima glavom.

— Mon estomac - reče potreseno. - Ah, da je mozak sluga želucu.

— I moj - suosjećajno će Fournier. - U zrakoplovu mi pozli.

Zatvori oči i izražajno zatrese glavom.

— Dakle, doktor Bryant. A on? Velika- zvjerka iz Harley Streeta. Vjerojatno ne bi posudio novac od Francuskinje, ali nikad se ne zna. A ako se s njegovim imenom poveže nešfio sumnjivo, zapečaćena mu je karijera! On odgovara mojoj znanstvenoj teoriji. Čovjek poput Bryanta, krema svog zanimanja, druži se s medicinarima.

Mogao je lako ukrasti epruvetu sa zmijskim otrovom iz nekog vrhunskog laboratorija.

— Takve se stvari provjeravaju, prijatelju - pripomene Poirot. - Nije to jednostavno kao ubrati cvijet na livadi.

— Čak i da zaista provjeravaju, spretan čovjek može zamijeniti otrov nečim bezopasnim. To je moguće, jer se na ljude kao što je Bryant ne sumnja.

— Ima nečeg u vašim riječima - složi se Fournier.

— Ali zašto je svratio pozornost na puhaljku? Zašto nije rekao da je ženu izdalo srce, da je umrla prirodnom smrću?

Poirot se nakašlje. Dvojica sugovornika ga upitno pogledaju.

— Mislim - reče on - da je to bio prvi liječnikov dojam. Izgledalo je kao prirodna smrt, vjerojatno kao posljedica uboda ose. Sjećate se ose?

— Kako bismo je mogli zaboraviti? - ubaci Japp. Stalno istu kozu derete.

— Dakle - nastavi Poirot - ja sam ugledao kobnu puhaljku na podu i podignuo je. Po tome smo zaključili da je riječ o ubojstvu.

— Puhaljku bismo pronašli prije ili poslije. Poirot zatrese glavom.

— Ubojica ju je mogao kriomice podignuti. - Bryanti'

— Bryant ili netko drugi.

— Hm, to je prilično riskantno. Fournier nije mislio tako.

— Sad tako razmišljate - reče on - jer znate da je riječ o ubojstvu. Ali kad neka žena naglo umre od srca, a neki muškarac ispusti rupčić pa se prigne i podigne ga, tko bi opazio ili smatrao važnim?

— Tako je - složi se Japp. - Dakle, Bryant je na popisu sumnjivaca. Mogao se nagnuti i puhnuti strelicu, poprečno kroz odjeljak. Ali, zašto ga nitko nije vidio? No, neću ponovno o tome. Onoga tko je to učinio, nitko nije vidio!

— A to ima svoj razlog - reče Fournier. - Razlog koji će se, sudeći prema svemu što sam čuo - i tu se osmjehne - svidjeti gospodinu Poirotu. Psihološki razlog.

— Nastavite, prijatelju - reče Poirot. - Zanimljivo govorite.

— Pretpostavimo - reče Fournier - da putujete vlakom i prolazite pokraj kuće u plamenu. Svi putnici bi pogledali kroz prozor. Njihova pozornost bila bi usmjerena na to. Netko bi u takvom trenutaku mogao izvaditi nož i probosti nekog, a da ga nitko ne vidi.

— Istina - reče Poirot. - Sjećam se slučaja na kojem sam radio, trovanje, u kojem se dogodilo upravo to. Postojao je, kako ste rekli, psihološki moment. Otkrijemo li da je to bio slučaj i u Prometheusu...

— To bismo trebali doznati tako da ispitamo stjuarde i putnike - reče Japp.

— Da. Ali ako je zaista postojao takav psihološki moment, logično slijedi da ga je izazvao ubojica.

— Izvrsno - reče Francuz.

— Zapisat ćemo to i ispitati - reče Japp. - A sada, sjedalo broj 8, Daniel Michael Clancy.

Japp izgovori ime sa stanovitim ushitom.

— Smatram ga najvećim sumnjivcem. Ništa lakše za pisca kriminalističkih romana nego pretvarati se kako ga zanima zmijski otrov i nagovoriti nekog prostodušnog farmaceuta da mu ga da. Ne zaboravite da je od svih putnika jedino on prošao pokraj Gisellinoga sjedala.

— Prijatelju, uvjeravam vas - reče važnim glasom Poirot - da nisam zaboravio tu činjenicu.

Japp nastavi: - Mogao se poslužiti puhaljkom iz prilične blizine bez potrebe za, da se poslužim vašim riječima, "psihološkim trenutkom". Mogao se izvući nekažnjeno.

Sjetite se da on zna sve o puhaljkama. Sam je to rekao.

— Nad tim se čovjek mora zamisliti.

— Vješta smicalica - reče Japp. - A puhaljka koju je danas pokazao, tko kaže da je to ona koju je kupio prije dvije godine? Ta priča mi smrdi. Smatram da za ljude nije zdravo čitave dane baviti se zločinima i pisati kriminalističke priče, čitati policijska izvješća. Čovjeku svašta padne na pamet.

— Piscu mora svašta padati na pamet - složi se Poirot.

Japp ponovno obrati pozornost nacrtu zrakoplova. - Na sjedalu broj 4 sjedio je Ryder, točno ispred pokojnice. Mislim da on to nije učinio. Ali ne smijemo ga odbaciti. Išao je na nužnik. Na povratku je mogao nanišaniti iz blizine. No pritom bi se našao tik uz naše arheologe. A oni bi to morali opaziti.

Poirot zamišljeno odmahne glavom.

— Čini se da ne poznajete puno arheologa. Ako su njih dvojica zaista o nečemu žustro raspravljali, eh bien, tad su se toliko zadubili da su bili gluhi i slijepi za svijet oko njih. Duhom su bifi pet tisuća godina prije nove ere. Godina 1935. nove ere za njih nije postojala.

Japp je bio malo nepovjerljiv.

— Prijeđimo na njih. Fournier, što nam možete reći o Dupontovima?

— Armand Dupont je jedan od najuglednijih francuskih arheologa.

— To nam ne pomaže puno. Sjedili su na povoljnom mjestu, s druge strane prolaza, ali malo ispred Giselle. Vjerojatno su se naputovali po svijetu i našli neobičnih predmeta. Mogli su lako nabaviti urođenički otrov.

— Moguće je - reče Fournier. - Ali ne i vjerojatno? Fournier odmahne glavom.

— Gospodin Dupont živi za svoju karijeru. Zanesenjak. Nekad je bio trgovac antikvitetima. Napustio je uhodan posao i posvetio se iskopavanjima. I on i sin odani su srcem i dušom svojem zanimanju. Čini mi se nevjerojatnim, neću reći nemogućim nakon slučaja Stavisky, da su umiješani u to ubojstvo.

— Dobro - reče Japp.

Podigne komad papira s bilješkama i nakašlje se.

— Stanje je sljedeće. Jane Grey. Vjerojatnost mala. Povoljan trenutak gotovo nikakav. Gospođica Kerr. Malo vjerojatno. Povoljan trenutak sumnjiv. Lady Horbury.

Vjerojatnost dobra. Povoljan trenutak gotovo nikakav. Gospodin Poirot nedvojbeno ubojica, jedini putnik koji je mogao izazvati psihološki moment.

Japp se veselo nasmije svojoj šali. Poirot se nasmiješi iz pristojnosti, a Fournier donekle plašljivo. Inspektor nastavi: - Bryant. I

vjerojatnost i povoljan trenutak dobri. Clancy. Sumnjiv motiv, a vjerojatnost i povoljan trenutak odlični. Ryder.

Vjerojatnost nesigurna, povoljan trenutak prilično dobar. Dupontovi. Motiv slab, a mogućnost nabavke otrova velika. Bili su u dobroj prilici da puhnu.

— Zasad prilično precizan sažetak. Morat ćemo obaviti rutinska ispitivanja.

Najprije za Clancyja i Bryanta, da vidim što je s njima, jesu li nekad bili tanki s novcem, jesu li u posljednje vrijeme zabrinuti ili uznemireni, njihovo kretanje ove godine i slično. Raspitat ću se i o Ryderu. Ni ostale ne treba zanemariti. Wilson će pronjuškati o njima. Fournier, vi preuzmite Dupontove.

Službenik Suretea potvrdno kimne glavom.

— Budite sigurni da ću se raspitati o njima. Večeras se vraćam u Pariz. Možda nešto doznamo od Elise, Giselline služavke, sad kad raspoložemo s više činjenica.

Temeljito ću provjeriti Gisellino kretanje. Bilo bi dobro doznati gdje je provela ljetu. Znam da je jedanput ili dvaput bila u Le Pinetu. Možemo doznati nešto o njezinim vezama s Englezima koji su bili u zrakoplovu. Da, imamo puno posla.

Obojica pogledaju u zamišljenog Poirota.

— Poirot, hoćete li sudjelovati u istrazi? - upita Japp.

Poirot se trgne iz razmišljanja.

— Da, rado bih pošao s gospodinom Fournierom u Pariz.

— Enchante - reče Francuz.

— Sto to smjerate, da mi je znati? - reče Japp. Pogleda u Poirota sa zanimanjem.

— Malo govorite. Ponovno vam je pala na um neka od vaši zamisli, ha?

— Pokoja, ali je slučaj težak. - Da čujemo.

— Muči me - polako će Poirot - mjesto na kojem je nađena puhaljka.

— Pa naravno! Zamalo vas je stajala slobode. Poirot odmahne glavom.

— Ne mislim na to. Ne brine me to što ju je netko gurnuo pod moje sjedalo, nego što ju je netko uopće gurnuo pod bilo koje sjedalo.

— Meni to nije čudno - reče Japp. - Onaj tko je to učinio morao ju je negdje sakriti. Nije se mogao izložiti opasnosti da je nađu kod njega...

— Evidemnt. Ali možda ste opazili dok ste pregledavali zrakoplov da je, iako se prozori ne mogu otvoriti, u svakom od njih mali ventilator - kružić od sitnih okruglih rupica u staklu koji se može otvoriti ili zatvoriti ako se okrene staklena lepeza. Te su rupice dovoljno široke da se kroz njih gurne puhaljka. Što bi bilo jednostavnije nego se tako riješiti puhaljke? Pala bi na zemlju i vjerojatno je ne bismo nikad pronašli.

— Rekao bih da se ubojica bojava da ga netko ne vidi. Da je gurnuo puhaljku kroz ventilator, netko je to mogao opaziti.

— Tako dakle - reče Poirot. - Nije se bojava da će ga netko vidjeti kako prinosi puhaljku ustima i ispuhuje kobnu strelicu, ali ga je bilo strah da ga vide kako pokušava gurnuti puhaljku kroz prozor!

— Priznajem, zvuči glupo - reče Japp - ali tako je. Sakrio je puhaljku iza jastučića na sjedalu. Od te činjenice se ne može pobjeći.

Poirot ne odgovori, pa ga Fournier znatiželjno upita: - To vas navodi na neki trag?

Poirot potvrdno sagne glavu.

— Navodi me na određena razmišljanja.

Prstima odsutno uspravi praznu tintarnicu koju je Japp nehotice malo nakrivio.

Tada naglo podigne glavu i upita: - A propos, imate li onaj podroban popis prtljage koji sam vas zamolio da mi nabavite?

8. Popis

— Ja sam čovjek od riječi - reče Japp.

Razvuče usta od uha do uha i zagura ruku u džep, pa izvadi gomilu sitno ispisanih papira.

— Izvolite. Sve je na njemu, do u pojedinosti! Priznajem da je pomalo čudan.

Porazgovarat ćemo kad ga pročitate.

Poirot rastvori papire po sto!u i počne čitati. Fournier se primakne i pročita preko njegova ramena: - James Ryder. Džepovi. Pamučni rupčić s izvezanim slovom J. Lisnica od svinjske kože: sedam novčanica od jedne funte, tri posjetnice. Pismo od suradnika Georgea Ebermanna u kojem se izražava nada da su "pregovori o zajmu uspješno obavljani... inače smo propali". Pismo od Maudie u kojem ugovara sastanak u Trocaderou (jeftin papir, nepismen rukopis). Srebrna tabakera. Šibice na preklop. Naliv-pero. Svežanj ključeva. Patentni ključ. Nešto kovanog francuskog i engleskog novca.

— Aktovka. Hrpa službenih dokumenata o cementu. Primjerak knjige Bootless Cup (zabranjene u Engleskoj). Kutija tableta protiv prehlade.

Doktor Bryant.

Džepovi. Dva pamučna rupčića. Lisnica s novčanicama od 20 funti i 500 franaka.

Engleski i francuski kovani novac. Podsjetnik. Tabakera. Upaljač. Naliv-pero.

Patentni ključ. Svežanj ključeva.

— Flauta u kovčežiću.

— Memoari Benvenuta Cellinia i Les Maux de l'Oreille.

Norman Gale.

— Džepovi. Svilen rupčić. Lisnica u kojoj le novčanica od 1 funte i 600 franaka.

Nešto kovanog novca. Posjetnice dviju francuskih tvrtki, proizvođača zubarske opreme. Kutijica od šibica, prazna. Srebrni upaljač. Lula. Gumena vrećica za duhan.

Patentni ključ.

— Aktovka. Bijeli platneni kaput. Dva mala zubarska zrcala. Zubarska vata. La Vie Parisienne. The Strand Magazine. The Autocar.

Armand Dupont.

— Džepovi. Lisnica s tisuću franaka i 10 engleskih funti. Naočale u tuljcu.

Francuske kovanice. Pamučni rupčić. Kutija cigareta, šibice na preklop. Kutija igraćih karata. Čačkalica.

— Aktovka. Rukopis govora u Royal Asiatic Society. Dva njemačka arheološka izdanja. Dva papira s grubim skicama grnčarije. Ukrašene šuplje cijevi (kaže da su to kamiši kurdskih lula). Mali pladanj od pruća. Devet fotografija grnčarije.

Jean Dupont.

— Džepovi. Lisnica s novčanicom od 5 funti i 300 franaka. Tabakera. Muštikla (slonova kost). Upaljač. Naliv-pero. Dvije olovke. Bilježnica iščrkana bilješkama.

Pismo na engleskom od L. Marrinera u kojem se poziva na ručak u restoran blizu Tottenham Court Rooda. Francuski kovani novac.

Daniel Clancy.

— Džepovi. Rupčić (umrijan tintom). Nafiv-pero (pušta tintu). Lisnica s 4 funte i 100 franaka. Tri novinska izreska o nedavnim zločinima (trovanje arsenom i dvije pronevjere). Dva pisma trgovaca nekretninama o vlastelinskim imanijima. Podsjetnik.

Četiri olovke. Džepni nožić. Tri plaćena i četiri neplaćena računa. Pismo od Gordona sa zaglavljem S.S. Minotaur. Dopola riješena križaljka iz Timesa. Bilježnica s idejama za priče. Talijanski, francuski, švicarski i engleski kovdni novac. Plaćeni hotelski računi iz Napulja. Velik svežanj ključeva.

— Džep kaputa. Rukom napisane bilješke knjige Ubojstvo na Vezuvu. Vodič po europskim željeznicama. Loptica za golf. Par čarapa. Četkica za zube. Plaćeni hotelski račun iz Pariza.

Gospođica Kerr.

— Torbica. Ruž za sune. Dvije tabakere (od bjelokosti i od žada). Pudrijera.

Tabakera. Šibice na preklop. Rupčić. Dvije funte. Nešto sitniša. Kreditno pismo.

Ključevi.

— Toaletni pribor. Od neštavljene kože. Bočice, četke, češljevi itd. Pribor za manikiranje. Četkica za zube, spužva, zubna pasta, sapun, Dvoje škare. Pet pisama od obitelji i prijatelja iz Engleske. Dva Tauchnitzova romana. Fotografija dva španijela. Časopisi Uogue i Good Housekeeping.

Gospođica Grey.

— Torbica. Ruž za usne i obraze, pudrijera. Patentni ključ i jedan veliki ključ.

Olovka. Tabakera. Muštikla. Šibice na preklop. Dva rupčića. Plaćeni hotelski račun iz Le Pineta. Knjižica francuskih izraza. Lisnica sa 100 franaka i 10 šilinga. Engleske i francuske kovanice. Jedan žeton iz kasina u vrijednosti od 5 franaka. Džep ogrtača.

Šest razglednica Pariza, dva rupčića i svileni rubac. Pismo s potpisom Gladys.

Okrugla kutijica aspirina.

Lady Horbury.

— Torbica. Dva ruža za usne i obraze, pudrijera. Rupčić. Tri tisuće franaka. Šest funti. Kovanice (francuske). Dijamantni prsten. Pet francuskih poštanskih maraka.

Dva muštikla. Upaljač.

Toaletni pribor. Kompletan pribor za šminku. Pribor za manikiranje (zlatan).

Bočica s naljepnicom (tintom). Boraksov prašak.

Kad je Poirot došao do kraja popisa, Japp prstom pokaže posljednju stavku.

— Svaka čast našem policajcu. Ovo mu se nije uklapalo s ostalim. Boraksov prašak!

Ma nemoj! Bijeli prah u bočici bio je kokain.

Poirot raširi oči. Polako kimne glavom.

— Vjerojatno nema veze s ubojstvom - reče Japp. - Ali i bez mene ćete zaključiti da žena koja uživa kokain nema puno moralnih obzira.

Čini mi se da naša lady ne bi ustuknula ni pred čim da dobije što želi, iako se pretvara da je bespomoćna ženica.

No sumnjam da bi imala hrabrosti izvesti nešto ovakvo. Iskreno rečeno, ne znam kako bi to ona mogla učiniti. Ovaj me slučaj zbunjuje.

Poirot pokupi papire i ponovno ih pročita. Uzdahne i odloži ih.

— Sve upućuje na to da je određena osoba ubojica. Ipak ne shvaćam zašto i kako.

Japp se zapilji u njega.

— Želite li reći da ste shvatili tko je to učinio pročitavši taj popis? '

— Mislim da da.

Japp pograbi papire i pročita ih. Kad bi pročitao jedan papir, dodao bi ga Fournieru. Lupi njima o stol i zagleda se u Poirota.

— Moosior Poirot, zadirkujete li vi mene?

— Ali ne! Qvelle idee!

I Francuz odloži papire. - A vi, Fournier?

Francuz odmahne glavom. - Možda sam glup reče - ali nam popis ništa ne pomaže.

— Ne sam za sebe - reče Poirot. - Ali povezan s određenim oznakama ovog slučaja... Možda nemam pravo.

— Da čujemo vašu teoriju - reče Japp. - Silno me zanima.

Poirot odmahne glavom.

— Ne. Kao što ste rekli, to je teorija. Nadao sam se da ću na popisu naći određen predmet. Eh bien, našao sam ga, ali pokazuje u krivom

smjeru. Dobar trag, kriva osoba. Što znači da nas očekuje puno posla. Iskreno rečeno, puno toga mi još nije jasno. Ne vidim jasno kamo idem, samo mi određene činjenice iskaču i slažu se u sliku. Vama ne? Očito ne. Radit ćemo svaki na svoj način. Kažem vam, nisam siguran, tek nešto sumnjam.

— Mislim da blefirate - reče Japp i ustane. - Dosta za danas. Ja ću posao nastaviti u Londonu, vi se Fournier vraćate u Pariz, a vi, gospodine Poirot?

— Htio bih poći s gospodinom Fournierom u Pariz. Sad više nego prije.

— Više nego prije? Da mi je znati kakav crvić vam se uvukao u mozak.

— Crvić! Ce n'est pas joli, ca! Fournier im službeno stisne ruku.

— Želim vam laku noć i zahvaljujem na sjajnom gostoprimstvu. Sutra ujutro sastajemo se u Croydonu?

— Tako je. A demain.

— Nadajmo se - reče Fournier - da nas nitko neće ubiti en route.

Dvojica detektiva odu.

Poirot je neko vrijeme ostao zamišljen. Tada ustane, pospremi stol, isprazni pepeljare i složi stolce.

Ode do pisaćeg stola i uzme primjerak Sketcha. Okretao je listove dok nije našao što je tražio.

Naslov je glasio "Dvoje obožavatelja sunca. Grofica od Horburyja i gospodin Raymond Barraclough u Le Pinetu." On pogleda dva nasmijana lika u kupaćim kostimima kako se drže ispod ruke.

— Možda bi u tome moglo nečega biti. Da, možda.

9. Elise Grandier

Sljedećeg dana vrijeme je bilo tako lijepo da je čak i Hercule Poirot morao priznati da mu estomac miruje.

Tog dana otputovali su u Pariz zrakoplovom s polaskom u 8.45. Osim njih, u odjeljku je bilo sedmero ili osmero putnika. Francuz je iskoristio putovanje za pokuse. Iz džepa je izvadio komadić bambusa i tijekom putovanja tri puta ga prinosio ustima. Pritom ga je okretao u raznim smjerovima. Jedanput se nagnuo i okrenuo glavu, jedanput je glavu nakrivio ustranu, jedanput je naciljao kad se vraćao iz nužnika. Svaki put bi zapeo za oko nekom putniku koji bi ga začuc?eno gledao.

Zapravo, kad se vraćao iz nužnika, sve oči bile su uprte u njega.

Fournier razočarano sjedne na mjesto. Nije ga nimalo veselila Poirotova neskrivena razdraganost.

— Vama je to zabavno, prijatelju? Ali, priznat ćete da se mora provesti pokus?

— Evidemment! Zapravo divim se vašoj temeljitosti. Najbolje je nešto zorno prikazati. Odglumili ste ubojicu s puhaljkom. Rezultat je očit. Svi su vas vidjeli!

— Ne svi.

— Na neki način nisu. Svaki put vas netko nije vidio, ali za uspješno ubojstvo to nije dovoljno. Morate biti sigurni da vas nitko neće vidjeti.

— A to nije moguće u običnim okolnostima - reče Fournier. - I dalje sam pristaša teorije da su morale postojati neobične okolnosti, psihološki moment, kad je pozornost svih putnika bila usmjerena na nešto drugo!

— Naš prijatelj, inspektor Japp to će temeljito istražiti.

— Ne slažete se sa mnom, gospodine Poirot?

Poirot ne odgovori odmah. Tad polako reče: Slažem se da je morao postojati psihološki razlog zašto nitko nije vidio ubojicu. Ali moja razmišljanja idu donekle drukčijim smjerom od vaših. Smatram da je u našem slučaju ono što se vidi varljivo.

Zatvorite oči, prijatelju, nemojte ih širom otvarati. Poslužite se očima uma, a ne tijela. Neka vaše sive stanice rade. Neka vam one kažu što se zapravo dogodilo.

Fournier se zagleda u njega.

— Ne shvaćam što želite reći, gospodine Poirot.

— Jer zaključujete na temelju viđenog. Ništa nije varljivije od opažaja.

Fournier ponovno odmahne glavom i raširi ruke. Predajem se. Ne shvaćam o čemu govorite.

— Naš prijatelj Giraud savjetovao bi vam da ne slušate moje naklapanje. "Trebalo ustati i nešto učiniti", rekao bi on. "Sjediti tiho u naslonjaču i razmišljati, metoda je ishlapjelih staraca". Ali ja kažem da mladi psi često željno slijede trag, pa ga previde. Nešto im odvraća pozornost. Eto, sad sam vam otkrio nešto važno.

Poirot se nasloni, zatvori oči kao da razmišlja, ali za pet minuta čvrsto je spavao.

Po dolasku u Pariz odu u Rue Joliette broj 3.

Rue Joliette je na južnoj obali Seine. Zgrada s brojem 3 ni po čemu se nije razlikovala od ostalih zgrada. Stari pazikuća otvori im i mrzovoljno pozdravi Fourniera.

— Ponovno policija! Uvijek i jedino problemi. Kuća će doći na zao glas.

Gundajući se vrati u svoj stan.

— Pođimo u Gisellin ured - reče Fournier. - Treći kat. Izvadi ključ iz džepa i objasni da je francuska policija poduzela mjere opreza te zaključala i zapečatila vrata dok čeka rezultate istražnog postupka u Engleskoj. - Iako mislim da nećemo naći nešto što bi nam pomoglo - reče Fournier.

Otrgne pečate, otključa vrata i oni uđu. Ured madame Giselle bio je u malom, zagušljivom stanu. U uglu je bio staromodni sef, uredski stol i nekoliko starih tapeciranih stolaca. Jedini prozor bio je prljav. Vjerojatno ga nitko nikad nije otvarao.

Fournier se ogledavao po stanu. Slegne ramenima. - Što sam vam rekao? - reče.

— Ništa. Baš ništa. Poirot zaobiđe stol. Sjedne u stolec i pogleda Fourniera. Prijeđe rukom po površini, a zatim ispod stola. - Zvono - reče.

— Da, za pazikuću.

— Mudro. Njezini klijenti bi ponekad postali neposlušni.

Otvori nekoliko ladica. U njima je bilo pisaćeg papira, kalendara, olovaka i pera, ali nikakvih isprava ili osobnih predmeta.

Poirot preleti pogledom sadržaj ladica.

— Prijatelju, neću temeljito pretraživati da vas ne bih uvrijedio. Da se moglo nešto naći, vi biste to sigurno našli. - Pogleda u sef. - Nije baš siguran.

— Donekle staromodan - složi se Fournier. - Bio je prazan?

— Da. Ta prokleta dvorkinja sve je uništila.

— Ah, da. Dvorkinja. Povjerljiva dvorkinja. Moramo razgovarati s njom. Kažete da nam ova soba nema što reći. To je važna činjenica, slažete li se?

— Kako to mislite važna, gospodine Poirot?

— U ovoj sobi nema ničeg osobnog. To je zanimljivo.

— Za Giselle bi se teško moglo reći da je bila osjećajna - suho će Fournier.

Poirot ustane.

— Pođimo ka toj silno povjerljivoj dvorkinji.

Elise Grandier bila je niska zbita sredovječna žena rumenih obraza i malih lukavih očiju, koje su živahno prelazile s Fournierova na Poirotovo lice.

— Sjednite, gospođice Grandier - reče Fournier. - Hvala, gospodine.

Ona smireno sjedne.

— Gospodin Poirot i ja vratili smo se iz Londona. Istraga, odnosno istražni postupak u vezi s gospođinom smrću obavljen je jučer. Nema dvojbe. Madame je otrovana.

Francuskinja ozbiljno odmahne glavom.

— Strašne riječi, gospodine. Madame otrovana? Tko bi to pomislio?

— Možda biste nam vi mogli pomoći, gospođice.

— Naravno, učinit ću sve da pomognem policiji. Ali ništa ne znam. Ništa.

— Jeste li znali da madame ima neprijatelje? odreže Fournier.

— To nije istina. Zašto bi ih imala?

— Ali gospođice Grandier - suho će Fournier. Posuđivanje novca nosi sa sobom određene neugodnosti.

— Istina je da su njezini klijenti ponekad bili nerazumni - složi se Elise.

— Priredili bi joj scene? Prijetili? Dvorkinja odmahne glavom.

— Ne, varate se. Nisu oni prijetili. Cvilili su, žalili se, branili se da ne mogu platiti.

To jesu. - U glasu joj se osjećao silan prezir.

— A možda, gospođice, ponekad nisu mogli platiti - reče Poirot.

Elise Grandier slegne ramenima.

— Možda. Njihov problem! Naposljetku ipak bi platili.

Reče to sa stanovitim zadovoljstvom.

— Madame Giselle nije bila meka srca - reče Fournier.

— Imala je pravo.

— Ne žalite žrtve?

— Žrtve. Žrtve! - Elise progovori nestrpljivo. - Ne razumijete. Treba li se zaduživati, živjeti iznad mogućnosti, trčati, posuđivati, a tada očekivati novac na dar? To nije razumno! Madame je uvijek bila poštena i pravedna. Posuđivala je i očekivala povrat. To je pošteno. Ona nije imala dugova. Uvijek ih je časno podmirivala. Nije bilo nikakvih neplaćenih računa. A to da nije imala meko srce, to nije istina! Madame je bila dobrotiva. Udijelila bi milodar kad bi je netko tražio.

Davala je novac dobrotvornim ustanovama. Kad se razboljela supruga pazikuće Georges, madame je platila njezino liječenje u bolnici izvan grada - reče zajapurena i ljutita lica.

Zastane. Ponovi: - Ne shvaćate. Ne, uopće ne shvaćate Madame.

Fournier pričeka da splasne njezino ogorčenje pa reče: - Rekli ste da bi gospođini klijenti obično naposljetku platili. Jeste li znali kako bi ih Madame prisilila? Ona slegne ramenima.

— Ništa ja ne znam, gospodine. Ništa.

— Dovoljno ste znali da spalite njezine papire.

— Slijedila sam njezine upute. Rekla je, ako joj se ikad nešto dogodi, ako oboli ili umre daleko od kuće, da uništim poslovnu dokumentaciju.

— Iz sefa u prizemlju? - upita Poirot.

— Tako je. Njezinu poslovnu dokumentaciju.

— Iz sefa u njezinu stanu?

Njegova upornost navuče crvenilo u Elisine obraze.

— Izvršila sam gospođin nalog - reče ona.

— Znam - nasmiješi se Poirot. - Ali dokumentacija nije bila u sefu, zar ne? Taj je sef zastarjeli model. Svaki laik bi ga mogao otvoriti. Dokumenti su bili negdje drugdje. Možda u gospođinoj sobi?

Elise odgovori poslije kraće stanke.

— Da, tako je. Pred klijentima Madame je uvijek glumila da su dokumenti u sefu, ali je sef zapravo bio dimna zavjesa. Sve je bilo u gospođinoj sobi.

— Molim vas, pokažite nam to mjesto.

Elise ustane, a njih dvojica pođu za njom. Spavaća soba bila je prilično prostrana, ali zbog izrezbarenog teškog pokućstva nije bila prohodna. U jednom je uglu bila velika staromodna škrinja. Elise

podigne poklopac i izvadi starinsku haljinu od alpake sa svilenom podsuknjom. S unutrašnje strane haljine bio je duboki džep.

— Dokumenti su bili u tom džepu, gospodine reče ona. - U velikoj zapečaćenoj omotnici.

— Niste mi to spomenuli - oštro će Fournier - kad sam vas prije tri dana ispitivao.

— Oprostite, gospodine. Pitali ste me gdje su papiri koji bi trebali biti u sefu.

Rekla sam vam da sam ih spalila. To je bila istina. Činilo mi se nevažnim gdje su papiri zaista bili.

— Istina - reče Fournier. - Gospođice Grandier, nadam se da shvaćate kako te papire nije trebalo spaliti.

— Izvršila sam gospođin nalog - durila se Elise.

— Znam da ste to učinili s najboljim namjerama utješi je Fournier. - Poslušajte me pažljivo, gospođice. Madame je ubijena. Možda je to učinila osoba ili osobe o kojima je ona znala nešto nepovoljno. To je bilo u papirima koje ste spalili.

Gospođice, postaviti ću vam pitanje. Dobro razmislite prije nego što odgovorite.

Možda ste, a ja smatram to vjerojatnim i razumljivim, na brzinu pregledali papire prije nego ste ih zapalili. Nema u tome ništa lošeg. Naprotiv, svaka obavijest mogla bi biti od velike pomoći policiji i materijalni dokaz kojim bi se ubojicu moglo privedi pravdi. Zato se gospođice nemojte bojati, nego iskreno odgovorite. Jeste li pregledali dokumente prije nego ste ih spalili?

Elise je teško disala. Nagne se naprijed i reče jasno: - Ne, gospodine. Ništa nisam pogledala. Spalila sam omotnicu a da je nisam otpečatila.

10. Crna knjižica

Fournier ju je netremice gledao nekoliko trenutaka. Kad se uvjerio da govori istinu, razočarano se okrene.

— Šteta - reče. - Gospođice, ponijeli ste se časno, ali je šteta.

— Ne mogu vam pomoći, gospodine. Žao mi je. Fournier sjedne i iz džepa izvadi bilježnicu.

— Gospođice, kad sam vas prije ispitivao, rekli ste da ne znate imena gospodaričinih klijenata. A sad govorite kako su cviljeli i tražili milost. Dakle, znali ste nešto o klijentima madame Giselle?

— Gospodine, dopustite da objasnim. Madame nikad nije spominjala imena. Nikad nije razgovarala o poslu. Ali, svi smo mi ljudi, zar ne? Tu su uzvici, komentari.

Madame je ponekad govorila sa mnom kao da govori sa sobom.

Poirot se nagne prema njoj.

— Gospođice, možete li nam dati primjer? - reče on.

— Primjerice, stigne pismo. Madame ga otvori. Oporo se nasmije. Kaže: "Cviliš i sliniš, damo. Ali platiti moraš." Ili bi mi rekla: "Kojih li budala! Budale! Da im posudim velike iznose bez pravog jamstva. Znanje je jamstvo, Elise. Znanje je moć." Tako bi govorila.

— Jeste li ikad vidjeli gospođine klijente koji su dolazili u kuću?

— Ne, gospodine. Zapravo, rijetko. Dolazili su isključivo na prvi kat, najčešće po mraku.

— Je li madame Giselle bila u Parizu prije puta u Englesku?

— Vratila se u Pariz dan prije.

— Gdje je bila?

— Provela je dva tjedna u Deauvilleu, Le Pinetu, Paris-Plage i Wimereuxu, njezin uobičajen obilazak.

— Razmislite, gospođice. Je li rekla nešto, bilo što, što bi nam moglo pomoći?

Elise je razmišljala nekoliko trenutaka. Odmahne glavom.

— Ne, gospodine - reče. - Ne mogu se ničega sjetiti. Madame je bila dobro raspoložena. Rekla je da posao ide dobro. Njezin obilazak bio je unosan. Rekla mi je da nazovem Universal Airlines i rezerviram mjesto za sutrašnji let za Englesku.

Jutarnji let bio je rasprodan, ali je dobila mjesto za podnevni let.

— Je li rekla zašto ide u Englesku? Neki hitan posao?

— Ne, gospodine. Madame je često putovala u Englesku. Obično bi mi rekla dan unaprijed.

— Jesu li te večeri dolazili klijenti?

— Mislim da je došao jedan, ali nisam sigurna. Možda bi znao Georges. Madame meni ništa nije rekla. Fournier izvadi iz džepova različite fotografije, uglavnom novinske snimke svjedoka na izlasku iz sudnice.

— Gospođice, prepoznajete li koga?

Elise uzme slike i svaku dobro pogleda. Odmahne glavom.

— Ne, gospodine.

— Pokušajmo s Georgesom.

— Da, gospodine. Na nesreću, Georges ne vidi najbolje. Šteta.

Fournier ustane.

— Pa gospođice, nećemo se zadržavati, ako ste potpuno sigurni da baš ništa niste zaboravili spomenuti.

— Ja? A što bi to bilo?

Elise se uznemiri.

— To bi bilo sve. Dođite, gospodine Poirot. Što je? Tražite nešto?

Poirot je lunjao po sobi kao da nešto traži.

— Da - reče Poirot. - Tražim nešto što ne vidim.

— A to je?

— Fotografije. Fotografije rodbine gospođe Giselle, njezine obitelji.

Elise zatrese glavom.

— Nije imala obitelj. Bila je sama na svijetu.

— Imala je kćerku - odreže Poirot.

— Da, imala je kćerku - uzdahne Elise.

— Ali nema njezinu sliku? - ustrajao je Poirot.

— Gospodin ne razumije. Istina je da je Madame imala kćerku, ali to je bilo davno, shvaćate. Uvjerena sam da je Madame nije vidjela nakon rođenja.

— Zašto? - strogo upita Fournier. Elise izražajno odmahne rukom.

— Ne znam. To je bilo u doba gospođine mladosti. Čula sam da je bila vrlo lijepa.

Lijepa i siromašna. Možda je bila udana, a možda nije. Ja mislim da nije. Sigurno je nešto sredila za dijete. Gospođa je dobila boginje, jedva je ostala živa. Ozdravila je, ali je nestalo njezine ljepote. Više nije bilo ludovanja i udvaranja. Madame je postala poslovna žena.

— Ali novac je ostavila kćerki?

— Tako je pravo - reče Elise. - Kome ostaviti novac nego svome? Krv je jača od vode, a Madame nije imala prijatelja. Uvijek je bila sama. Novac je bio njezina strast, što više zaraditi. Vrlo malo je trošila. Nije voljela luksuz.

— I vama je ostavila nešto novca. Znate li to?

— Naravno, rekli su mi. Madame je uvijek bila darežljiva. Osim plaće, svake godine dobila bih od nje velik iznos. Vrlo sam zahvalna gospođi.

— Moramo krenuti - reče Fournier. - Ponovno ćemo porazgovarati s Georgesom.

— Dopustite mi da ostanem još malo, pa ću vam se pridružiti - reče Poirot.

— Kako želite. Fournier ode.

Poirot ponovno obiđe sobu, pa sjedne i zagleda se u Elise.

Pod njegovim upornim pogledom Francuskinja se uzvrpolji.

— Gospodin želi još nešto znati?

— Gospođice Grandier - reče Poirot - znate li tko je ubio vašu gospodaricu?

— Ne, gospodine. Kunem se pred Bogom.

Rekla je to vrlo ozbiljno. Poirot je ispitivački pogleda, pa sagne glavu.

— Bien - reče. - Neka bude. Ali znati je jedno, sumnjati drugo. Slutite li barem tko je to mogao učiniti?

— Ne, gospodine. Već sam to rekla policajcu.

— Njemu možete reći jedno, a meni drugo.

— Kako to, gospodine? Zašto bih to učinila?

— Jer je jedno dati podatke policajcu, a drugo privatnoj osobi.

— Da - prizna Elise. - Istina.

Licem joj preleti neodlučnost. Činilo se da razmišlja. Poirot se pažljivo zagleda u nju, nagne se prema njoj i progovori: - Da vam kažem nešto, gospođice Grandier?

Moj posao je ne vjerovati ništa što mi ljudi kažu, zapravo ne vjerovati dok se ne dokaže. Ne sumnjam najprije u jednu osobu, a zatim u drugu. Sumnjam u svakog.

Sve osobe povezane s nekim zločinom smatram zločincima dok se ne dokaže njihova nevinost.

Elise Grandier se ljutito namršti.

— Znači li to da sumnjate i u mene? Mene? Da sam ja ubila Madame? To je previše! Nevjerojatna drskost! Njezine bujne grudi uzbuđeno su se dizale i spuštale.

— Ne, Elise - reče Poirot. - Ne mislim da ste ubili Madame. Ubojica je putovao onim zrakoplovom. Prema tome zločin niste počinili vi. Ali mogli ste biti suučesnik prije zločina. Mogli ste nekoga obavijestiti o gospodaričinim putnim planovima.

— Nisam. Kunem se da nisam.

Poirot se ponovno šutke zagleda u nju pa kimne i glavom.

— Vjerujem vam - reče. - Ali ipak nešto krijete. O, da, krijete! Reći ću vam nešto.

Svim zločinima i ispitivanjima svjedoka nešto je zajedničko. Svi nešto kriju.

Ponekad, zapravo često, riječ je o nečem bezazlenom, nečem što nema veze sa zločinom, ali ipak o nečem. Isto vrijedi i za vas. Nemojte nijekati! Ja sam Hercule Poirot i ja ; znam. Kad vas je moj prijatelj gospodin Fournier upitao jeste li sigurni da ništa niste zaboravili spomenuti, uznemirili ste se. Odgovorili ste mehanički, ustručavali se. Kad sam vam rekao da biste mi mogli reći nešto što ne biste rekli policiji, vidjelo se da o tome ozbiljno razmišljate. Znači da nešto postoji, a ja hoću znati što.

— Ništa važno.

— Možda i ne. Ali mi ipak recite. Imajte na umu nastavi on videći da oklijeva - da ja nisam iz policije.

— Istina - reče Elise Grandier. Zastane pa nastavi: - Gospodine, u nevolji sam. Ne znam što bi Madame htjela da učinim.

— Poslovica kaže da su dvije glave bolje od jedne. Zašto se ne posavjetujete sa mnom? Porazgovarajmo o tome.

Žena ga je i dalje sumnjičavo gledala. On se nasmiješi i reče: - Odličan ste pas čuvar, Elise. Vidim da ste odani vašoj pokojnoj gospodarici.

— Tako je, gospodine. Gospođa mi je vjerovala. Od prvog dana moje službe kod nje, do u slovo sam izvršavala njezine naloge.

— Bili ste joj zahvalni za neku veliku uslugu koju vam je učinila, zar ne?

— Gospodin vrlo brzo zaključuje. Da, tako je. Ne sramim se priznati. Prevarili su me, gospodine, ukrali moju ušteđevinu, a imala sam i

dijete. Madame mi je bila jako dobra. Sredila je da dijete odgoje neki dobri ljudi na selu. Dobro imanje i pošteni ljudi. Tada mi je rekla da je i ona majka.

— Je li vam rekla djetetovu dob, gdje živi, bilo kakvu pojedinost?

— Ne, gospodine, govorila je o razdoblju života koje je bilo zatvorena knjiga.

Rekla je da je tako najbolje. Djevojčica je bila dobro zbrinuta i školovat će je za neko zanimanje. A naslijedit će njezin novac.

— Nije vam ništa više rekla o djetetu ili njegovu ocu?

— Ne, gospodine, ali mislim... - Recite, gospođice Elise.

— Samo nagađam, shvaćate?

— Naravno.

— Slutim da je djetetov otac Englez.

— Što vas je navelo da to pomislite?

— Ništa određeno, tek u gospođinu glasu osjetila bi se gorčina kad bi govorila o Englezima. A mislim da je u poslu voljela kad bi joj netko iz Engleske pao šaka. To je samo dojam.

— Da, ali možda vrijedan. Otvara mogućnosti. A vaše dijete, gospođice Elise?

Dječak ili djevojčica?

— Djevojčica, gospodine. Ali, umrla je prije pet godina.

— Zao mi je. Zašute. - A sad, gospođice Elise - reče Poirot - što nam dosad niste spomenuli?

Elise ustane i ode iz sobe. Vratila se za nekoliko minuta noseći oštećenu crnu knjižicu.

— Gospođina je. Posvuda ju je nosila. Kad je trebala krenuti u Englesku, nije je mogla naći. Zametnula ju je. Našla sam je poslije njezina odlaska. Pala je iza naslona kreveta. Spremila sam je u svoju sobu do njezina povratka. Spalila sam papire čim sam čula za gospođinu smrt, ali nisam spalila knjižicu. Za to nisam imala nalog.

— Kad ste čuli za gospođinu smrt? Elise ne odgovori odmah.

— Čuli ste od policije, je li tako? - reče Poirot. Došli su ovamo i pregledali gospođin stan. Našli su prazan sef i vi ste im rekli da ste spalili papire, ali ste ih zapravo spalili poslije.

— Tako je, gospodine - prizna Elise. - Dok su j pretraživali sef, izvadila sam dokumente iz škrinje. Da, rekla sam da su spaljeni. To je skoro bila istina. Spalila sam ih prvom prigodom. Morala sam izvršiti gospođinu naredbu. Gospodine, shvaćate u kakvom sam nezgodnom položaju? Nećete to reći policiji? Mogla bih imati problema.

— Gospođice Elise, vjerujem da ste postupili u naj boljoj namjeri, lako je šteta, velika šteta. No, nema smisla plakati nad prolivenim mlijekom, a ne vidim potrebu da našem dičnom gospođinu Fournieru kažem točan sat kad su uništeni dokumenti. Da vidimo ima li nešto u ovoj knjižici što nam može pomoći.

— Mislim da nema, gospodine - reče Elise i odmahne glavom. - To su gospođine privatne bilješke, ali samo u brojevima. Bez dokumenata i arhive, te stavke su besmislene.

Ona nevoljno pruži knjižicu Poirotu, koji je uzme i prolista. Stavke su bile upisane olovkom i čudnim nakošenim rukopisom. Iza broja je bilo nekoliko pojedinosti, primjerice:

CX 256. Pukovnikova supruga. Na službi u Siriji. Pukovski novac.

GF 342. Francuski zamjenik. Stavisky veza.

Ukupno je bilo dvadesetak stavaka. Na kraju knjige olovkom su bili upisane bilješke o datumima i mjestima, primjerice:

Le Pinet, ponedjeljak, Casino, 10.30, Savoy Hotel, pet sati. ABC. Fleet Street. 11 sati.

Nijedna bilješka nije bila potpuna, kao da nisu služile kao podsjetnik, nego osvježivač Gisellinoga pamćenja.

Elise je zabrinuto promatrala Poirota.

— Ništa to ne znači, gospodine, ili se barem meni tako čini. Madame je to razumjela, ali ne i netko drugi. Poirot sklopi knjižicu i spremi je u džep.

— Ovo bi moglo biti vrijedno, gospođice. Mudro ste postupili kad ste mi je dali.

Savjest vam može biti mirna. Gospođa vas nikad nije zamolila da spalite tu knjižicu?

— Tako je - reče Elise, a lice joj živne.

— Jer niste dobili nikakve upute, vaša je dužnost predati knjižicu policiji. Ja ću razgovarati s gospodinom Fournierom. Nećete imati problema zato što niste to prije učinili.

— Gospodin je ljubazan. Poirot ustane.

— Pridružit ću se svojem kolegi. I posljednje pitanje. Kad ste rezervirali mjesto u zrakoplovu za gospođu Giselle, jeste li nazvali aerodrom Le Bourget ili ured zrakoplovne tvrtke?

— Nazvala sam ured Universal Airlinesa. - U Boulevard des Capucines?

— Tako je, gospodine, Boulevard des Capucines ?54.

Poirot zapiše adresu u svoj notes, ljubazno kimne glavom i napusti sobu.

11. Amerikanac

Fournier se zadubio u razgovor s Georgesom. Detektiv se uspuhao i ljutio.

— Što bi policija znala nego ponavljati do besvijesti jedno te isto pitanje - gundao je starac dubokim hrapavim glasom. - Čemu se nadaju? Da će prije ili poslije netko prestati govoriti istinu i početi lagati? Prikladno lagati, naravno, govoriti laži primjerene pravilima te gospode.

— Ne želim laži, nego istinu.

— Pa i govorim vam istinu. Da, večer uoči odlaska u Englesku neka je žena posjetila Madame. Pokazujete mi fotografije, pitate me prepoznajem li tu ženu.

Kažem vam što sam vam već rekao. Vid mi nije najbolji, bio je sumrak, nisam je dobro pogledao. Nisam je prepoznao. Da se nađem lice u lice s njom, vjerojatno je ne bih prepoznao. Eto! Jasno i glasno četvrti ili peti put.

— Ne možete se sjetiti ni toga je li bila niska ili visoka, tamnokosa ili svjetlokosa, stara ili mlada? To je teško povjerovati.

Fournier to izgovori zajedljivo i razdražljivo.

— Pa onda ne vjerujte! Baš me briga! Divno je imati posla s policijom! Stidim se.

Da Madame nije ubijena u zraku, vi biste vjerojatno tvrdili da sam je ja, Georges, otrovao. Policija je takva. - Poirot spriječi ljutit Fournierov odgovor tako da ga obzirno uhvati ispod ruke.

— Dođite, mon vieux - reče on. - Trbuh zove. Preporučam jednostavan, ali obilan obrok. Primjerice omelette aux champignons,

sole a la Normande, sir iz Port Saluta i crno vino. Koje?

Fournier pogleda na sat.

— Imate pravo - reče. - Jedan je sat. Razgovor s ovom životinjom... - On se zapilji u Georgesu.

Poirot ohrabri starca osmijehom.

— Dakle - reče on - ta bezimena dama nije bila ni niska ni visoka, ni crnka ni plavuša, ni stara ni mlada, ali barem nam recite ovo: je li bila ukusno odjevena?

— Ukusno odjevena? - osupne se Georges.

— Odgovorili ste mi - reče Poirot. - Bila je ukusno odjevena. A slutim, prijatelju, da bi ta dama dobro izgledala i u kupaćem kostimu.

Georges blene u njega.

— U kupaćem kostimu? Kakvom kupaćem kostimu? - Nešto mi je palo na um.

Dražesna žena izgleda još dražesnije u kupaćem kostimu. Nije li tako? Pogledajte.

On pruži starcu stranicu istrganu iz modnog časopisa.

Na trenutak zavlada muk. Starac se jedva primjetno trgne.

— Slažete se, zar ne? - upita Poirot.

— Dobro izgledaju to dvoje - reče starac i vrati isječak. - Skoro su nagi.

— Ah - reče Poirot. - Današnje doba otkrilo je povoljan utjecaj sunca na kožu. To je vrlo zgodno.

Georges se umilostivi i nepristojno se zacereka. Okrene se, a Poirot i Fournier zakorače na suncem obasjanu ulicu.

Za vrijeme ručka koji je opisao Poirot mali Belgijanac izvadi crnu knjižicu s bilješkama.

Fournier se silno uzbudi, ali i razljuti na Elise. Poirot ga je uvjeravao.

— To je prirodno, vrlo prirodno. Policija? Ta riječ plaši njihov stalež. Uvlači ih u tko zna što. To je tako posvuda, u svim zemljama.

— To koristi vama - reče Fournier. - Privatni istražitelj može od svjedoka doznati više nego službene osobe. No, postoji i druga strana medalje. Mi imamo službenu arhivu. Na raspolaganju nam je velika organizacija.

— Zato surađujmo - nasmiješi se Poirot. - Omlet je izvrstan.

Između omleta i ribe lista, Fournier prelista crnu knjižicu. Tad olovkom nešto zapiše u svoj podsjetnik. Pogleda Poirota.

— Pročitali ste knjižicu? Jeste li?

— Ne, samo sam je prelistao. Dopuštate li? Uzme knjižicu od Fourniera.

Kad su donijeli sir na stol, Poirot položi knjižicu na stol. Pogledi im se sretnu.

— Određene stavke - počne Fournier. - Pet - reče Poirot.

— Tako je, pet.

Pročita iz svog podsjetnika: - CL 5?. Engleska plemkinja. Suprug. RT 36?.

Liječnik. Harley Street. MR 24. Krivotvorene starine. XVB 724. Englez. Pronevjera.

GF 45. Pokušaj ubojstva. Englez.

— Izvrsno, prijatelju - reče Poirot. - Mislim nas vode čudesnom otkriću. Od svih stavki u toj knjižici, čini mi se da se jedino tih pet mogu odnositi na osobe koje su putovale onim zrakoplovom. Krenimo redom.

— Engleska plemkinja. Suprug - reče Fournier. To bi se moglo odnositi na lady Horbury. Koliko znam, ona voli kockati. Ne bi bilo čudno da je posuđivala novac od Giselle, čiji su klijenti ljudi takvog soja. Riječ suprug može imati dvojako značenje.

Ili je Giselle očekivala da suprug podmiri njezine dugove, ili je znala nešto o lady Horbury i prijetila da će to otkriti suprugu.

— Tako je - reče Poirot. - Ili jedno ili drugo. Meni je draže drugo, posebice jer bih se mogao okladiti da je žena koja je one večeri posjetila Giselle bila lady Horbury.

— Ah, tako.

— Da, a uvjeren sam da i vi tako mislite. U ponašanju pazikuće bio je trun kavalirstva. Njegovo uporno odbijanje da se nečeg sjeti o posjetiteljici prilično je znakovito. Lady Horbury je jako lijepa žena. Osim toga, uočio sam kako se jedva primjetno trgnuo kad sam mu pružio njezinu sliku u kupaćem kostimu iz časopisa Sketch. Da, lady Horbury je one večeri posjetila Giselle.

— Došla je za njom u Pariz iz Le Pineta - polako će Fournier. - Znači da je bila u prilično teškom položaju. - Da, moglo je biti tako.

Fournier ga znatiželjno pogleda.

— Ali to se ne poklapa s vašim osobnim mišljenjem. - Već sam vam rekao, prijatelju, kako sam uvjeren da sam na dobrom tragu, ali taj trag vodi prema krivoj osobi. Tapkam u mraku. Moj je trag sigurno dobar, ali...

— A da mi kažete o kakvom je tragu riječ? predloži Fournier.

— Ne, jer možda se varam. A u tom slučaju mogu i vas zavesti s pravog puta. Ne, svatko neka radi po svome. Nastavimo s izborom iz knjižice.

— RT 36?. Liječnik. Harley Street - pročita Fournier.

— Možda doktor Bryant. Nije nekakav trag, ali ne smijemo ga zanemariti.

— To je zadaća inspektora Jappa.

— I moja - reče Poirot. - I ja u tome imam prste.

— MR 24. Krivotvorene starine - pročita Fournier. - Nategnuto, priznajem, ali moglo bi se odnositi na Dupontove. Iako, teško u to mogu povjerovati. Dupont je arheolo svjetskog ugleda. Častan čovjek.

— Što bi mu olakšalo posao - reče Poirot. - Pomislite, dragi moj Fournier, kako su uzvišeni karakteri i osjećaji, kako divljenja vrijedni životi većine slavnih prevaranata, prije nego ih se raskrinka!

— Istina - uzdahne Fournier.

— Ugled je - reče Poirot - najvažniji alat svakog varalice. Zanimljiva misao. Ali, vratimo se popisu.

— XVB 724 je vrlo dvosmisleno. Englez. Pronevjera. - Malo govori - složi se Poirot. - Tko je pronevjeritelj? Odvjetnik? Bankovni službenik? Netko na povjerljivom radnom mjestu u trgovačkoj tvrtki. Teško da je riječ o piscu, zubaru ili liječniku. Gospodin James Ryder je jedini poslovan čovjek. Možda je pronevjerio novac, posudio od Giselle da se ne bi otkrila krac?a. Posljednja stavka, GF 45.

Pokušaj ubojstva, Englez, vrlo općenito. Pisac, zubar, liječnik, poslovni čovjek, stjuard, frizerska pomoćnica, plemenita dama, svi

oni mogu biti GF 45. Jedino su isključeni Dupontovi zbog nacionalne pripadnosti.

Pozove konobara i zatraži račun. - Kuda sada, prijatelju? - upita.

— U Surete. Možda imaju novosti za mene.

— Dobro. Poći ću s vama. Poslije trebam nešto istražiti. Nadam se da ćete mi pomoći.

U Sureteu Poirot obnovi poznanstvo sa šefom policije kojeg je upoznao prije nekoliko godina dok je rješavao jedan slučaj. Gospodin Gilles bio je vrlo uljudan i ljubazan.

— Oduševljen sam da ste pokazali zanimanje za ovaj slučaj, gospodine Poirot.

— Vjere mi, dragi gospodine Gilles, ubojstvo mi se dogodilo ispred nosa. Uvreda, zar ne? Hercule Poirot spava za vrijeme ubojstva!

Gospodin Gilles pristojno odmahne glavom.

— Ti strojevi! Kad je loše vrijeme, uopće nisu stabilni. Jedanput ili dvaput našao sam se u nezgodnoj situaciji.

— Kažu da vojska maršira na truhu - reče Poirot. - Ali koliko probavni sustav utječe na nježne moždane vijuge? Kad me spopadne mal de mer, ja, Hercule Poirot, postajem osoba bez sivih stanica, bez reda, bez metode, tek pripadnik ljudske vrste ponešto ispodprosječne inteligencije! Žalosno, ali istinito! Kad već o tome govorimo, kako je moj dragi prijatelj Giraud?

Mudro izbjegavajući značenje riječi o tome, gospodin Gilles odgovori da je Giraud nastavio napredovati u poslu.

— Vrlo je marljiv. Ima nepresušnu energiju.

— Uvijek ju je imao - reče Poirot. - Trčkarao je uokolo. Puzio na sve četiri. Bio je posvuda. Ni na tren ne bi stao i razmislio.

— Ah, gospodine Poirot, to je vaša mala slabost. Čovjek poput Fourniera će vam više odgovarati. On je đak najnovije škole, lud za psihologijom. To bi vam se trebalo svidjeti.

— I sviđa mi se.

— Vrlo dobro zna engleski. Zato smo ga poslali u Croydon da pomaže u tom slučaju. Vrlo zanimljivom, gospodine Poirot. Madame Giselle bila je jedna od naj poznatijih osoba Pariza. A kako je umrla - čudno! Otrovnost strelica izbačena iz puhaljke u zrakoplovu. Molim vas! Je li tako što moguće?

— Baš tako! - uzvikne Poirot. - Prave riječi. Točno ste uprili... Ah, evo našeg Fourniera. Vidim, imate novosti.

Inače sjetan Fournier bio je uzbuđen i nestrpljiv.

— Da. Trgovac starinama, Grk Zeropoulos, javio je da je prodao puhaljku i strelice tri dana prije ubojstva. Gospodine - nakloni se svom šefu - predlažem da razgovaramo s tim čovjekom.

— Svakako - reče Gilles. - Ide li gospodin Poirot s vama?

— Ako smijem - reče Poirot. - Vrlo zanimljivo. Trgovina gospodina Zeropoulosa bila je u Rue St Honore i na putu da postane prvoklasna antikvarnica. Puna perzijske keramike, brončanih figura od Louristana, lošeg indijskog nakita, polica pretrpanih svilom i vezenim materijalima iz čitavog svijeta te bezvrijednih ogrlica i jeftine egipatske robe. Trgovina u kojoj ste mogli potrošiti milijun franaka za predmet vrijedan pola milijuna franaka ili deset franaka na predmet vrijedan pedeset centima. Kupci su bili uglavnom američki turisti i iskusni znalci.

Gospodin Zeropoulos bio je nizak, nabit čovjek okruglastih crnih očiju.

Nadugačko i naširoko se raspričao. Gospoda su iz policije? Drago mu je da ih vidi. A da uđu u njegov privatni ured? Da, prodao je

puhaljku i strelice, raritet iz Južne Amerike. "Shvaćate, gospodo, prodajem od svega pomalo! Specijalizirao sam se za Perziju. Gospodin Dupont, cijenjeni gospodin Dupont može jamčiti za mene. On uvijek pogleda moju zbirku da vidi što sam novo nabavio i da procijeni autentičnost nekih sumnjivih komada. Kakvog li čovjeka! Tako učen! Takvo oko! Takav osjećaj. Ali, udaljio sam se od teme. Imam zbirku, vrijednu zbirku, poznatu svim znalcima, a imam i iskreno rečeno, gospodo, starudiju! Stranu starudiju, naravno, pomalo od svega, s južne polutke, iz Indije, Japana, Bornea. Od svuda! Obično nemam određene cijene. Ako netko pokaže zanimanje, ja procijenim i kažem cijenu.

Naravno, cjenkam se i naposljetku prodam za pola cijene. Priznajem, čak i tako dobro zaradim! Nabavljam predmete od mornara, obično jeftino.

Gospodin Zeropoulos udahne i nastavi sretno pričati, oduševljen sobom, svojom važnošću i tečnim govorom.

— Dugo sam imao tu puhaljku i strelice, možda i dvije godine. Stajale se na onom pladnju, zajedno s ogrlicom od kauri-školjke i indijanskom perjanicom, s nekoliko drvenih idola i ogrlicama od nekvalitetnoga žada. Nitko je nije opazio, nitko zagledao, dok nije došao taj Amerikanac i počeo se o njoj raspitivati.

— Amerikanac? - strogo će Fournier.

— Da, Amerikanac, nesumnjivo. Ne najbolji Amerikanac, onaj koji ništa ni o čemu ne zna, nego samo želi ponijeti kući neku rijetkost, nego onaj na kojemu se bogate prodavači ogrlica u Egiptu jer kupuje najlošije skarabeje izrađene u Čehoslovačkoj.

Dakle, brzo ga ocijenim, ispričam mu o navikama nekih plemena i smrtonosnom otrovu kojim se služe. Objasnim mu kako se rijetko takvi predmeti nađu na tržištu.

Pita za cijenu, ja mu kažem moju cijenu za Amerikance, ne visoku kao nekada (kod njih je depresija). Čekam da se počne cjenkati, ali

on plati. Zaprepastim se. Šteta!

Mogao sam tražiti više! Zamotam mu puhaljku i strelice i on ih odnese. Posao završen. Ali kad sam u novinama pročitao o tom zaprepašćujućem ubojstvu, zamislio sam se. Da, zamislio. I javio se policiji.

— Zahvalni smo vam, gospodine Zeropoulos - pristojno će Fournier.
- Ta puhaljka i strelica, možete li ih prepoznati? Trenutačno su u Londonu, ali imat ćete priliku vidjeti ih.

— Puhaljka je bila otprilike ove duljine - gospodin Zeropoulos odmjeri duljinu na svom stolu - i ove debljine, kao ovo nalivepero. Svijetle je boje. Bile su četiri strelice, s ušiljenim i malo oguljenim šiljcima i malom kuglicom crvene svile.

— Crvene svile? - živne Poirot.

— Da, gospodine. Svijetlocrvene, ponešto izbljedjele.

— Čudno - reče Fournier. - Sigurni ste da ni na jednoj nije bila crno-žuta svila?

— Crno-žuta? Ne, gospodine. Trgovac odmahne glavom.

Fournier pogleda u Poirotu. Na njegovu licu titrao je čudan zadovoljan smiješak.

Fournier se pitao zašto. Jer Zeropoulos laže ili zbog nekog drugog razloga?

Fournier reče nesigurno: - Moguće je da ta puhaljka i strelice nemaju veze sa slučajem. Vjerojatnost je jedan prema pedeset. Ipak bih želio što detaljniji opis tog Amerikanca.

Zeropolous raširi istočnjačke ruke.

— Amerikanac kao Amerikanac. Govori kroz nos. Ne zna francuski. Žvaće. Ima naočale s okvirom od kornjačevine. Visok, i mislim,

sredovječan.

— Plavokos ili tamnokos?

— Ne bih znao. Nosio je šešir.

— Biste li ga prepoznali da ga ponovno vidite? Zeropoulos se kolebao.

— Ne znam, Dolazi toliko Amerikanaca. Nije se ničime isticao.

Fournier mu pokaže zbirku fotografija, ali uzalud. Nitko na slikama nije bio onaj Amerikanac.

— Jalov posao - reče Fournier kad su izašli iz trgovine.

— Možda - složi se Poirot - ali ja ne mislim tako. Papirići s cijenama jednakog su oblika, a u čitavoj priči i primjedbama gospodina Zeropoulosa ima nekoliko zanimljivosti. A sad, prijatelju, nakon jednog jalova posla, učinite mi uslugu i pođite sa mnom na drugi.

— Kamo?

— Na Boulevard des Capucins. - Ondje je...

— Ured Universal Airlines.

— Naravno. Ali ondje smo se već raspitivali. Nisu nam rekli ništa zanimljivo.

Poirot ga blago lupne po ramenu.

— Ali odgovor ovisi o pitanju. Niste znali što trebate pitati.

— A vi znate?

— Da, imam nešto na umu...

Nije želio reći ništa više i uskoro stignu na Boulevard des Capucins.

Ured Universal Airlinesa bio je prilično malen. Otmjen crnokos čovjek stajao je iza ulaštena drvenog pulta, a petnaestogodišnji dječak sjedio za pisaćim strojem.

Fournier pokaže isprave i onaj čovjek, koji se zvao Jules Perrot, reče da im stoji na raspolaganju.

Poirot predloži da tipkač sjedne u najudaljeniji ugao.

— Moramo povjerljivo razgovarati - objasni on. Jules Perrot izgledao je ugodno uzbuđen.

— Da, gospodo?

— Riječ je o ubojstvu madame Giselle.

— Ah, da, sjećam se. Mislim da sam već odgovorio na nekoliko pitanja.

— Tako je. Ali potrebno je pojasniti činjenice. Kad je madame Giselle rezervirala mjesto?

— Mislim da je to pitanje riješeno. Sedamnaestog, telefonom.

— Za sutrašnji podnevni let? - Da, gospodine.

— Ali, njezina dvorkinja mi je rekla da je Madame rezervirala mjesto za let s polaskom u 8.45.

— Ne. Ovako je bilo. Gospođina dvorkinja tražila je mjesto za taj let, ali je bio rasprodan, pa smo joj dali mjesto na podnevnom letu.

— Ah, tako.

— Da, gospodine.

— Shvaćam, ali je ipak čudno. Činovnik ga upitno pogleda.

— Moj prijatelj je u posljednji trenutak odlučio otputovati u Englesku i odletio je zrakoplovom u 8.45. Zrakoplov je bio poluprazan.

Gospodin Perrot pregleda neke papire. Začudi se. - Možda je vaš prijatelj pobrkao dane. Dan prije ili dan poslije...

— Nije. Bilo je to na dan ubojstva, jer mi je prijatelj rekao da bi, da je zakasnio na taj zrakoplov, kao što mu se skoro dogodilo, bio među putnicima na Prometheus.

— Da, čudno, zaista. Naravno, ljudi ponekad stignu u posljednji trenutak i nađu slobodno mjesto, a ponekad dođe i do zabune. Morat ću nazvati Le Bourget. Nisu uvijek baš točni.

Blag i pronicljiv pogled Herculea Poirota uznemiri Julesa Perrota. Zašuti. Pogled mu je lutao. Na čelu mu izbije kapljica znoja.

— Dva moguća objašnjenja - reče Poirot - ali nekako neistinita. A da nam kažete istinu?

— Istinu? Ne razumijem.

— Razumijete vi mene odlično. Riječ je o ubojstvu. Ubojstvu, gospodine Perrot.

Zapamtite to, molim vas. Ustezanje informacije moglo bi biti opasno za vas. Vrlo opasno. Policija to neće smatrati dobronamjernim. Otežavate izvršenje pravde.

Jules Perrot blene u njega. Otvori usta. Ruke mu zadrhte.

— Da čujemo - reče Poirot odlučnim i službenim glasom. - Zahtijevamo točnu informaciju, molim. Koliko su vam platili i tko?

— Nisam mislio ništa loše... nisam znao... nisam mislio...

— Koliko i tko?

— P... pet tisuća franaka. Nikad ga prije nisam vidio. Ja. to će me uništiti.

— Uništiti će vas šutnja. Smirite se, sad znamo najgore. Recite nam što se točno dogodilo.

Znoj se slijevao niz čelo Julesa Perrota. Progovori zamuckujući.

— Nisam mislio ništa loše... Časti mi. U ured je ušao muškarac. Rekao je da sutradan ide u Englesku. Htio je zatražiti zajam od... od madame Giselle, ali je htio da njihov sastanak izgleda slučajan. Rekao je da će tako imati bolje mogućnosti.

Rekao je kako zna da ona sutra putuje u Englesku. Ja sam joj samo morao reći da je jutarnji let rasprodan i dati joj mjesto broj 2 na Prometheusv. Kunem se, gospodo, nisam u tome vidio ništa loše. Pomislio sam, to je svejedno. Amerikanci su takvi, obavljaju poslove na neuobičajene načine.

— Amerikanci? - oštro će Fournier.

— Da, taj gospodin bio je Amerikanac.

— Opišite ga.

— Visok, pogrbljen, sjedokos, naočale s okvirom od kornjačevine, mala kozja bradica.

— Je li osobno rezervirao sjedalo?

— Da, gospodine, sjedalo broj 1, do sjedala madame Giselle.

— Na čije ime?

— Silas... Silas Harper.

— Nitko s tim imenom nije putovao i nitko nije sjedio na sjedalu broj 1.

Poirot odmahne glavom.

— Vidio sam u novinama da na tom mjestu nije sjedio nitko s takvim imenom pa sam pomislio da nema potrebe to spominjati. Budući da taj čovjek nije putovao zrakoplovom...

Fournier ga prostrijeli hladnim pogledom.

— Sakrili ste važnu informaciju od policije - reče on. - To je ozbiljno.

On i Poirot izađu iz ureda. Jules Perrot gledao je za njima prestrašena lica.

Na ulici Fournier skine šešir i nakloni se.

— Svaka čast, gospodine Poirot. Otkud vam je to palo na pamet?

— Dvije rečenice. Jednu sam čuo jutros kad je neki čovjek u zrakoplovu rekao da je na dan ubojstva letio u Englesku u gotovo praznom zrakoplovu. Drugu rečenicu izrekla je Elise kad je rekla da je nazvala ured Universal Airlines i da za jutarnji let nije bilo mjesta. Te dvije izjave bile su proturječne. Sjetio sam se da je stjuard iz Prometheusa rekao kako je viđao madame Giselle na jutarnjoj liniji, što znači da je obično letjela zrakoplovom u 8.45.

— Ali netko je želio da ona bude na podnevnom zrakoplovu, netko tko je već imao kartu za Prometheus.

Zašto je službenik rekao da je prijašnji let popunjen? Pogreška ili smišljena laž?

Vjerovao sam u drugu mogućnost. Imao sam pravo.

— Ovaj slučaj svakog trena postaje sve zamršeniji - uzvikne Fournier. - Najprije nas trag vodi do žene. Sad do muškarca. Taj Amerikanac...

On stane i pogleda Poirota. Ovaj kimne glavom.

— Da, prijatelju - reče. - Tako je lako biti Amerikanac, ovdje u Parizu! Nazalni izgovor, žvakaća guma, kozja bradica, naočale s okvirom od kornjačevine, američki rekviziti.

Izvadi iz džepa stranicu koju je istrgnuo iz Sketcha. - Što gledate?

— Groficu u kupaćem kostimu.

— Mislite...? Ali, ona je sitnih kostiju, dražesna, krhka. Ne bi se mogla prerušiti u visokog, pogrbljenog Amerikanca. Bila je glumica, ali odglumiti to ne dolazi u obzir.

Ne, prijatelju, to vam nije dobra zamisao.

— Nisam to ni rekao - reče Hercule Poirot.

Ipak je i dalje ozbiljno gledao u onu stranicu iz časopisa.

12. Na imanju obitelji Horbury

Lord Horbury stajao je kod stolića za posluživanje i zamišljeno se posluživao bubrežima.

Stephen Horbury imao je dvadeset sedam godina, usku glavu i dugu bradu.

Izgledao je kakav je i bio: ljubitelj sportova i svježeg zraka, ne osobito pametan.

Dobrodušan, pomalo samoljubiv, silno odan i neuništivo tvrdoglav.

Odnese vrhom pun tanjur na stol i počne jesti. Otvori novine, ali se namršti i baci ih. Odgurne jelo, popije malo kave i ustane. Oklijevao je nekoliko trenutaka, a tada kimne glavom i ode iz blagovaonice, prede preko širokog predvorja i popne se na kat. Pokuca na vrata i pričekava. Iz sobe se začuje jasan visok glas koji vikne: Uđi.

Lord Horbury to i učini.

Nađe se u prostranoj lijepoj spavaćoj sobi okrenutoj na jug. Cicely Horbury je bila u krevetu, velikom elizabetinskom krevetu od izrezbarene hrastovine. Lijepo je izgledala u ružičastim velovima od šifona i sa zlatnim uvojcima. Na stolu pokraj nje bio je pladanj s ostacima soka od naranče i kave. Otvarala je pisma. Njezina dvorkinja poslovala je po sobi.

Svakom muškarcu moglo bi se oprostiti kad bi mu srce poskočilo pri pogledu na toliku ljupkost, ali dražestan prizor koji je pružala njegova supruga nimalo nije dirnuo lorda Horburyja.

Prije tri godine Cicelyna ljupkost, koja bi oduzimala dah, opijala je njegova čula.

Ludo, divlje, strasno se zaljubio u nju. Ali to je prošlo. Tada je bio mahnit. Sada je bio pri zdravoj pameti.

Lady Horbury se iznenadi: - Gle, Stephen!

On odreže: - Želio bih s tobom nasamo razgovarati.

— Madeleine. - Lady Horbury se obrati dvorkinji. - Ostavite to. Izađite.

Francuskinja promrmlja: Tres bien, gospođo - iskosa pogleda lorda Horburyja i izađe iz sobe.

Lord Horbury pričekava da ona zatvori vrata, pa reče: - Cicely, želio bih znati zašto si ovdje?

Lady Horbury slegne svojim mršavim, lijepim ramenima.

— A zašto ne bih bila?

— Zašto ne bi bila? Mislim da ima puno razloga. Njegova supruga promrmlja: - Ah, razlozi.

— Da, razlozi. Sjeti se da smo se dogovorili, s obzirom na naše odnose, kako bi bilo dobro prekinuti lakrdiju zajedničkog života. Dobila si kuću u gradu i izdašno izdržavanje. U određenim granicama dobila si slobodu da činiš što hoćeš. Zašto ovaj iznenadan povratak?

Cicely ponovno slegne ramenima. - Razmislila sam.. bolje.

— Pretpostavljam da je riječ o novcu?

Lady Horbury reče: - Bože, kako te mrzim. Ti si najveći škrtac na svijetu.

— Škrtica? Škrt sam, kažeš, a zbog tebe i tvoje bezumne rastrošnosti imanje je pod hipotekom.

— Imanje! Samo ti je do njega stalo! Konji, lov, pucanje i ljetina i dosadni stari farmeri. Bože, kakvog li života za ženu.

— Neke žene u njemu uživaju.

— Da, žene poput Venetie Kerr, pola žena, pola konj. Trebao si se oženiti takvom.

Lord Horbury priđe prozoru.

— Prekasno je to govoriti. Oženio sam se tobom.

— I ne možeš se izvući - nasmije se Cicely zlobno i pobjednički. - Želio bi me se riješiti, ali ne možeš.

On reče: - Moramo li o tome?

— Bog i kuća, to si ti, zar ne? Većina mojih prijatelja krepava od smijeha kada im ponavljam tvoje riječi.

— Neka uživaju. Vratimo se onome o čemu smo počeli razgovarati. Razlogu tvog dolaska.

Ali njegova supruga nije tako mislila. Reče: Objavio si u novinama da ne odgovaraš za moje dugove. Tako postupa jedan džentlmen?

— Žao mi je da sam to morao učiniti. Upozorio sam te, sjeti se. Dvaput sam platio.

Ali postoje granice. Tvoja bezumna kockarska strast... Zašto o tome govoriti? Želio bih znati što te natjeralo da doc?eš u Herbury. Uvijek si mrzila ovu kuću i beskrajno se dosađivala.

Cicely Horbury, zlovoljna lica, reče: - Tako je najbolje... zasad.

— Bolje... zasad? - On zamišljeno ponovi njezine riječi. A tad je oštro upita: - Cicely, jesi li posuđivala novac od one francuske zelenašice?

— Koje? Ne znam na koju misliš.

— Znaš ti to odlično. Mislim na onu koja je ubijena u zrakoplovu kojim si se vraćala kući. Jesi li posudila novac od nje?'

— Naravno da nisam. Besmislica!

— Cicely, ne šali se s time. Ako ti je ta žena posudila novac, reci mi. Slučaj još nije završen. Presudaistražnog suca bila je ubojstvo s predumišljajem koje je počinila jedna ili više nepoznatih osoba. Policije obiju zemalja istražuju taj slučaj.

Pitanje je vremena kada će otkriti istinu. Ta je žena sigurno negdje bilježila svoje poslove. Trebamo se pripremiti prije nego se tvoje ime poveže s njom. Moramo se posavjetovati s Foulkesom. (Foulkes, Foulkes, Wilbraham i Foulkes bili su obiteljski odvjetnici koji su se pokoljenjima brinuli za imanje Horburyjevih.)

— Nisam li svjedočila na tom prokletom sudu i izjavila da nikad nisam čula za nju?

— To ne dokazuje puno - suho će njezin suprug. Ako si imala posla s Giselle, budi sigurna da će to policija otkriti.

Cicely se ljutito uspravi u krevetu.

— Možda misliš da sam je ja ubila, da sam ustala u zrakoplovu i puhнула u nju strelice iz puhaljke. Da ne bi! - Čitav slučaj izgleda ludo - zamišljeno se složi Stephen. - Ali htio bih da shvatiš u kakvom si položaju.

— Kakvom položaju? Nema nikakvog položaja. Ne vjeruješ mi ni riječi.

Prokletstvo! I zašto si se iznenada tako zabrinuo za mene? Baš tebe briga što se meni događa. Ne voliš me. Mrziš me. Bilo bi ti drago da sutra umrem. Zašto se pretvaraš?

— Ne pretjeruješ li malo? Iako me smatraš staromodnim, meni je zaista stalo do obiteljskog imena, osjećaj koji je izašao iz mode i koji

ti vjerojatno prezireš. Ali to je činjenica.

On se naglo okrene na peti i izađe iz sobe.

U sljepoočici mu je bubnjalo. Misli su mu navirale jedna za drugom.

— Ne volim? Mrzim? Da, istina. Bio bih sretan da umre? Tako mi Boga i bih!

Osjećao bih se poput čovjeka puštenog iz zatvora. Život je gnjavaža! Kad sam je prvi put vidio u predstavi *Do It Now*, izgledala je kao predivno dijete! Lijepa i ljupka. Koja sam mlada luda bio! Bio sam lud za njom! Činila se najljupkijim i naslađim stvorenjem, a bila je kakva je i sad - prosta, poročna, pakosna, praznoglava. Više ne primjećujem ni njezinu ljupkost.

Zazviždi. Dotrči španijel i pogleda ga tužnim očima punim obožavanja.

Lord Horbury reče: - Dobra stara Betsy - i pogladi duge, dlakave uši.

Pomisli: - Smiješno da je pogrdni naziv za ženu kučka. Betsy, kuja kao što si ti vrednija je od svih žena koje sam upoznao.

Nabije stari ribarski šešir na glavu i izađe iz kuće u pratnji psa... Besciljno lutanje po imanju postupno mu smiri živce. Pogladi vrat najmilijeg konja, prozbori riječ s timariteljem, pa ode do susjedne farme i pročavrlja s farmerovom suprugom. Hodao je po uskom puteljku, Betsy mu za petama, kad sretne Venetiu Kerr. Jahala je na svojoj riđoj mazgi.

Venetia je najbolje izgledala na konju. Lord Horbury je pogleda s divljenjem, nježnošću i čudnim osjećajem prisnosti.

Reče: - Zdravo, Venetia.

— Zdravo, Stephen.

— Gdje si bila? Na vježbalištu?

— Da, mazga odlično napreduje, zar ne?

— Prva klasa. Jesi li vidjela dvogodišnjeg konja kojeg sam kupio na sajmu u Chattisleyu?

Razgovarali su o konjima nekoliko minuta, a tad on reče: - Cicely je ovdje.

— U Horburyju?

Protivno Venetijinom odgoju, nije se mogla suzdržati i u glasu joj se osjeti prizvuk.

— Da. Pojavila se sinoć.

Umuknu. Tad Stephen reče: - Venetia, bila si na istražnom postupku. Kako je., prošlo?

Ona se na trenutak zamisli.

— Pa, nitko nije puno rekao, ako shvaćaš što želim reći.

— Policija nije ništa pobliže rekla?

— Ne.

Stephen reče: - Sigurno ti je to bilo mučno.

— Priznajem, nisam uživala, ali nije bilo ni pogubno. Sudac je bio pristojan.

Stephen zamišljeno udari po živici.

— Venetia, znaš li tko je to mogao učiniti? Venetia Kerr polako odmahne glavom.

— Ne. - Zastane. Tražila je najbolji i najobzirniji način da riječima izrazi ono što je htjela reći. Naposljetku se odluči za šalu. - Nismo to učinile ni Cicely ni ja. To znam. Ja bih vidjela nju, a ona mene.

I Stephen se nasmije.

— Znači, nema razloga za brigu - reče veselo. Rekao je to kao šalu, ali ona osjeti olakšanje u njegovu glasu. Znači, mislio je...

Prestane o tome misliti.

— Venetia - reče Stephen. - Poznajem te dugo, zar ne?

— Da. Sjećaš li se one užasne poduke iz plesa koju smo pohađali kao djeca?

— Kako se ne bih sjećao! Tebi mogu reći...

— Naravno da možeš. - Ona zastane, pa nastavi smirenim tonom: - Pretpostavljam da je nešto u vezi s Cicely.

— Da. Venetia, je li Cicely imala veze s tom Gisellom?

Venetia polako odgovori.

— Ne znam. Bila sam na jugu Francuske. Nisam još čula tračeve iz Le Pineta.

— Kako to misliš?

— Iskreno rečeno, ne bi me čudilo.

Stephen zamišljeno kimne glavom. Venetia reče blago: - Treba li te to brinuti?

Zivite odvojeno, zar ne? To je njezin problem, ne tvoj.

— Dok je moja žena, i moj je.

— Zar se ne možete... dogovorno razvesti?

— Sumnjam da bi pristala.

— Bi li se razveo da možeš?

— Da imam razlog, razveo bih se. Reče to smrknuta lica.

— Pretpostavljam - zamišljeno će Venetia - da ona to zna.

— Da.

Oboje zašute. Venetia pomisli: - Ima morala koliko i lisica! Znam je dobro. Ali oprezna je. Lukavica. Naglas reče: - Znači, tu se ništa ne može?

On zatrese glavom pa reče: - Venetia, da sam slobodan, bi li se udala za mene?

Zagledavši se između ušiju svog konja, Venetia reče namješteno ravnodušnim glasom: - Pretpostavljam da bih.

Stephenl Oduvijek je voljela Stephena, od satova plesa, lova na mlade lisice i brige o ptičjim gnijezdima. I ona se sviđala Stephenu, ali ne dovoljno da se očajnički, ludo ne bi zaljubio u prepredenu plesačicu.

Stephen reče: - Mogli bismo divno živjeti zajedno. Pred očima mu se ukažu prizori: lov, čaj i kolači, miris vlažne zemlje i lišća, djeca... Sve što Cicely nikad ne bi mogla dijeliti s njime ili mu pružiti. Oči mu se zamute. Tada začuje Venetijin glas, i dalje ravnodušan: Stephen, ako ti je stalo, pa što? Kad bismo počeli zajedno živjeti, Cicely bi ti morala dati razvod.

On je srdito prekine: - Bože, zar misliš da bih ti dopustio da učiniš nešto takvo?

— Svejedno mi je. - Meni nije.

Venetia pomisli: - Tako dakle. Šteta. Beznadno je pun predrasuda, a fi je mio. Ne bih htjela da je drukčiji. Glasno reče: - Stephen, moram krenuti.

Lako dotakne konja petom. Okrene se i mahne Stephenu. Pogledi im se sretnu. U tom pogledu bili su svi osjećaji koje su njihove birane riječi izbjegavale.

Na izlazu iz zavoja, Venetia ispusti bič. Muškarac koji je onuda prolazio podigne ga i vrati uz pretjeran naklon.

— Stranac - pomisli ona i zahvali mu. - Poznato mi je njegovo lice. - S pola mozga prisjećala se praznika provedenih u Juan les Pinsu, a s pola je mislila na Stephena.

Tek kad je stigla kući, probudi se njezin sanjama uspavan mozak.

— Onaj mali čovjek koji mi je ustupio mjesto u zrakoplovu. U sudnici su rekli da je detektiv. - Odmah zatim pomisli: - Što on ovdje radi?

13. Kod Antoina

Jutro nakon istražnog postupka Jane se pojavi u frizerskom salonu Antoine s nemirom u duši.

Osoba koju su svi smatrali Antoinom, a čije je pravo ime bilo Andrew Leech i koji je bio stranac samo po tome što mu je majka bila Židovka, pozdravi je zlosutno se mršteći.

Čim bi se našao u Bruton Street, odmah bi počeo govoriti lošim engleskim.

On proglasi Jane slaboumnom. Zašto je uopće putovala zrakoplovom? Kakva ideja!

Njezina će nepromišljenost štetiti salonu. Kada je on izlio žuč, Jane umakne.

Njezina prijateljica Gladys joj namigne.

Gladys je bila nježna plavuša, ohola držanja i tihog, službenog glasa. U privatnom životu glas joj je bio hrapav i šaljiv.

— Ne brini se, mila - reče ona Jane. - Stari grubijan sjedi na ogradi i čeka da vidi na koju će stranu mačka skočiti. Uvjerena sam da neće skočiti na stranu na koju on očekuje. A evo mog starog vruga, prokleta bila. Sigurno će je spopasti bjesnilo.

Nadam se da nije pavela onog prokletog psića.

Trenutak zatim čuo bi se Gladysin tih, služben glas. - Dobro jutro, gospođo, niste donijeli vašeg slatkog pekinezera? Pođimo oprati kosu, pa će vas preuzeti gospodin Henri.

Jane uđe u susjedni odjeljak u kojem je sjedila crvenokosa žena, ogledavala se i govorila prijateljici: - Mila moja, lice mi je jutros

užasno.

Prijateljica, koja je s dosadom prelistavala tri tjedna star primjerak Sketcha, odgovori ravnodušno.

— Misliš, mila? Meni se ne čini drukčijim nego inače.

Kada je ušla Jane, prijateljica koja se dosađivala prekine bezvoljno listati časopis i zapilji se u nju.

Pa reče: - Zaista, mila. Kad ti kažem.

— Dobro jutro, gospođo - reče Jane živahno kako se očekivalo od nje, tonom koji je ona mogla proizvesti mehanički i bez truda. - Prilično vas dugo nismo vidjeli.

Sigurno ste bili u inozemstvu.

— Na Antibima - reče crvenokosa žena i zagleda se s velikim zanimanjem u Jane.

— Divno - reče Jane lažno ushićena. - Pranje i frizura, ili ćete dati i preljev?

Crvenokosa žena na trenutak skrene svoj ispitivački pogled s Jane i zagleda se u svoju kosu.

— Mislim da može izdržati još jedan tjedan. Bože, izgledam kao strašilo!

Prijateljica joj reče: - Što možeš očekivati ovako rano ujutro?

Jane reče: - Ah! Pričekajte da gospodin Georges završi s vama.

— Recite mi - žena se ponovno zagleda u Jane jeste li vi djevojka koja je jučer svjedočila na sudu, djevojka iz zrakoplova?

— Da, gospođo.

— Uzbudljivo! Ispričajte mi. Jane je dala sve od sebe.

— Pa, gospođo, bilo je prilično jezivo. - Ona počne pričati, a odgovorila bi i na poneko pitanje. Kako je izgledala starica? Je li istina da su u zrakoplovu bila dva francuska detektiva i da je slučaj povezan sa skandalima u francuskoj vladi? Je li i lady Horbury bila u zrakoplovu? Je li zaista zgodna kao što se priča? Što Jane misli tko je ubojica? Kažu da je slučaj zataškan zbog državnih razloga i tako dalje i tako dalje.

Prvo iskušenje bilo je tek najava drugih. Svi su htjeli da ih frizira "djevojka iz zrakoplova". Mogli su reći prijateljima: - Nešto predivno. Djevojka u mojem frizerskom salonu je ona djevojka... Da, otišla bih ondje da sam na tvom mjestu, jako dobar salon. Zove se Jeanne. Niska, velikih očiju. Ispričat će ti sve ako je lijepo zamoliš.

Potkraj tjedna Jane popuste živci. Kadšto bi se osjećala kao da bi mogla vrisnuti ili napasti znatiželjnice sušilom za kosu bude li morala ponoviti svoju priču.

Ipak je našla bolji način da da oduška svojim osjećajima. Pristupi gospodinu Antoineu i hrabro zatraži povišicu plaće.

— To ste došli tražiti? Toliko ste drski, a zadržao sam vas iako ste se upetljali u ubojstvo jer sam dobra srca? Mnogi ljudi, manje dobri od mene, odmah bi vas otpustili.

— Glupost - hladnokrvno će Jane. - Dobro znate da privlačim mušterije u vaš salon. Ako želite da odem, otići ću. Lako ću dobiti traženu plaću kod Henria ili Maison Richet.

— A tko će znati da ste ondje otišli? Što si umišljate da ste?

— Upoznala sam nekoliko novinara tijekom istražnog postupka - reče Jane. - Oni bi promjeni mog radnog mjesta dali potreban publicitet.

Pobojavši se da je to istina, gospodin Antoine, nezadovoljan pristane na Janeine zahtjeve. Gladys je srdačno odobravala svojoj prijateljici.

— Odlično - reče. - Naš Andrew ti nije dorastao. Da se djevojke ne znaju snaći, što bi bilo s nama. Imaš petlju. Divim ti se zbog toga.

— Znam se boriti za sebe - reče Jane i borbeno podigne bradicu. - Uvijek sam bila takva.

— Teške riječi, dušo - reče Gladys. - Ali ne daj se Andrewu. Takvu te više voli.

Poniznost se ne isplati u životu. Ali mislim da nas ne muči taj problem.

Poslije se Janeina priča, koja se svakog dana ponavljala uz male izmjene, pretvorila u nešto slično kazališnoj ulozi.

Otišla je na obećanu večeru i u kazalište s Normanom Galeom. Bila je to jedna od onih čarobnih večeri kada svaka riječ i povjerena tajna kao da otkrivaju uzajamno razumijevanje i zajednički ukus.

Vole pse, a ne vole mačke. Mrze oštrige, a obožavaju dimljenog lososa. Vole Gretu Garbo, a ne vole Katherine Hepburn. Ne vole debele žene a dive se crnoj kosi.

Ne vole crvene nokte. Ne vole snažne glasove, bučne restorane i crnce. Radije se voze autobusima nego podzemnom željeznicom.

Bilo je čudesno da dvoje ljudi ima toliko zajedničkog.

Jednog dana u salonu Jane otvori torbicu i iz nje ispadne Normanovo pismo. Ona ga podigne. Zarumeni se pritom, pa je Gladys iznenadi.

— Tko ti je dečko?

— Ne znam o čemu govoriš - odbrusi Jane još crvenija u licu.

— Nemoj ti meni! Znam da to pismo nije od ujaka. Nisam ja od jučer. Tko je on, Jane?

— Netko... muškarac kojeg sam upoznala u Le Pinetu. Zubar je.

— Zubar - reče Gladys s gađenjem. - Vjerojatno ima bijele zube i divan osmijeh.

Jane je bila prisiljena priznati da je to istina. - Ima jako preplanulo lice i jako plave oči.

— Svatko može imati preplanulo lice - reče Gladys. - Ili od sunca ili iz bočice na kojoj piše Zgodni muškarci su preplanuli. Oči su u redu. Ali zubar! Da te poljubio, pomislila bi da će reći: "Otvorite jače, molim".

— Gladys, ne budi glupa.

— Nemoj biti tako osjetljiva. Vidim da te uhvatilo. Da, gospodine Henry, dolazim.

Glupi Henry! Misli da je Bog, kako nam samo naređuje!

U pismu je bio poziv za večeru u subotu navečer. Za vrijeme subotnjeg ručka, kad je Jane primila povećanu plaću, bila je odlično raspoložena.

— Kad se sjetim - pomisli Jane - da sam bila toliko zabrinuta u zrakoplovu. A sve je ispalo odlično. Život je prelijep.

Od ushićenosti odluči biti rastrošna i ručati u Corner House uz glazbenu pratnju.

Sjedne za stol za četvero, gdje su sjedili sredovječna žena i mladić. Žena uskoro zatraži račun, pokupi gomilu smotuljaka i ode.

Jane je po običaju čitala za vrijeme jela. Podigne pogled kad je okretala stranicu i opazi kako je mladić napeto promatra. Shvati da joj je njegovo lice poznato.

Mladić uhvati njezin pogled i nakloni se.

— Oprostite, gospođice, ne prepoznajete me?

Jane ga bolje pogleda. Imao je lijepo dječaćko lice, privlačno zbog njegove velike pokretljivosti, a ne zbog pravilnih crta lica.

— Nismo se službeno upoznali - nastavi mladić osim ako ubojstvo i činjenicu da smo oboje svjedočili na sudu nazivate upoznavanjem.

— Naravno - reče Jane. - Baš sam glupal Učinili ste mi se poznati. Vi ste...?

— Jean Dupont - reče on i smiješno se nakloni. Jane se sjeti Gladysina pravila, izrečenog izravno. - Ako ti udvara jedan muškarac, možeš biti sigurna da će naići drugi. Zakon prirode. Ponekad i tri ili četiri.

Jane je uvijek živjela strogo i radišno (kao u opisu nestalih djevojaka, "Bila je pametna, vesela djevojka bez muških prijatelja"). Jane je bila "pametna, vesela djevojka bez muških prijatelja". Sada se činilo da se muški prijatelji roje oko nje.

Nije bilo dvojbe. Lice Jeana Duponta koje se naginjalo k njoj preko stola pokazivalo je više od ljubaznosti. Bilo mu je drago da sjedi nasuprot njoj. I više od toga. Bio je oduševljen.

Jane sa žaljenjem pomisli: - Francuz je. S Francuzima treba biti oprezan, svi tako kažu.

— Još ste u Engleskoj - reče Jane i u sebi se prekori zbog te glupe primjedbe.

— Da. Moj je otac u Edinburghu držao predavanje pa sam i ja ostao kod prijatelja. Ali sutra se vraćamo u Francusku.

— Tako.

— Policija još nikoga nije uhvatila? - upita Jean Dupont.

— Ne, čak ništa ne piše ni u novinama. Možda su odustali.

Jean Dupont odmahne glavom. - Ne, nisu odustali. Rade u tišini - tu učini izražajan pokret rukom - u mraku.

— Nemojte - reče Jane tjeskobno. - Ježim se.

— Da, nije ugodan osjećaj naći se u blizini kada se dogodi ubojstvo. - On dodaje: - A ja sam bio bliže od vas. Zaista blizu. Ponekad ne volim misliti...

— Što mislite tko je to učinio? - upita Jane. - Puno sam razmišljala o tome.

Jean Dupont slegne ramenima. - Ja nisam. Bila je previše ružna!

— Zar ne biste radije ubili ružnu nego lijepu ženu? - reče Jane.

— Ne. Ako je žena zgodna, sviđa vam se, a loše postupa s vama, ljubomorni ste, poludite od ljubomore. "Dobro", kažete, "ubit ću je i postići zadovoljštinu.

— Je li to zadovoljština?

— Ne znam, gospođice, nisam pokušao. - Nasmije se pa odmahne glavom. - Ali ružna stara baba kao Giselle, tko bi nju ubio?

— To je jedna strana medalje - reče Jane. Namršti se. - Užasno je pomisliti da je nekad bila mlada i lijepa. - Znam. - Najedanput se uozbilji. - Starenje žena je velika životna tragedija.

— Čini se da puno razmišljate: o ženama i njihovu izgledu - reče Jane.

— Prirodno. To je najzanimljivija tema. Vama se to čini čudnim, jer ste Engleskinja. Englezi najprije misle na posao, pa na sport, a na posljednjem mjestu, i to daleko na posljednjem, na svoju ženu. Da, tako je. Zamislite, u jednom malom hotelu u Siriji odsjeo je Englez čija je žena oboljela. On je trebao stići u Irak do određenog datuma.

Eh bien, možete li povjerovati, ostavio je suprugu da bi pravodobno stigao "na dužnost". I on i njegova supruga su to smatrali normalnim, plemenitim, nesebičnim. Ali liječnik, koji nije bio Englez, smatrao ga je barbarom.

Supruga, ljudsko biće treba biti na prvom mjestu, a posao je nešto manje važno.

— Ne znam - reče Jane. - Mislim da posao mora biti na prvom mjestu.

— Ali zašto? I vi tako razmišljate. Radom čovjek zarađuje, a troši ga da časti i da se brine za ženu. To je plemenitiji ideal nego onaj prvi.

Jane se nasmije.

— Radije bih da me smatraju luksuzom i prohtjevom, nego prvom dužnošću. Radije bih da muškarac uživa brinuti se o meni, nego da me osjeća kao dužnost.

— Gospođice, s vama nitko ne bi to osjećao.

Jane se zarumeni zbog mladićeva usrdnog tona. On brzo nastavi: - Ovo mi je tek drugi boravak u Engleskoj. Tijekom istražnog postupka bilo mi je vrlo zanimljivo promatrati tri mlade i dražesne žene, toliko različite.

— Što ste pomislili o nama? - zabavljala se Jane.

— Lady Horbury. Poznajem dobro takve žene. Vrlo egzotična i vrlo skupa. Gledate je za kartaškim stolom, meko lice, tvrd izraz i znate kako fe izgledati za petnaest godina. Ona živi za uzbuđenja. Možda i drogu. Au fond, dosadna je!

— A gospođica Kerr?

— Ona je prava Engleskinja. Njoj bi svaki trgovac na francuskoj obali prodao robu na kredit, a naši trgovci znaju odlično ocijeniti ljude. Odjeća joj je dobrog kroja, ali muškaračka. Hoda kao da je svijet

njezin. Nije uobražena - ona je Engleskinja. Zna tko je iz kojeg dijela Engleske. Istina. Naslušao sam se žena kao što je ona u Egiptu.

"Molim? Oni su ovdje? Iz Yorkshirea? Oh, iz Shropshirea."

Dobro je oponašao. Jane se nasmije otegnutom, školovanom izgovoru.

— I naposljetku ja - reče Jane.

— I naposljetku vi. Kažem sebi, "Kako bi bilo lijepo da je ponovno sretnem." I eto, sjedim preko puta vas. Bogovi kadšto nešto dobro organiziraju.

Jane reče: - Vi ste arheolog? Iskapate predmete?

I ona pažljivo sasluša Jeana Duponta i njegovu priču o poslu.

Jane uzdahne.

— Bili ste u toliko zemalja. Toliko ste vidjeli. Zvuči divno. A ja nikad nigdje neću otići, ništa vidjeti.

— Htjeli biste putovati u inozemstvo i vidjeti divlje predjele? Ali ne biste mogli imati trajnu.

— Prirodno je valovita - nasmije se Jane.

Pogleda u sat i žurno pozove konobaricu da plati. Jean Dupont reče stidljivo: - Gospođice, biste li... Sutra se vraćam u Francusku. Biste li večerali sa mnom?

— Zao mi je, ne mogu. Već sam pozvana. - Ah! Žao mi je. Uskoro ćete doći u Pariz?

— Mislim da ne.

— A ja ne znam kada ću ponovno doći u London! Tužno.

Na trenutak zadrži Janeinu ruku u svojoj.

— Nadam se da ću vas uskoro vidjeti - reče on. Zazvučalo je iskreno.

14. U Muswell Hillu

Približno u vrijeme kad je krenula iz frizerskog salona Antoine, Norman Gale govorio je srdačnim profesionalnim tonom: - Malo je premekano... Recite mi ako vas bude boljelo.

Stručno je baratao električnom bušilicom. - Gotovo je. Gospođice Ross?

Gospođica Ross stvori se uz njega i počne miješati bijelu smjesu na stakalcu.

Norman Gale stavi plombu i reče: - Doći ćete popraviti ostale zube sljedeći utorak?

Njegova pacijentica žustro je ispirala usta. Počne objašnjavati. Nažalost, odlazi na put, morat će odgoditi pregled. Da, javit će mu kad se vraća.

I pobjegne iz ordinacije.

— To je sve za danas - reče Gale.

Gospođica Ross reče: - Nazvala je lady Higginson i otkazala pregled. Nije dogovorila novi. Ni pukovnik Blunt ne može doći u četvrtak.

Norman Gale kimne glavom. Smrkne se.

I tako svakog dana. Ljudi nazivaju, otkazuju preglede, izgovaraju se na različite načine. Putuju, odlaze u inozemstvo, prehladeni su, možda neće biti u Londonu.

Nisu važni njihovi izgovori. Pravi razlog Norman je jasno vidio u očima posljednje pacijentice kad je posegnuo za bušilicom. Paničan strah.

Mogao bi pretočiti ženine misli u riječi.

— Pa on je bio u zrakoplovu kad su ubili onu ženu. Pitam se... Ljudi kadšto polude i počine najbezumnije zločine. Nije sigurno. Možda je manijak. Kažu da takvi izgledaju normalno. Uvijek je imao čudan pogled.

— Pa, gospođice Ross - reče Gale - sljedećeg tjedna neće biti puno posla.

— Da, puno ih je otkazalo. Ipak vam je ostalo dovoljno pacijenata. A i puno ste radili početkom ljeta.

— Cini se da se ujesen neću pretrgati od posla. Gospođica Ross ne odgovori. Spasi je zvonjava telefona. Izađe iz sobe odgovoriti na poziv.

Norman ubaci nekoliko instrumenata u sterilizator. Zamisli se.

— Razmislimo o našem položaju. Ne smijem se zavaravati. Ubojstvo je uništilo moju karijeru. Smiješno! Jane je pomoglo. Ljudi dolaze da bi zurili u nju. To za mene nije dobro. Moraju zurai u mene, a to ne vole! U zubarskom stolcu osjećaš se neugodno, bespomoćno. Ako zubar poludi...

— Čudna su ubojstva! Čovjek bi pomislio da strada jedino žrtva. Ali nije tako.

Ubojstva utječu na stvari na koje nitko ne bi pomislio. No vratimo se činjenicama.

Moja je karijera završeno. Da mi je znati što bi se dogodilo da uHITE onu Horburyjevu? Bi li moji pacijenti dotrčali natrag? Kad krene naopako... Ma, baš me briga! Ipak me je briga, zbog Jane. Jane je divna. Želim je. A ne mogu je imati.. još.

Prokleta glupost.

Nasmiješi se. - Osjećam da će sve biti u redu. Stalo joj je do mene. Čekat će.

Prokletstvo, otići ću u Kanadu. Tako je. I ondje se obogatiti.

Nasmije se.

Gospođica Ross vrati se u ordinaciju.

— Nazvala je gospođa Lorrie. Žali...

— ...ali možda sutra ide u Timbuctoo - dovrši Norman. - Vive les rats! Gospođice Ross, potražite drugi posao. Čini se da ovaj brod tone.

— Gospodine Gale, ne bih vas napustila...

— Dobra djevojka. Niste štakor. Govorim vam ozbiljno. Ne razjasni li se ta zbrka, gotov sam.

— Nešto se mora poduzeti! - energično će gospođica Ross. - Mislim da se policija ponaša sramotno. Ne trude se.

Norman se nasmije. - Mislim da se itekako trude. - Netko nešto mora poduzeti.

— Tako je. Razmišljao sam već da nešto učinim, iako ne znam što.

— Gospodine Gale, razmislite. Tako ste pametni.

— Za ovu sam djevojku heroj - pomisli Norman Gale. - Pomogla bi mi u istrazi, ali ja mislim na drugu partnericu.

Večerao je s Jane. Napola podsvjesno pretvarao se da je odlično raspoložen, ali Jane je bila previše pronicljiva da bi je prevario. Opazila je njegovu rastresenost, namršteno čelo, stisnuta usta.

Naposljetku reče: - Normane, nešto nije u redu? On joj dobaci brz pogled, pa pogleda ustranu. - Nije baš sjajno. Loše doba godine.

— Ne budalite! - oštro će Jane.

— Jane!

— Tako je. Zar mislite kako ne vidim da ste nasmrt zabrinuti?

— Nisam nasmrt zabrinut, Samo mi je svega dosta. - Ljudi zaziru...

— Da im zube popravljaju mogući ubojica? Da. - Kako je to nepravедno!

— Da. Jer, iskreno rečeno, odličan sam zubar. Nisam ubojica.

— Baš nepravедno! Nešto bi se moralo poduzeti.

— To je rekla i moja tajnica gospođica Ross.

— Kakva je?

— Gospođica Ross? - Da.

— Što ja znam. Visoka, krupnih kostiju, nosa kao u konjića za ljuljanje, silno sposobna.

— Čini se prilično simpatičnom - reče Jane dobrodušno.

Norman to ispravno shvati kao kompliment svojoj obzirnosti. Kostii gospođice Ross nisu bile krupne kao što je rekao, a imala je iznimno privlačno lice uokvireno crvenom kosom. No ispravno je osjetio da o tome ne bi trebalo govoriti Jane.

— Htio bih nešto učiniti - reče on. - Da sam glavni junak knjige, našao bih trag ili bih nekog pratio.

Jane ga iznebuha povuče za rukav.

— Pogledajte, eno gospodina Clancyja, pisca. Sjedi sam pokraj zida. Mogli bismo njega pratiti.

— Ali namjeravali smo u kino.

— Zaboravite kino. Osjećam da je ovo suđeno. Rekli ste da biste željeli nekog pratiti i pojavio se kandidat. Nikad se ne zna. Možda nešto otkrijemo.

Janein zanos bio je zarazan. Norman odmah pristane.

— Kao što kažete, nikad se ne zna - reče. - Dokle je stigao s večerom? Morao bih se okrenuti, a ne želim buljiti.

— Otprilike dokle i mi - reče Jane. - Požurimo i platimo račun da budemo spremni za odlazak kad i on. Rečeno-učinjeno. Kad je naposljetku mali gospo din Clancy ustao i izašao u Dean Street, Norman i Jane bili su mu za petama.

— U slučaju da uzme taksi - objasni Jane.

Ali gospodin Clancy nije uzeo taksi. Preko ruke je prebacio ogrtač, koji mu se vukao po pločniku. Polako je lunjao londonskim ulicama. Neujednačeno je hodao.

Ponekad bi žustro koračao, ponekad bi usporio. Jedanput je, kad je trebao prijeći cestu, stao. Jedna noga ostala je visjeti u zraku, kao na usporenom filmu.

Mijenjao je i smjer kretanja. Toliko je puta skrenuo udesno da je dvaput prešao istu ulicu.

Jane osjeti kako joj se vraća raspoloženje.

— Vidite? - reče uzbuđeno. - Boji se da ga netko prati. Pokušava nas se riješiti.

— Mislite?

— Naravno. Inače ne bi hodao ukrug. - Oh!

Naglo su skrenuli iza ugla i zamalo se zaletjeli u svoj plijen. Stajao je i buljio u mesnicu. Mesnica je, naravno, bila zatvorena, ali je nešto u razini prvog kata prikovalo pozornost gospodina Clancyja.

Reče naglas: - Divno! To sam tražio. Baš imam sreće!

Izvadi bilježnicu i nešto zapiše. Tada ponovno krene hitrim korakom, pjevušeći pritom.

Krenuo je prema Bloomsburyju. Ponekad bi okrenuo glavu i njih dvoje vidjeli bi kako mu se miču usnice. - Nešto sprema - reče Jane. - Nešto ga muči.

Razgovara sa sobom, a nije toga svjestan.

Dok je čekao na semaforu da prijeđe ulicu, Jane i Norman ga stignu.

Gospodin Clancy je zaista razgovarao sam sa sobom. Lice mu je bilo blijedo i napeto. Norman i Jane uhvate nekoliko njegovih riječi: - Zašto ne progovori? Zašto?

Mora postojati razlog.

Upali se zeleno svjetlo. Kad su stigli na drugu stranu ulice, gospodin Clancy reče:

— Sad mi je jasno. Naravno. Zato su je morali ušutkati!

Jane snažno uštipne Normana.

Gospodin Clancy zabrza. Ogrtač mu se beznadno vukao po zemlji. Pisac je grabio velikim koracima i nije opazio dvoje ljudi koji su ga pratili.

Naposljetku se naglo zaustavi ispred jedne kuće, otključa vrata i uđe.

Norman i Jane se pogledaju.

— Njegova kuća - reče Norman. - Cardington Square 47. Adresa koju je dao na sudu.

— Možda će izaći - reče Jane. - A nešto smo ipak čuli. Netko, neka žena, bit će ušutkana, a neka druga žena ne želi progovoriti. Zvuči kao kriminalistički roman.

Iz tame se začuje glas: - Dobra večer.

Glas im pristupi. U svjetlu svjetiljke ugledaju raskošne brkove.

— Eh bien - reče Hercule Poirot. - Lijepa večer za lov, zar ne?

15. U Bloomsburyju

Dvoje mladih uplašeno se trgnu. Norman Gale prvi se pribere.

— Pa to je gospodin Poirot. Još pokušavate skinuti ljagu sa svog imena?

— Ah, sjećate se našeg razgovora? Vi sumnjate na sirotog gospodina Clancyja?

— Kao i vi - dosjetljivo reče Jane - inače ne biste bili ovdje.

On je zamišljeno pogleda.

— Gospođice, jeste li ikad razmišljali o ubojstvima? I to općenito, hladno i nepristrano?

— Nikada do nedavno - odgovori Jane. Hercule Poirot kimne glavom.

— Da, sada o tome razmišljate, jer ste osobno umiješani u jedno. Ali ja se godinama bavim zločinom. Razmišljam o svemu na svoj način. O čemu je najvažnije voditi računa kad se pokušava riješiti ubojstvo?

— Pronaći ubojicu - reče Jane.

Norman Gale reče: - Zadovoljiti pravdu.

Poirot odmahne glavom. - Ima važnijih stvari nego pronaći ubojicu. Pravda je lijepa riječ, ali je kadšto teško reći što se pod njom podrazumijeva. Po mojem mišljenju najvažnije je s nevinih skinuti krivicu.

— Naravno - reče Jane. - To se podrazumijeva. Ako je netko lažno optužen...

— Čak ni to. Možda nitko nije optužen. Ali dok se nepobitno ne dokaže krivica neke osobe, svi koji su povezani s nekim zločinom na određeni način trpe.

Norman Gale reče brzo: - Živa istina. Jane reče: - Kao da mi to ne znamo! Poirot pogleda u jednog pa u drugog.

— Ah, već ste osjetili na vlastitoj koži. Živne.

— Pođimo, imam posla. Budući da imamo zajednički cilj, udružimo se. Posjetit ću našeg prostodušnog prijatelja gospodina Clancyja. Predlažem da gospođica pođe sa mnom u ulozi moje tajnice. Gospođice, izvolite bilježnicu i olovku za brzopis.

— Ne znam brzopis - zine Jane.

— Naravno. Ali ste brze pameti i možete se uvjerljivo pretvarati da pišete, zar ne? Dobro. Predlažem da se nađemo s gospodinom Galeom za jedan sat. Na gornjem katu Monseigneura? Bon! Usporedit ćemo bilješke.

Krene prema zvoncu i pritisne ga.

Malo zbunjena i čvrsto držeći bilježnicu, Jane krene za njim.

Gale otvori usta kao da će prosvjedovati, ali se predomisli.

— Dobro - reče. - Za jedan sat kod Monseigneura.

Vrata otvori zastrašujuća postarija žena odjevena u strogu crninu.

Poirot reče: - Gospodin Clancy?

Ona se odmakne pa Poirot i Jane uču. - Zovete se?

— Gospodin Hercule Poirot.

Stroga žena odvede ih na prvi kat u jednu sobu. - Gospodin Air Kule Poirot.

Poirot odmah shvati istinitost izjave gospodina Clancyja kad je rekao da nije uredna osoba. Duga soba, s tri prozora po duljini, a na ostalim zidovima police za knjige, bila je u nevjerojatnom neredu. Razbacani papiri, kartoni, banane, boce piva, otvorene knjige, ukrasni jastučići, trombon, porculansko posuđe, bakropisi i zapanjujuća zbirka naliv-pera.

Usred te zbrke gospodin Clancy se mučio s fotoaparatom i filmom.

— Bože moj - reče gospodin Clancy i podigne pogled kad su najavili posjetitelje.

Spusti fotoaparat. Film padne na pod i odmota se. Priđe im ispružene ruke. - Drago mi je da vas vidim.

— Nadam se da me se sjećate? - reče Poirot. Ovo je moja tajnica, gospođica Grey.

— Drago mi je, gospođice. - Rukuje se s njom pa se okrene Poirotu. - Naravno da vas se sjećam. Kad je to bilo? Na sastanku kluba pisaca kriminalističkih romana?

— Zajedno smo putovali zrakoplovom iz Pariza jednog kobnog dana.

— Ali, svakako - reče gospodin Clancy. - I gospođica Grey! Nisam znao da vam je tajnica. Mislio sam da radi u frizerskom salonu ili nešto takvo.

Jane zabrinuto pogleda u Poirota. On se brzo snađe.

— Točno - reče. - Kao vrsna tajnice, gospođica Grey povremeno mora prihvatiti privremene poslove. Razumijete?

— Naravno - reče gospodin Clancy. - Zaboravio sam. Vi ste detektiv, i to pravi. Ne iz Scotland Yarda, nego privatni. Molim vas sjednite, gospođice Grey. Ne ondje.

Mislim da na tom stolcu ima soka od naranče. Pomaknut ću ovu mapu... Bože, sad se sve prevrnulo. Ništa zato. Gospodin Poirot.

Tako se zovete, Poirot? Naslon nije slomljen. Samo malo škripi kad se naslonite na njega. Nemojte se previše naslanjati.

Da, vi ste privatni detektiv kao i moj Wilbraham Rice. Čitatelji su zavoljeli Wilbrahama Ricea. Grize nokte i jede banane. Ne znam zašto sam uopće zamislio da grize nokte, to je odvratna navika, ali što je, tu je. U prvoj knjizi je grizao nokte, a sada ih mora gristi u svakoj knjizi. Tako jednolično. Banane nisu loša zamisao, bude smiješno kad se kriminalci okliznu na koru. I ja jedem banane, tako sam se toga sjetio. Ali ne grizem nokte. Malo piva?

— Hvala, ne bih.

Gospodin Clancy uzdahne, sjedne i ozbiljno se zagleda u Poirota.

— Pogađam zašto ste došli. Zbog Gisellinoga ubojstva. Puno sam razmišljao o tom slučaju. Što god rekli, slučaj je izvanredan. Otrovne strelice, puhaljka, zrakoplov.

Već sam vam rekao da sam tu ideju osobno iskoristio, i za roman i za kratku priču.

Naravno, šokantno, ali moram priznati gospodine Poirot, da sam bio i uzbuđen.

— Razumljivo, gospodine Clancy - reče Poirot da vam se taj slučaj svidio kao profesionalcu.

Gospodin Clancy se ozari.

— Tako je. Pomislili biste da će svi, pa i policija, to shvatiti! Ali ne. Sumnjiče me i inspektor i istražni sudac. Sve učinim da pomognem pravdi, a nagrada za trud mi je opipljiva tvrdoglava sumnja!

Poirot se nasmiješi. - Čini se da vas to nije suviše pogodilo.

Gospodin Clancy reče: - Znao, Watson, imam ja svoje metode. Oprostite što vas zovem Watson. Bez uvrede. Kad već govorimo o tome, zanimljivo kako se održala tehnika Holmesovog budalastog

prijatelja. Osobno smatram priče o Sherlocku Holmesu silno precijenjenima. Ishitrenost, zaprepašujuća ishitrenost tih priča... O čemu sam ono govorio?

— Da imate vlastite metode.

— Ah, da. - Gospodin Clancy se nagne. - Onaj inspektor, kako se zove? Japp? On će biti u mojoj sljedećoj knjizi. Vidjet ćete što će Wilbrahim Rice učiniti iz njega.

— Između banana, moglo bi se reći.

— Između banana. Odlična dosjetka. - Gospodin Clancy se zasmijulji.

— Gospodine, u velikoj ste prednosti kao pisac reče Poirot. - Možete olakšati dušu pisanom riječi. Možete neprijatelje svladati perom.

Gošpodin Clancy zaljulja se na stolcu.

— Znae - reče - počinjem misliti da je to ubojstvo sreća za mene. Napisat ću točno kako se dogodilo, ali romansirano i dati mu naslov Zagonetko zračne pošte.

Odlični opisi svih putnika. Prodavat će se kao halva, ako je uspijem objaviti na vrijeme.

— Zar vas neće tužiti za klevetu? - upita Jane. Gospodir Clancy pogleda je užarenim očima.

— Ne, mila moja. Naravno, ako bih napisao da je jedan od putnika ubojica, tad bi me mogli tužiti za obeštećenje. Ali to je najjača strana knjige. U posljednjem poglavlju otkriva se neočekivano rješenje.

Poirot se znatiželjno nagne k njemu. - A to je?

Gospodin Clancy se ponovno zasmijulji.

— Domišljato - reče. - Domišljato i zapanjivo. Prerušena u pilota, djevojka ulazi u zrakoplov na Le Bourgetu i uspješno se skriva kao slijepi putnik ispod sjedala Madame Giselle. Kod sebe ima ampulu punjenu plinom. Otvara ampulu i svi izgube svijest na tri minute. Ona se izvuče ispod sjedala, ispaljuje otrovnu strelicu i iskoči iz padobrana.

I Jane i Poirot žmirnu.

Jane reče: - Zašto se i ona ne onesvijesti od plina? - Respirator - reče gospodin Clancy.

— Spusti se u La Manche?

— Nije nužno, može i na francusku obalu.

— Nitko se ne može sakriti ispod sjedala, nema dovoljno prostora.

— U mom zrakoplovu ima - uvjereni će gospodin Clancy.

— Epatant - reče Poirot. - A djevojčin motiv?

— Još nisam odlučio - zamišljeno će gospodin Clancy. - Možda je Giselle upropastila djevojčina ljubavnika, koji se ubio.

— A kako je došla do otrova?

— To je najbolji dio knjige - reče gospodin Clancy. - Djevojka je dreserka zmija.

Izvadi otrov omiljenom udavu.

— Mon Dieu! - reče Hercule Poirot. - Ne mislite da je možda malo previše zapanjujuće?

— Ništa ne može biti previše zapanjujuće - uvjereni će gospodin Clancy. - Naročito kad je riječ o otrovu južnoameričkih Indijanaca. Znam da je posrijedi bio zmijski otrov, ali načelo je isto. Tko želi da kriminalistički roman sliči stvarnosti?

Pogledajte novine, beskrajno su dosadne.

— Ali, gospodine, hoćete li reći da je naš slučaj beskrajno dosadan?

— Ne - prizna gospodin Clancy. - Znate, ponekad ne mogu povjerovati da se dogodio.

Poirot privuče škripav stolac bliže domaćinu. Povjerljivo stiša glas.

— Gospodine Clancy, pametan ste i maštovit čovjek. Rekli ste da vas policija sumnjiči. Oni nisu od vas tražili savjet. Ali ja, Hercule Poirot, rado bih se s vama posavjetovao.

Gospodin Clancy se ozari od zadovoljstva. - Lijepo od vas.

Bio je zbunjen i zadovoljan.

— Proučavali ste kriminologiju. Vaše zamisli će nam koristiti. Jako bi me zanimalo da mi kažete tko je, po vašem mišljenju, počinio zločin.

— Pa - gospodin Clancy se ustručavao. Posegne automatski za bananom i počne jesti. S njegova lica nestane živosti i on odmahne glavom. - Gospodine Poirot, to je nešto posve drugo. Kad pišete, možete učiniti ubojicom koga god želite, ali u pravom životu riječ je o stvarnoj osobi. Ne vladate činjenicama. Bojim se da kao pravi detektiv ne bih ništa vrijedio.

Tužno kimne glavom i baci koru od banane u kamin.

— Mogli bismo zajedno razmotriti slučaj - predloži Poirot.

— To može.

— Pretpostavimo da morate pogađati, koga biste odabrali?

— Jednog od dvojice Francuza.

— Zašto?

— Ona je bila Francuskinja, pa je nekako vjerojatnije. Sjedili su na suprotnoj strani, nedaleko od nje. Ali zaista ne znam.

— Puno ovisi - zamišljeno reče Poirot - o motivu. - Naravno. Pretpostavljam da brižljivo bilježite motive.

— Imam staromodne metode. Slijedim staro pravilo: doznaj kome zločin koristi.

— To je u redu - reče gospodin Clancy - ali smatram da je to u ovakvu slučaju malo teže. Čujem da će je naslijediti kći. Ali mnogi putnici toga zrakoplova imaju koristi od njezine smrti, ako su joj dugovali novac koji sada ne trebaju vratiti.

— Istina - reče Poirot. - A padaju mi na pamet i druga rješenja. Pretpostavimo da je madame Giselle nešto znala, recimo o pokušaju ubojstva.

— Pokušaju ubojstva? - reče gospodin Clancy. Zašto baš o pokušaju ubojstva?

Čudan prijedlog.

— U ovakvim slučajevima - reče Poirot - mora se misliti na sve.

— Ah! - reče Clancy. - Nije dovoljno, misliti. Mora se znati.

— Imate pravo. Primjedba na mjestu.

Tada reče: - Oprostite, puhaljka koju ste kupili...

— Prokleta puhaljka - reče gospodin Clancy. - Da je barem nisam spomenuo.

— Rekli ste da ste je kupili u trgovini u Charing Cross Road? Sjećate li se možda njezina naziva?

— Možda Absalom ili Mitchell & Smith. Ne znam. Ali već sam to ispričao onom dosadnom inspektoru. Vjerojatno je provjerio.

Poirot reče: - Ja pitam iz drugog razloga. Želio bih kupiti jednu za mali pokus.

— Tako. Ali nisam siguran da ćete je naći. Nemaju ih u kompletima.

— Ipak mogu pokušati, Gospođice Grey, molim vas zapišite ta dva naziva.

Jane otvori bilježnicu i brzo ispiše niz (nadala se) stručnih čvrki. Krišom napiše nazive trgovina normalnim rukopisom na poleđini papira u slučaju da je Poirotov nalog bio ozbiljan.

Poirot reče: - Oduzeo sam vam vremena. Tisuću puta hvala na vašoj susretljivosti.

— Nema na čemu - reče gospodin Clancy. - Šteta da niste pojeli bananu.

— Vrlo ste ljubazni.

— Nema na čemu. Zapravo, večeras sam baš sretan. Zapeo sam s pisanjem kratke priče koju pišem, nikako mi nije išlo, i nisam se mogao sjetiti dobrog imena za zločinca. Želio sam nešto zvučno. Srećom, ugledao sam ime iznad mesnice. Pargiter.

Ime koje sam tražio. Zvuči stvarno. Nakon pet minuta novo nadahnuće. U pričama se javlja uvijek isti problem: zašto djevojka ne želi progovoriti? Mladić je pokušava nagovoriti, ali njezina usta su zapečaćena. Nema pravog razloga za to, zašto ne bi odmah sve ispričala, ali morate smisliti nešto što nije potpuno budalasto. Nažalost, u svakoj knjizi to mora biti nešto drugo!

Blago se nasmije Jane. - Nevolje pisca!

On projuri pokraj nje do police s knjigama.

— Morate mi dopustiti da vam nešto poklonim. Vrati se noseći knjigu u ruci.

— The Clue of the Scarlet Petal. Mislim da sam u Croydonu spomenuo da je u toj knjizi riječ o urođeničkim otrovima i strelicama.

— Puno hvala. Previše ste ljubazni.

— Nema na čemu. - Clancy se neočekivano obrati Jane. - Ne služite se Pitmanovim brzopisom.

Jane pocrveni do ušip. Poirot joj priskoči u pomoć. - Gospođica Grey se koristi najsuvremenijim metodama, najnovijom čehoslovačkom metodom.

— Ma nemojte? Čehoslovačka je sigurno zanimljiva zemlja. Odonuda sve dolazi: cipele, staklo, rukavice, a sad i brzopis. Zanimljivo.

Rukuje se s oboje.

— Da sam vam barem mogao više pomoći.

Ostane u smećem zatrpanoj sobi sa sjetnim osmjehom na usnama.

16. Plan akcije

Taksijem se odvezu u Monseigneur. Ondje ih je čekao Norman Gale.

Poirot naruči consomme i pileći chaud-froid. - Pa? - upita Norman. - Kako je bilo?

— Gospođica Grey bi bila izvrsna tajnica - reče gospodin Poirot.

— Nisam se baš proslavila - reče Jane. - Opazio je moje črčkarije kad je prošao pokraj mene. Vrlo je pronicljiv.

— Opazili ste? Dobri gospodin Clancy nije tako rastresen kako bi se moglo pomisliti.

— Zaista vam trebaju one adrese? - upita Jane. - Slutim da bi nam mogle dobro doći.

— Ali ako je policija...

— Ah, policija! Ne bih postavljao pitanja koja je postavila policija, ionako sumnjam da je policija postavila ikakva pitanja. Primjerice, oni znaju da je puhaljku pronađenu u zrakoplovu kupio neki Amerikanac u Parizu.

— U Parizu? Amerikanac? Ali u zrakoplovu nije bilo nijednog Amerikanca.

Poirot joj se milo nasmiješi.

— Tako je. Amerikanac je tu samo da zbunjuje. Voila tout.

— Ali kupio ju je muškarac? - upita Norman.

Poirot ga čudno pogleda. - Da - reče - muškarac. Norman ga je zbunjeno gledao.

— Ali ne gospodin Clancy - reče Jane. - Već ima puhaljku, pa ne bi kupovao drugu.

Poirot kimne glavom.

— Tako treba. Sumnjati na svakoga a tada ih brisati s popisa.

— Koliko ste ih dosad izbrisali? - upita Jane.

— Ne koliko mislite, gospođice - namigne joj Poirot. - Ovisi o motivu.

— Ima li... - Norman Gale stane u pola rečenice pa doda kao da se ispričava: - Ne bih želio provaljivati službene tajne, ali je li iza te žene ostalo nešto napismeno o njezinim poslovima?

Poirot odmahne glavom. - Sve spaljeno.

— Šteta.

— Evidemment! Čini se da se madame Giselle uz posudbu novca bavila i ucjenom, a to nam otvara nove mogućnosti. Pretpostavimo da je madame Giselle znala za određeni zločin, recimo za nečiji pokušaj ubojstva.

— Ima li razloga za takvu pretpostavku?

— Naravno - polako će Poirot. - To je jedan od rijetkih pismenih dokaza u ovom slučaju.

Pogleda u njihova pozorna lica i tiho uzdahne.

— Tako vam je to - reče. - Govorimo o nečem drugom, primjerice kako je taj tragičan događaj utjecao na živote vas dvoje mladih.

— Nije lijepo reći, ali meni je koristilo - reče Jane. Ona ispriča o povišici plaće.

— Gospođice, kažete da vam je to koristilo. Ali to je vjerojatno samo za kratko.

Svako čudo za tri dana. Jane se nasmije.

— Istina.

— Nažalost, u mom slučaju će potrajati dulje reče Norman.

On objasni svoj položaj. Poirot ga je suosjećajno slušao.

— Kao što kažete - pripomene zamišljeno - bit će potrebno više od tri dana, ili tjedana, ili mjeseci. Senzacije brzo umiru, ali strah je dugotrajan.

— Mislite da bih trebao ustrajati?

— Imate li neki drugi plan?

— Da dignem ruke od svega, odem u Kanadu i počnem iz početka.

— To bi bila šteta - odlučno će Jane. Norman je pogleda.

Obzirni Poirot se posveti piletini. - Ne želim otići - reče Norman.

— Otkrijem li tko je ubio madame Giselle, nećete morati - veselo će Poirot.

— Zaista mislite da ćete otkriti? - upita Jane. Poirot je prijekorno pogleda.

— Ako se slučaj sustavno istražuje, ne bi smjelo biti teško riješiti ga. Nimalo - strogo reče Poirot.

— Shvaćam - reče Jane, iako nije shvaćala.

— Ali brže bih riješio ovaj slučaj da imam pomagače - reče Poirot.

— Kakve pomagače?

Poirot je trenutak-dva šutio. Tada reče: - Gospodina Galea. A poslije možda i Jane.

— Što mogu učiniti? - upita Norman.

Poirot ga iskosa pogleda. - Neće vam se svidjeti upozori ga.

— O čemu je riječ? - nestrpljivo ponovi mladić. Poirot se posluži čačkalicom, vrlo pristojno da ne bi povrijedio englesku uglađenost, pa reče: - Potreban mi je ucjenjivač.

— Ucjenjivač? - uzvikne Norman. Blene u Poirota kao da ne vjeruje ušima.

Poirot potvrdno kimne glavom. - Baš tako - reče. - Ucjenjivač. - Ali, zašto?

— Parbleu! Za ucjenu.

— Da, ali ucijeniti koga? I zašto?

Poirot reče: - Zašto je moja briga, A koga... Zašuti pa nastavi mirnim službenim tonom: - Ukratko ću vam ispričati plan. Napisat ćete pisamce grofici Horbury, odnosno ja ću ga napisati, a vi ga prepisati i doznačiti osobno. U pisamcu ćete zamoliti za razgovor. Podsjetit ćete je na sebe tako da ćete spomenuti da ste s njom putovali zrakoplovom u Englesku određenog dana. Spomenut ćete i da su bilješke o određenim poslovima madame Giselle dospjele u vaš posjed.

— Zatim?

— Zatim ćete se dogovoriti za razgovor. Otići ćete i reći što ću vas ja podučiti.

Tražit ćete, recimo deset tisuća funti.

— Poludjeli ste!

— Nimalo - reče Poirot. - Možda sam ekscentričan, ali lud nisam.

— A ako lady Horbury pozove policiju? Zatvorit će me.

— Neće poslati po policiju.

— To ne možete znati.

— Mon cher, ja praktički sve znam. - Osim toga, ne sviđa mi se to.

— Nećete dobiti deset tisuća funti, ako vam to može olakšati savjest - vragolasto će Poirot.

— Da, ali znate, gospodine Poirot, ta me prijevara može upropastiti.

— Ali, uvjeravam vas, gospođa neće otići na policiju.

— Može reći suprugu.

— Neće.

— Ne sviđa mi se ta zamisao.

— Sviđa li vam se gubitak pacijenata i upropašteno karijera?

— Ne, ali...

Poirot mu se blago nasmiješi.

— Načelno to odbijate? Prirodno. Viteškog ste duha. Ali vas uvjeravam da lady Horbury nije vrijedna tako finih osjećaja. Da se poslužim engleskim izrazom, ona je teška mustra.

— Ali nije ubojica.

— Zašto ne?

— Zašto? Jer bismo je vidjeli. Jane i ja sjedili smo nasuprot njoj.

— Unaprijed zaključujete. Zelim stvari staviti na njihovo mjesto. Zato moram znati.

— Ne sviđa mi se da ucjenjujem ženu.

— Mon Dieu, što je riječ? Nema ucjene. Morate izazvati određen učinak. Kad vi pripremite teren, nastupam ?

Norman reče: - Ako me strpate u zatvor...

— Poznaju me u Scotland Yardu. Dogodi li se nešto, preuzet ću krivicu. Ali neće se dogoditi ništa nepredviđeno.

Norman popusti uz uzdah.

— U redu. Pristajem. Ali nerado.

— Dobro. Ovo ćete napisati. Uzmite olovku. Polako je kazivao u pero.

— Voila - reče. - Poslije ću vas podučiti što ćete reći. Recite mi, gospođice, idete li u kazalište?

— Da, prilično često - reče Jane.

— Dobro. Jeste li vidjeli predstavu Down Under?

— Da. Prije mjesec dana. Prilično je dobra.

— Američka drama, zar ne?

— Da.

— Sjećate li se uloge Harryja kojeg je glumio Raymond Barraclough?

— Da, bio je odličan.

— Privlačan, zar ne?

— Silno.

— Il est sex appeal?

— Nedvojbeno - nasmije se Jane. - To ili je i dobar glumac?

— I dobro glumi.

— Moram pogledati tu predstavu - reče Poirot. Jane se zbunjeno zagleda u njega.

Kakav čudak. Skače s teme na temu kao ptica s grane na granu!

On kao da joj je pročitao misli. Osmjehne se: - Ne sviđam vam se ja i moje metode, gospođice?

— Nepovezano govorite.

— Baš i ne. Logički i sustavno slijedim svoju misao. Ne smije se brzopleto zaključivati, nego odbacivati.

— Odbacivati? - reče Jane. - To je vaš način? Zamisli se. - Shvatila sam. Odbacili ste gospodina Clancyja.

— Možda - reče Poirot.

— Sad ste odbacili nas, a vjerojatno ćete odbaciti i lady Horbury. Oh!

Nečeg se dosjetila. - Što je, gospođice?

— Onaj razgovor o pokušaju ubojstvu? To je bila provjera?

— Vrlo brzo shvaćate, gospođice. Da, to je bio dio plana. Spomenem pokušaj ubojstva i promatram. Promatrao sam gospodina Clancyja, vas, gospodina Galea. Ni kod jednog nisam uočio ni najmanjeg trzaja, ni treptaja oka. A u tome me ne može nitko prevariti. Ubojica može biti spreman na sve napade koje predvidi. Ali nijedan od vas nije mogao znati za tu bilješku u knjižici. Eto, srce mi je na mjestu.

— Grozan ste smutljivac, gospodine Poirot - reče Jane i ustane. - Nikad neću znati zašto nešto govorite. - To je jednostavno. Želim doznati istinu.

— Vjerojatno se pritom služite lukavim metodama. - Ima samo jedan jednostavan način.

— A to je?

— Da vam ljudi sami kažu. Jane se nasmije.

— A ako oni to neće?

— Svi vole pričati o sebi.

— Vjerojatno je tako - prizna Jane.

— Tako se nadržiliječnici bogate. Nagovore pacijenta da sjedne i da mu sve ispriča. Kako su ispali iz dječjih kolica kad su imali dvije godine, kako je njihova majka jela krušku a sok je kapao po njezinoj narančastoj haljini, kako su s osamnaest mjeseci povukli oca za bradu, a onda on njima kaže da više neće patiti od nesаницe i za to uzme dvije funte. Oni odu veseli i vjerojatno se dobro naspavaju.

— Glupost - reče Jane.

— Nije to glupo kao što mislite. Temelji se na osnovnoj potrebi ljudske prirode, potrebi za razgovorom, da se otvorimo. Gospođice, zar ne volite uspomene iz djetinjstva, sjećati se majke i oca?

— Ja ne, jer sam odrasla u sirotištu.

— To je nešto drugo. Nije veselo.

— Nismo bili u sirotinjskom sirotištu. Bilo je prilično zabavno.

— U Engleskoj?

— Ne, u Irskoj, pokraj Dublina.

— Dakle, Irkinja ste. Zato imate tamnu kosu i plavosive oči, kao...

— Kao da ih je netko umetnuo čađavim prstima veselo dovrši Norman rečenicu.

— Comment? Što ste to rekli?

— Postoji izreka o irskim očima, da ih umeću čađavim prstima.

— Zaista? Nije lijepo sročeno, ali pogađa bit. Nakloni se Jane. - Dojam je odličan, gospođice.

Jane se nasmije dok je on ustajao.

— Zavrtjet ćete mi mozgom, gospodine Poirot. Laku noć i hvala na večeri. Morat ćete me ponovno izvesti na večeru ako Norman ode u zatvor zbog ucjenjivanja.

Normanovo lice se smrkne na te riječi. Poirot im poželi laku noć.

Kad je stigao kući, otključa ladicu i izvadi popis s jedanaest imena.

Četiri imena označi olovkom. Zamišljeno kimne glavom.

— Slutim da znam - promrmlja u bradu. - Ali moram biti siguran. Il faut continuer.

17. U Wandsworthu

Gospodin Henry Mitchell sjedao je za stol povečerati kobasicu i pirekrumpir, kad stigne posjetitelj.

Stjuard se donekle iznenadi kad shvati da je posjetitelj onaj gospodin velikih brkova koji je putovao kobnim zrakoplovom.

Gospodin Poirot bio je vrlo uljudan, vrlo ugodan u razgovoru. Rekao je gospodinu Mitchellu da nastavi večeru, udijelio kompliment gospođi Mitchell, koja ga je gledala širom otvorenih usta.

Prihvati ponuđeni stolac, reče da je vrlo toplo za ovo godišnje doba pa oprezno prijeđe na svrhu svoga posjeta.

— Nažalost, Scotland Yard ne napreduje u istrazi reče.

Mitchell zatrese glavom.

— Nevjerojatno, gospodine. Nevjerojatno. Ne znam od čega bismo krenuli. Ako nitko od putnika ništa nije vidio, teško će se pomaknuti s mjesta.

— Istina.

— Henry je užasno zabrinut zbog toga - ubaci njegova supruga. - Noćima ne spava.

Stjuard objasni: - Muči me to, gospodine, užasno. Tvrтка se lijepo ponijela. U početku sam se bojavao da bih mogao izgubiti posao.

— Henry, ne bi to učinili. Bilo bi nepravedno. Njegova supruga, punašna, vesela ženica tamnih vatrenih očiju, bila je ogorčena.

— Ruth, nije sve uvijek pravedno. Ali bilo je bolje nego sam se nadao. Oslobodili su me krivice. Ali ja sam je osjećao. Shvaćate li?

Bio sam u službi.

— Shvaćam kako se osjećate - suosjećao je Poirot. - No uvjeravam vas da ste presavjesni. Vi niste bili ni za što krivi.

— To i ja kažem, gospodine - ubaci gospođa Mitchell.

Mitchell zavrti glavom.

— Trebao sam prije opaziti da je gospođa umrla. Da sam je pokušao probuditi kad sam počeo dijeliti račune...

— Ništa ne bi promijenilo. Smrt je vjerojatno bila trenutačna.

— Toliko brine - reče gospođa Mitchell. - Govorim mu da ne razbija glavu time.

Tko će znati kakve razloge imaju stranci da se ubijaju. Prijav trik, učiniti takvo što u britanskom zrakoplovu.

Ogorčeno domoljubno frkne. Mitchell zbunjeno odmahne glavom.

— Tišti me to. Svaki put kad idem na posao, čudno se osjećam. A onaj gospodin iz Scotland Yarda stalno me ispituje je li se tijekom puta nešto čudno ili neočekivano dogodilo. Kao da sam nešto zaboravio, a znam da nisam. Bilo je to najobičnije putovanje sve do... do toga događaja.

— Puhaljke i strelice! Neznabožački - reče gospođa Mitchel .

— Imate pravo - reče joj Poirot laskavo kao da su ga se dojmile njezine primjedbe. - Tako Englezi ne počinjaju ubojstva.

— Tako je, gospodine.

— Znae, gospođo Mitchel, mislim da znam iz kojeg ste dijela Engleske.

— Iz Dorseta, gospodine. Nedaleko od Bridporta. Ondje je moj dom.

— Točno - reče Poirot. - Lijep krajolik.

— Tako je. London nije ništa prema Dorsetu. Moja obitelj je u Dorsetu više od dva stoljeća. Moglo bi se reći da mi je Dorset u krvi.

— Zaista. - Poirot se ponovno obrati stjuardu. Mitchel, htio bih vas nešto upitati.

Mitchell nabere čelo.

— Rekao sam vam sve što znam. Zaista, gospodine. - Da, ali riječ je o sitnici. Želio bih znati je li nešto na stolu madame Giselle bilo razbacano?

— Mislite kad sam otkrio da je mrtva? - Da. Žlice i vilice, soljenka, nešto. Stjuard odmahne glavom.

— Na stolovima nije bilo takvih predmeta. Sve je bilo pospremljeno, osim šalica za kavu. Ništa nisam opazio. Nisam ni mogao, bio sam toliko uzrujan. Ali bi policija to znala, pretražili su zrakoplov.

— Nije važno - reče Poirot. - Morao bih razgovarati s vašim kolegom Davisom.

— Prešao je na raniju liniju u 8.45.

— Je li ga pogodio taj događaj?

— On je mlad. Kao da uživa. Sva ta strka, pa mu svatko želi piatiti piće da bi čuo priču.

— Ima li djevojku? - upita Poirot. - Nedvojbeno bi je se dojmila njegova povezanost s tim zločinom.

— Udvara kćerci Johnsona, vlasnika puba Crown and Peathers - reče gospođa Mitchell. - Ali ona je razumna djevojka, glava joj je čvrsto na mjestu. Nije joj draga umiješanost u ubojstvo.

— Vrlo mudro razmišljanje - reče Poirot i ustane. Hvala vam, gospodine Mitchell.

I vama, gospođo Mitchell. Preklinjem vas, dragi moj, ne dopustite da vas to previše brine.

Kad je otišao, Mitchell reče: - Tupavci iz porote pomislili su da je on ubojica. Ali ja slutim da je iz obavještajne službe.

— A ja smatram - reče gospođa Mitchell - da su u pozadini toga crveni.

Poirot je rekao da mora obaviti razgovor s drugim stjuardom, Davisom. I obavio ga je nakon nekoliko sati u baru puba Crown and Feathers.

Postavio je Davisu ista pitanja kao i Mitchel u.

— Ništa nije bilo razbacano, gospodine. Mislite, prevrnuto ili nešto slično?

— Možda nečeg nije bilo na stolu, ili je bilo nešto čemu ondje nije bilo mjesto.

Davis reče polako: - Bilo je nešto. Opazio sam kad sam pospremao nakon odlaska policije, ali možda niste mislili na to. Na tanjuriću pokojnice bile su dvije žličice za kavu. To se ponekad događa kad se žurimo s posluživanjem. Uočio sam to, jer postoji praznovjerje u vezi s time. Kažu da dvije žličice u tanjuru znače vjenčanje.

— Je li nedostajala žličica na nečijem tanjuriću?

— Ne, gospodine, nisam opazio. Mitchell i ja smo odavno odnijeli šalicu i tanjurić.

Događa se u žurbi. Prije tjedan dana postavio sam dva pribora za ribu. Bolje i to, nego donijeti premalo pribora, jer tada morate prekidati posao i donijeti nož ili pribor koji manjka.

Poirot postavi još jedno pitanje, prilično šaljivo. - Davis, što mislite o Francuskinjama?

— Dovoljne su mi i Engleskinje, gospodine.

I osmjehne se bucmastoj, plavokosoj djevojci iza bara.

18. U Queen Victoria Street

Gospodin James Ryder prilično se iznenadi kad mu donesu posjetnicu s imenom gospodina Herculea Poirota .

Ime mu je bilo poznato, ali se nije mogao odmah sjetiti odakle. Tada pomisli: - Ah, on - i reče službeniku da uvede posjetitelja.

Gospodin Hercule Poirot izgledao je jako otmjeno. U jednoj je ruci držao štap, a u zapučak je umetnuo cvijet.

— Oprostite što smetam - reče Poirot, - Riječ je o madame Giselle.

— Da? - reče gospodin Ryder. - Što s time? Sjednite, molim vas. Cigaretu?

— Hvala, ne. Pušim svoje. Da uzmete moju?

Ryder sumnjičavo pogleda u Poirotove malene cigarete.

— Uzet ću svoju, ako vam ne smeta. Vašu bih mogao zabunom progutati. - Nasmije se od srca.

— Inspektor je bio ovdje prije nekoliko dana - reče gospodin Ryder kad je natjerao upaljač da proradi. Njuškala. Trebali bi gledati svoja posla.

— Moraju biti takvi da bi nešto doznali - blago će Poi rot.

— Ne bi trebali biti tako uvredljivi - reče gospodin Ryder gorko. - Ljudi imaju osjećaje. A moraju i misliti na ugled.

— Možda ste malo preosjetljivi.

— Nije mi lako, zaista - reče gospodin Ryder. Sjedio sam točno ispred nje, pa sam sumnjiv, pretpostavljam. Nisam ja kriv da sam

ondje sjedio. Da sam znao da će ta žena biti ubijena, ne bih uopće letio tim zrakoplovom. A možda i bih.

Zamisli se.

— Svako zlo za neko dobro? - upita Poirot smiješeći se.

— I jest i nije. Imao sam razloga brinuti se. Dosađivali su mi. Bilo je podvala.

Zašto gnjave mene, pitam se. Zašto ne doktora Hubbarda... Bryanta. Liječnici mogu nabaviti otrove koji ne ostavljaju tragove. Pitam vas, kako bih ja nabavio zmijski otrov?

— Rekli ste - reče Poirot - da iako ste imali puno neugodnosti...

— Da, bilo je i prednosti. Dobio sam priličnu svoticu od novina kao očevidac, iako je u članku bilo više novinareve mašte nego mojeg očevida.

— Zanimljivo - reče Poirot - kako zločin utječe na ljude koji s njime nemaju veze.

Vi, primjerice. Domogli ste se novca, iznosa koji vam je vjerojatno dobrodošao u ovom trenutaku.

— Novac je uvijek dobrodošao - reče gospodin Ryder.

On oštro pogleda Poirota.

— Kadšto je potreba za novcem neodgodiva. Zato ljudi pronevjeruju i krivotvore.

— Poirot zamaše rukama. - Ima svakojakih komplikacija.

— Nemojmo biti tako pesimistični - reče gospodin Ryder. _

— Tako je. Zašto toliko govoriti o tamnoj strani medalje? Taj novac vam je dobrodošao, kad niste dobili zajam u Parizu.

— Kako ste dovraga doznali? - ljutito upita gospodin Ryder.

Hercule Poirot se nasmiješi. - Istina je, zar ne?

— Da, ali ne bih želio da se razglasi. - Bit ću diskretan, uvjeravam vas.

— Čudno - razmišljao je naglas gospodin Ryder kako mali iznos može čovjeka dovesti u škripac. Malo gotovine da prebrodi krizu, a ako ne nabavi taj silno malen iznos, ode mu ugled. Da, prokleta čudno. Novac je čudan. Ugled je čudan. Dapače, život je čudan.

— Istina.

— Ako smijem pitati, zašto ste došli?

— Delikatno je. Čuo sam... Moje zanimanje, shvaćate... iako ste zaniijekali da ste imali posla s tom Gisellom.

— Tko to kaže? Laž! Nikad je nisam vidio.

— Čudno!

— Čudno? To je kleveta! Poirot ga zamišljeno pogleda. - Moram to ispitati - reče.

— Kako to mislite? Što smjerate? Poirot zatrese glavom.

— Nemojte bjesniti, sigurno je riječ o greški.

— Sigurno. Kako bih se ja spetljao s osobama koje posuđuju novac visokom društvu? Bogate žene s kartaškim dugovima, to su njihove mušterije.

Poirot ustane.

— Ispričavam se na krivim informacijama. - Zastane na vratima. - Zanima me, zašto ste nazvali doktora Bryanta doktor Hubbard?

— Pojma nemam. Samo malo. Ah, da, zbog flaute. Znete onu dječju pjesmicu o psu bake Hubbard? A kad se vratila, on je svirao flautu. Kako čovjek pomiješa imena.

— Ah, da, flauta. Znete, zanimaju me takve stvari, psihološki.

Gospodin Ryder frkne na spomen riječi psihološki. Podjećala ga je na ono što je nazivao psihoanalitičkom lakrdijom.

Sumnjičavo pogleda Poirota.

19. Pojavljuje se i nestaje gospodin Robinson

Grofica Horbury sjedila je u spavaćoj sobi u svom stanu na trgu Grosvenor 315 ispred toaletnog stolića. Zlatne četke i kutijice, bočice s kremama za lice, kutijice pudera, otmjenost i raskoš oko nje. No usred te raskoši Cicely Horbury sjedila je suhih usana i lica na kojem je rumenilo izbilo u ružnim mrljama.

Četvrti put pročita pismo. Grofica Horbury.

DRAGA GOSPOĐO, u vezi s madame Giselle, pokojnicom.

U posjedu sam određenih dokumenata koji su prije pripadali pokojnici. Ako zanimaju vas ili gospodina Raymonda Barraclougha, rado ću vas posjetiti i porazgovarati o tome.

Ili da se obratim vašem suprugu? S poštovanjem,

JOHN ROBINSON

Glupost toliko puta čitati jedno te isto.

Kao da bi riječi mogle promijeniti značenje. Podigne omotnicu. Zapravo, dvije omotnice. Jednu označenu na ruke, a drugu osobno i vrlo povjerljivo.

Osobno i vrlo povjerljivo.

Ta zvijer...

I ta lažljiva stara Francuskinja koja se klela da je "poduzela sve da u slučaju njezine iznenadne smrti njezini klijenti budu zaštićeni".

Prokleta bila! Život je pakao. Pakao!

— Bože, moji živci - pomisli Cicely. - Nije pošteno. Nije.

Drhtavom rukom posegne za bocom sa zlatnim čepom.

— To će me smiriti i pribitati. Prinese bočicu nosu i udahne.

Tako. Sad može razmišljati! Što da učini? Naravno, sastat će se s tim čovjekom.

Ali gdje da namakne novac? Možda malo sreće u kocki?

Ali o tome može razmišljati i poslije. Mora se sastati s tim čovjekom i doznati što zna.

Priđe pisaćem stolu i brzo napiše velikim, neispisanim rukopisom:

"Grofica Horbury najljepše pozdravlja gospodina Johna Robinsona i obavještava ga da će ga primiti sutra ujutro u 11 sati."

— Ovako je dobro? - upita Norman.

Zarumeni se kad ga Poirot zaprepašteno pogleda. - Za ime Božje! - reče Hercule Poirot. - Kakvu ste to komediju smislili?

Normana Galea oblije rumenilo.

Zamumlja: - Rekli ste da bi se bilo dobro prerusiti. Poirot uzdahne pa uhvati mladića ispod ruke i odvuče ga do zrcafa.

— Pogledajte se - reče. - Samo vas to molim, da se pogledate. Tko zamišljate da ste? Djed Mraz koji zabavlja djecu? Brada vam, istina, nije bijela, nego crna, kao u nitkova. Ali kakva brada! Brada za koju se iz zraka vidi da je lažna! Jeftina, i nespretno i nestručno pričvršćena! Pa obrve. Jeste li vi manijak lažnih dlaka? Miris ljepila osjeća se na nekoliko metara, a ako mislite kako nitko neće opaziti da ste na jedan zub nalijepili gips, varate se. Prijatelju, gluma nije vaš metier.

— Nekad sam često glumio u amaterskim kazalištima - uvrijeđeno će Norman Gale.

— Teško mi je to povjerovati. Ako je zaista tako, uvjeren sam da vam nisu dopuštali da date oduška mašti kad je posrijedi bila šminka. Vaša pojava bi čak i pod svjetlima reflektora bila posve neuvjerljiva. A tek na danjem svjetlu na Grosvenor Squareu...

Poirot značajno slegne ramenima i tako dovrši misao.

— Ne, mon ami - reče. - Vi ste ucjenjivač, a ne komičar. Želim da vas se lady prestraši, da ne da umre od smijeha kad vas ugleda. Vidim da sam vas povrijedio svojim riječima. Žao mi je, ali sad je vrijeme za istinu. Uzmite ovo i ovo... - U ruke mu tutne nekoliko staklenih bočica. - Idite u kupaonicu pa da završimo s onime što ovdašnji ljudi nazivaju lakrdijom.

Slomljen, Norman Gale poslušao. Kad se za petnaest minuta pojavio, ciglasto crven u licu, Poirot kimne glavom. ?

— Tres bien. S lakrdijom je svršeno. Počinje ozbiljan posao. Možete metnuti male brkove. Ali mi dopustite da vam ih ja zalijepim. Tako. A sad ćemo napraviti razdjeljak na drugom mjestu. Evo. To je dovoljno. Da vidimo znate li tekst.

Pozorno poslušao, pa kimne glavom.

— Dobro. En avant i neka vam je sa srećom.

— Usrdno se nadam. Vjerojatno ću naići na pobješnjelog supruga i nekoliko policajaca.

Poirot ga razuvjeri.

— Ne brinite se. Sve će biti čudesno dobro.

— Kako vi kažete - buntovno promrmlja Norman. Bijedno raspoložen, on krene na mrsko mu poslanstvo.

Na Grosvenor Squareu uvedu ga u sobicu na prvom katu. Uskoro mu se pridruži lady Horbury.

Norman stisne zube. Ne smije ni pod koju cijenu pokazati da je nov u ovom poslu.

— Gospodin Robinson? - upita Cicely.

— Na usluzi - reče Norman i pokloni se.

— Prokletstvo! Baš kao šef odjela u robnoj kući pomisli on s gađenjem. - Užas.

— Primila sam vaše pismo - reče Cicely.

Norman se pribere. - Stari budalaš rekao je da ne znam glumiti - pomisli veselo u sebi.

Naglas reče prilično bezobrazno: - Naravno. I što kažete, lady Horbury?

— Ne znam kako to mislite.

— Nemojte se pretvarati. Moramo li zaista zalaziti u pojedinosti? Svi znamo kako ugodan može biti, recimo vikend na moru, ali muževi rijetko tako misle. Lady Horbury, mislim da znate o kakvim dokazima je riječ. Stara Giselle bila je divna žena. Uvijek je imala sve što je bilo potrebno. Hoteli i slično, prvoklasna roba.

Pitanje je tko je želi, vi ili lord Horbury? To je najvažnije.

Ona je stajala i drhtala.

— Ja prodajem - reče Norman pučkim glasom što se više uživljavao u ulogu gospodina Robinsona. - Pitanje je jeste li vi kupac?

— Kako ste došli do tih dokaza?

— Lady Horbury, to nije važno. Imam ih i to je važno.

— Ne vjerujem vam. Pokažite mi.

— A, ne. - Norman odmahne glavom i lukavo se isceri. - Ništa nisam ponio sa sobom. Nisam ja vesla sisao. Sklopimo li posao, to je nešto drugo. Pokazat ću vam robu prije nego mi isplatite novac. Sve pošteno i po zakonu.

— Koliko?

— Deset tisuća najčvršće valute. Funti, ne dolara.

— Nemoguće. Ne mogu namaknuti toliko novca.

— Mogu se postići čuda kad čovjek želi. Nakit ne postiže najbolju cijenu, ali biseri su biseri. Evo, jer ste fina žena, smanjit ću na osam tisuća. Posljednja ponuda.

Dajem vam dva dana za razmišljanje.

— Ne mogu nabaviti toliko novca, kažem vam. Norman uzdahne i zavrti glavom.

— Možda je najbolje da lord Horbury dozna što se događa. Vjerujem da neću pogriješiti ako kažem da rastavljena žena ne dobiva uzdržavanje. Gospodin Barraclough je nadareni glumac, ali ne zarađuje mnogo. Više ni riječi. Ostavljam vas da ozbiljno razmislite o mojim riječima, jer se ne šalim.

Zastane pa dometne: - Ne šalim se, kao što se ni Giselle nije šalila.

A tad brzo, prije nego jedna žena uspije odgovoriti, izađe iz sobe.

— Uh! - reče Norman kad je izašao na ulicu. Obriše čelo. - Hvala Bogu da je s tim gotovo.

Nije prošlo ni sat vremena kad lady Horbury donesu posjetnicu.

— Gospodin Hercule Poirot.

Ona je odgurne. - Tko je on? Ne mogu ga primiti! - Rekao je, gospođo, da ga šalje gospodin Raymond Barraclough.

— Oh. - Ona zašuti. - Dobro, uvedite ga. Batler izađe. Nedugo zatim najavi:

— Gospodin Hercule Poirot.

Gospodin Poirot, otmjeno i kicoški odjeven, uđe i nakloni se.

Batler zatvori vrata. Cicely zakorači k njemu. - Šalje vas gospodin Barraclough?

— Sjednite, gospođo - reče Poirot ljubazno, ali strogo.

Ona mehanički sjedne. Poirot sjedne na stolac pokraj nje. Ponašao se očinski i utješno.

— Madame, preklinjem vas, gledajte u meni prijatelja. Došao sam vam dati svajet.

Znam da ste u velikoj nevolji.

Ona tiho promrlja: - Ne znam...

— Ecoutez, madame. Ne tražim da odajete tajne. To nije potrebno, jer ih znam.

To je najvažnije za dobrog detektiva - znati.

— Detektiv? - Raširi oči. - Sjećam se, bili ste u zrakoplovu. Vi ste...

— Tako je, taj sam. Madame, prihvatimo se posla. Kao što sam rekao, ne tražim da mi se povjerite. Ne trebate vi govoriti. Ja ću govoriti. Jutros, prije nepunog sata, imali ste posjet. Je li se možda posjetitelj zvao Brown?

— Robinson - jedva čujno će Cicely.

— To je isto, Brown, Smith, Robinson, svima se služi. Madame, došao vas je ucijeniti. Posjeduje odrec?ene dokaze vaše... nepromišljenosti. Ti dokazi bili su u posjedu madame Giselle. Sad ih ima taj čovjek. Ponudio ih vam je za, vjerojatno sedam tisuća funti.

— Osam.

— Dobro, osam. Vama, madame, neće biti lako brzo naći toliko novca?

— Ne mogu, nikako. Već sam zadužena. Ne znam što ću.

— Smirite se, gospođo. Došao sam vam pomoći. Ona se zagleda u njega.

— Kako vi to znate?

— Jednostavno, gospođo, jer ja sam Hercule Poirot. Eh bien, ne bojte se, prepustite sve meni, ja ću se pobrinuti za gospodina Robinsona.

— Da - oštro će Cicely. - A koliko ćete vi tražiti? Hercule Poirot se nakloni.

— Samo fotografiju s potpisom jedne vrlo lijepe žene.

Ona zavapi: - Bože! Ne znam što ću. Moji živci, poludjet ću.

— Ne, sve je u redu. Pouzdajte se u Herculea Poirota. Ali, gospođo, moram znati istinu. Nemojte mi ništa zatajiti, inače će mi ruke biti vezane.

— Izbavit ćete me iz nevolja?

— Svečano vam se kunem da nikad nećete čuti za gospodina Robinsona.

Ona reče: - Dobro. Sve ću vam reći. - Posuđivali ste novac od Giselle? Lady Horbury kimne glavom.

— Kada? Kada ste počeli?

— Prije godinu i pol. Zadužila sam se.

— Kockanjem?

— Da. Nije me služila sreća.

— Posudila vam je koliko ste tražili?

— Ne odmah. Za početak samo mali iznos.

— Tko vas je uputio k njoj?

— Raymond. Gospodin Barraclough mi je rekao kako je čuo da ona posuđuje novac damama iz visokog društva.

— Poslije vam je posuđivala veće iznose?

— Da, koliko sam htjela. U to doba sam pomislila da je to čudo.

— Posebno čudo gospođe Giselle - suho će Poirot. -
Pretpostavljam da ste se prije toga vi i gospodin Barraclough..
sprijateljili?

— Da.

— Ali vam je bilo stalo da vaš suprug za to ne dozna?

Cicely ljutito uzvikne: - Stephen je sitničav. Dosadila sam mu. Želi se oženiti drugom ženom. Jedva bi dočekao da se može razvesti.

— A vi se niste htjeli rastati? - Ne. Ja...

— Sviđao vam se vaš položaj, a uživali ste i u trošenju velikog bogatstva. Neka.

Les femmes se moraju pobrinuti za sebe. Nastavimo. Došlo je vrijeme da se novac vrati.

— Da, a nisam ga mogla vratiti. Vražja baba je tad postala zla. Znala je za mene i Raymonda. Znala je gdje i kada smo se sastajali. Ne znam kako.

— Imala je metode - suho će Poirot. - Zaprijetila je da će dokaze poslati lordu Horburyju?

— Da, ako ne platim. - A niste mogli platiti?

— Ne.

— Njezina smrt bila je božji blagoslov?

Cicely Horbury reče ozbiljno: - Kao naručena.

— Dobro ste to rekli. Ali vas je uznemirila, zar ne?

— Uznemirila?

— Pa vi ste jedini od svih putnika u zrakoplovu imali motiv da poželite njezinu smrt.

Ona naglo udahne.

— Znam. Bilo je užasno. Dotuklo me.

— Posebice jer ste je posjetili u Parizu večer prije toga i posvađali se?

— Baba! Nije htjela popustiti ni pedlja. Mislim da je uživala. Raga! Osjećala sam se kao odbačena krpa.

— A na sudu ste izjavili da je nikad prije niste vidjeli?

— Što sam drugo mogla reći? Poirot se zamišljeno zagleda u nju.

— Vi, gospođo, niste mogli reći ništa drugo.

— Užasna situacija, same laži. Onaj grozni inspektor je nekoliko puta dolazio i gnjavio me pitanjima. Ali znala sam da mi ništa ne može, da samo ispituje teren i da ništa ne zna.

— Ako netko nagađa, treba nagađati na sigurno. Cicely nastavi slijedeći vlastite misli: - Osim toga, osjećala sam kako bi se odmah pročulo da se nešto doznalo.

Osjećala sam se sigurnom, sve do jučerašnjeg pisma.

— Inače se niste bojali?

— Naravno da jesam!

— Ali čega? Da će vas raskrinkati? Ili da će vas uhititi zbog ubojstva?

Šoja nestane iz njezinih obraza.

— Ubojstva? Ali ja nisam... Ne vjerujete valjda u to! Nisam je ubila. Nisam!

— Željeli ste njezinu smrt.

— Da, ali je nisam ubila. Morate mi vjerovati, morate. Nisam se pomakla s mjesta.

Ja...

Zašuti. Lijepo plave oči preklinjući je uprla u Poirota.

Hercule Poirot kimne glavom da je umiri.

— Vjerujem vam, gospođo, iz dva razloga. Prvi je vaš spol, a drugi je osa.

Ona se zagleda u njega.

— Osa?

— Tako je. Vidim da vam to ništa ne znači. Vratimo se našem poslu. Pobrinut ću se za toga gospodina Robinsona. Dajem vam riječ da ga više nikad nećete vidjeti ili čuti. Sredit ću ga. Za uzvrat bih vam postavio dva pitanja. Je li gospodin Barraclough bio u Parizu uoči ubojstva ?

— Da, zajedno smo večerali. Ali rekao je kako je bolje da sama odem kod Giselle.

— Je li? Još jedno pitanje: vaše umjetničko ime prije udaje bilo je Cicely Bland.

To je vaše pravo ime?

— Ne, moje pravo ime je Martha Jebb. Ali ono drugo...

...bilo je umjetničkije. Gdje ste se rodili?

— U Doncasteru. Ali zašto...?

— Puka znatiželja. Oprostite mi. Lady Horbury, dopustite mi da vas posavjetujem.

Zašto se sa suprugom ne dogovorite za sporazumnu rastavu?

— Pa da se oženi onom ženom?

— Pa da se oženi onom ženom. Gospođo, dobrog ste srca. Osim toga, snaći ćete se vi, itekako, a suprug će vam davati dobro uzdržavanje.

— Ne baš izdašno.

— Eh bien, kad budete slobodni, udat ćete se za milijunera.

— Nema ih više.

— Ne vjerujte u to, gospođo. Muškarac koji je nekad imao tri milijuna sad ima dva. I to je dovoljno. Cicely se nasmije.

— Gospodine Poirot, vrlo ste uvjerljivi. Zaista ste sigurni da mi onaj užasan čovjek neće više dosađivati?

— Imate riječ Herculea Poirota - reče Poirot svečano.

20. U Harley Street

Inspektor Japp žustro je hodao po Harley Street. Zaustavi se ispred jednih vrata.

— Doktor Bryant? .

— Imate li dogovoreno, gospodine?

— Ne, napisat ću poruku.

Na službenoj posjetnici napiše: - Bio bih vam zahvalan kad biste mi posvetili nekoliko trenutaka. Neću vas dugo zadržavati.

Stavi posjetnicu u omotnicu i preda je batleru. Uvedu ga u čekaonicu. U njoj su sjedile dvije žene i muškarac. Japp sjedne i počne čitati stari broj Puncha.

Batler se pojavi i priđe Jappu pa mu tiho reče: Ako možete malo pričekati.

Doktor će vas primiti, ali danas ima puno posla.

Japp kimne glavom. Nije mu smetalo čekanje. Zapravo, dobro mu je došlo. Dvije žene počnu razgovarati. Očito su imale visoko mišljenje o sposobnostima doktora Bryanta. Uđe još nekoliko pacijenata. Doktoru Bryantu posao je odlično išao.

— Ovo je kao tiskara novca - pomisli Japp. - Ne izgleda kao da je morao posuđivati, ali možda je nekad davno uzeo zajam. Ima uhodan posao, skandal bi ga mogao upropastiti. To je loše kad si liječnik.

Nakon petnaest minuta, ponovno se pojavi batler i reče: - Doktor će vas primiti, gospodine.

Jappa uvedu u ordinaciju doktora Bryanta, koja se nalazila u stražnjem dijelu kuće i imala velik prozor. Doktor je sjedio za stolom. Ustane i rukuje se s inspektorom.

Na njegovu pravilnom licu vidio se umor, ali ga inspektorov posjet nije ničim uznemirio.

— Sto mogu učiniti za vas, inspektore? - upita. Sjedne, a Jappu ponudi stolac s druge strane stola.

— Najprije se moram ispričati što dolazim u radno vrijeme, ali neću vas dugo zadržavati.

— Ništa zato. Pretpostavljam da je riječ o ubojstvu u zrakoplovu?

— Tako je, gospodine. Još radimo na tom slučaju.

— Ima li rezultata?

— Nismo napredovali koliko bismo željeli. Došao sam vam postaviti nekoliko pitanja o metodi ubojstva. Nije mi jasan zmijski otrov.

— Ja nisam toksikolog - doktor Bryant reče smiješeći se. - To nije moja specijalnost. Pitajte Winterspoona.

— Doktore, stanje je sljedeće. Winterspoon je stručnjak, a znate kakvi su stručnjaci. Govore tako da ih običan čovjek ne može razumjeti. Ali čini mi se da to ima veze s medicinom. Je li istina da se zmijski otrov ponekad rabi za injekcije protiv padavice?

— Nisam ni stručnjak za epilepsiju - reče doktor Bryant. - Ali nislim da se injekcijama kobrinog otrova uspješno liječi epilepsija. Ali već sam rekao da to nije moja specijalnost.

— Znam. Smatrao sam da bi vas to moglo zanimati, s obzirom na to da ste bili u zrakoplovu. Nadao sam se da ćete doći do nekih zaključaka koji bi mi mogli poslužiti.

Nema smisla razgovarati sa stručnjakom ako ne znam što da ga pitam.

Doktor Bryant se nasmiješi.

— Inspektore, ima nešto u tome. Vjerojatno nitko ne može ostati ravnodušan prema ubojstvu kojemu je svjedok. Priznajem, zanima me. Puno sam razmišljao o tom ubojstvu na svoj tihi način.

— I što ste zaključili, gospodine? Bryant polako zatrese glavom.

— Čudi me... Čitav mi se slučaj čini gotovo nestvarnim, Zapanjujući način ubojstva. Vjerojatnost je bila jedan prema stotinu da ubojica ne bude opažen. Bila je to osoba koja ne zazire izložiti se opasnosti.

— Istina, gospodine.

— Jednako čudi i otrov. Kako ga je potencijalni ubojica mogao nabaviti?

— Znam. Nevjerojatno. Rijetko da je itko čuo za afričku šaru smukulju, a kamoli da bi se znao služiti otrovom. Vi ste gospodine liječnik, ali ne vjerujem da ste imali posla s otrovom.

— Nema puno prigoda za to. Moj prijatelj bavi se tropskim istraživanjima. U njegovu laboratoriju su različiti uzorci suhih zmijskih otrova, primjerice kobrinog, ali se ne mogu sjetiti uzorka otrova šare smukulje.

— Možda biste mi mogli pomoći - Japp izvadi papirić i pruži ga liječniku.

Winterspoon je zapisao ova tri imena, rekao je da bih kod njih mogao dobiti informacije. Poznajete li te ljude?

— Donekle profesora Kennedyja. Heidlera dobro poznajem. Pozovite se na mene i učinit će sve za vas. Carmichael je iz Edinburgha, ne poznajem ga osobno, ali vjerujem da dobro radi.

— Hvala vam, gospodine, zahvaljujem. Neću vas više zadržavati.

Kad je Japp izašao na ulicu, zadovoljno se smiješio.

— Finoća čini čuda - pomisli. - Finoća je ono pravo. Siguran sam da nije prozreo moje namjere. Dakle, tu smo.

21. Tri traga

Kad se Japp vratio u Scotland Yard, rekli su mu da ga očekuje Hercule Poirot.

Japp ga srdačno pozdravi.

— Gospodine Poirot, što vas vodi k nama? Imate novosti?

— Došao sam kod vas po novosti, dobri moj Japp. - To sličići vama. Nema puno novoga. Trgovac iz Pariza odmah je prepoznao puhaljku. Fournier me gnjavi iz Pariza sa svojim moment psychologique. Ispitivao sam stjuarde dok nisam poplavio u licu, a oni uporno tvrde da nije bilo moment psychologique. Putem se nije dogodilo ništa neobično.

— Moglo se dogoditi kad su oboje bili u prednjem odjeljku.

— Ispitao sam i te putnike. Ne mogu baš svi lagati. - U slučaju koji sam istraživao, svi su lagali!

— Vi i vaši slučajevi! Iskreno rečeno, gospodine Poirot, nisam zadovoljan. Što se više bavim tim slučajem, manje znam. Šef se prilično hladno odnosi prema meni. Ali, što da radim? Srećom je riječ o slučaju za koji smo pola nadležni mi, a pola policija strane države. Mogli bismo za zločin optužiti dvojicu Francuza, a oni u Parizu rekli bi da je počinitelj Englez i da je to u našoj nadležnosti.

— Zaista mislite da je počinitelj jedan od Francuza?

— Pa i ne. Smatram da su arheolozi sirotinja. Stalno kopaju po zemlji i lupetaju o tome što se dogodilo prije tisuće godina. A kako oni to znaju, pitam vas? Tko ih može pobiti? Kažu da je neka natrula ogrlica od kuglica stara pet tisuća tri stotine i dvadeset dvije godine, i tko će im reći da to nije tako? Lažovi, iako se čini da su uvjereni u ono što govore, ali nisu opasni. Neki dan u postaju je došao starac

kojem je netko zdimio skarabeja, poludio je. Simpatičan starčić, ali bespomoćan kao dijete. Ni na trenutak nisam pomislio da su naša dva francuska arheologa ubojice.

— Što mislite, tko je ubojica?

— Pa, recimo Clancy. Čudan je. Razgovara sam sa sobom. Nešto ga muči.

— Vjerojatno zaplet nove knjige.

— Možda, a možda nešto drugo, ali ne mogu naći motiv. I dalje smatram da se CL 52 iz crne knjižice odnosi na lady Horbury, ali od nje ne mogu ništa izvući. Prilično je okorjela.

Poirot se nasmiješi. Japp nastavi: - Stjuardi? Ne mogu ih ničim povezati s Giselle.

— Doktor Bryant?

— Mislim da sam kod njega nešto otkrio. Govorka se o njemu i njegovoj pacijentici. Lijepa žena, opasan supruga, uživa drogu ili nešto slično. Ne pripazi li se Bryant, izbrisat će ga iz liječničkog društva. Na njega bi se mogla odnositi oznaka RT 36?. Reći ću vam i kako sam zaključio odakle mu zmijski otrov. Posjetio sam ga i on se odao. No to su samo nagađanja, a ne činjenice. U ovom slučaju nije lako doći do činjenica. Čini se da Ryder ništa ne krije. Kaže da je otišao u Pariz po zajam, da ga nije dobio, dao je imena i adrese, sve smo provjerili. Otkrio sam da je njegova tvrtka prije dva tjedna bila pred stečajem, ali su se izvukli. I ponovno ništa. Prava zbrka.

— Nema zbrke. Postoji nejasnoća, ali zbrka postoji jedino u zbrkanom mozgu.

— Nazovite to kako god hoćete. Ishod je isti. I Fournier ne zna što da misli. Vi vjerojatno sve znate, ali ne želite reći!

— Rugate mi se. Ne znam sve. Napredujem korak po korak, sustavno i postupno, ali još sam daleko od cilja.

— Drago mi je to čuti. Ispričajte mi o tim postupnim koracima.

Poirot se nasmiješi.

— Nacrtam ovakvu tabelu. - Izvadi papir iz džepa. - Polazim od ideje da je ubojstvo čin kojim se želi postići određeni rezultat.

— Ponovite to polako. - Nije teško.

— Vjerojatno nije, ali kada vi kažete, zvuči teško.

— Ne, vrlo je jednostavno. Primjerice, treba vam novac, a dobivate ga tetkinom smrću. Bien, počinite djelo, ubijete tetu, i naslijedite njezin novac.

— Da barem ja imam takve tete - uzdahne Japp. - Nastavite, shvaćam što hoćete reći, mora postojati motiv.

— Ja bih to drukčije rekao. Čin je izvršen, u našem slučaju ubojstvo, i koje su njegove posljedice? Dobit ćemo odgovor na našu zagonetku budemo li proučili posljedice. Posljedice nekog čina mogu biti razne, jer pogađaju različite ljude. Eh bien, danas, tri tjedna nakon zločina, proučavam jedanaest vrsta posljedica.

On raširi papir.

Japp se sa zanimanjem nagne i pročita preko Poirotova ramena: Gospođica Grey. Posljedica: privremeno poboljšanje. Povišica plaće.

Gospodin Gale. Posljedice nepovoljne. Gubitak pacijenata.

Lady Horbury. Posljedice povoljne, ako je ona CL 5?

Gospođica Kerr. Posljedice nepovoljne, jer Gisellina smrt znači da lord Horbury neće dobiti dokaze o supruzinoj nevjeri.

— Hm. - Japp prekine čitati. - Znači, mislite da joj je stalo do lorda? Vi uvijek iščeprkate neku ljubav.

Poirot se nasmiješi. Japp se ponovno nagne nad tabelu.

Gospodin Clancy. Posljedice povoljne, jer očekuje da će zaraditi na knjizi s temom ubojstvo u zrakoplovu. Doktor Bryant. Posljedice povoljne ako je on RT 36?.

Gospodin Ryder. Posljedice povoljne, zbog gotovine koju je zaradio člancima o ubojstvu i kojom je izvukao tvrtku iz škripca. Povoljne su i ako je Ryder XVB 724.

Gospodin Dupont. Nema posljedica. Gospodin Jean Dupont. Kao i za oca. Mitchel .

Nema posljedica.

Davis. Nema posljedica.

— I smatrate da će vam to pomoći? - sumnjičavo će Japp. - Ne shvaćam kako vam može pomoći to što ćete napisati "Ne znam. Ne znam. Nisam siguran".

— Pregledno je - objasni Poirot. - Za četiri osobe, gospodina Clancyja, gospođicu Grey, gospodina Rydera, a slutim i za lady Horbury, posljedice su novčane. Za gospodina Gaiea i gospođicu Kerr posljedice su negativne, a za četiri osobe nema posljedica, koliko zasad znamo, a za jednu osobu, doktora Bryanta, ili nema posljedica, ili su iznimno povoljne.

— Pa? - upita Japp.

— Pa - reče Poirot - moramo dalje istraživati.

— A nemamo se za što uhvatiti - mrko će Japp. Ne možemo ništa dok iz Pariza ne dobijemo potrebne podatke o Giselle. Kladam se da bih od dvorkinje više doznao nego Fournier.

— Sumnjam, prijatelju. Najzanimljivija je ličnost pokojnica. Žena bez prijatelja, obitelji, moglo bi se reći bez osobnog života. Žena koja je nekoć bila mlada, koja je voljela i patila i jednog trenutka, čvrstim pokretom ruke, spustila zavjesu i svemu je bio kraj. Ni fotografija, ni suvenira, ni ukrasnih predmeta. Marie Morisot postala je madame Giselle, zelenašica.

— Mislite li da bi nešto iz njezine prošlosti moglo poslužiti kao trag?

— Možda.

— Dobro bi nam došlo! Ionako nema tragova.

— O, da, prijatelju, ima.

— Puhaljka, naravno .

— Ne puhaljka.

— Pa recite nam o kojim tragovima je riječ. Poirot se nasmiješi.

— Dat ću im naslove, poput naziva pripovjedaka gospodina Clancyja: Trag ose, Trag u putnikovoj prtljazi, Trag dvije kavene žličice.

— Poludjeli ste - blago Ee Japp i doda: - O kakvoj to žličici govorite?

— Madame Giselle je u tanjuriću imala dvije kavene žličice.

— To znači vjenčanje.

— Tom prigodom - reče Poirot - značilo je pogreb.

22. Jane nalazi novi posao

Kad su se Norman Gale, Jane i Hercule Poirot našli za večerom dan nakon zgrade s ucjenjivanjem, Normanu je laknulo kad je čuo da više nema potrebe za uslugama gospodina Robinsona.

— Dobri gospodin Robinson je mrtav - reče Poirot. Podigne čašu. - Pijmo u njegov spomen.

— Počivao u miru - nasmije se Norman.

— Što se dogodilo? - Jane upita Poirota. On joj se osmehne.

— Doznao sam što sam želio. - Imala je posla s Giselleom?

— Da.

— To je bilo jasno iz mojeg razgovora s njom - reče Norman.

— Tako je - reče Poirot. - Ali htio sam čuti čitavu priču sa svim pojedinostima.

— I čuli ste je?

— Jesam.

Upitno ga pogledaju, ali Poirot bezobrazno počne pričati o odnosu između posla i privatnog života.

— Na svijetu nema puno ljudi koji su odabrali krivo zanimanje. Većina ljudi, bez obzira na ono što govore, odabiru zanimanja koja potajno žele. Osoba koja radi u uredu kaže: "Želio bih biti istraživač i putovati po dalekim zemljama". No otkrit ćete da ta osoba voli čitati literaturu s takvim temama, ali da osobno voli sigurnost i udobnost svog uredskog stolca.

— Vi dakle tvrdite - reče Jane - da ne osjećam iskrenu želju za putovanjima u strane zemlje, jer petljam po ženskim glavama. To nije istina.

Poirot joj se nasmiješi.

— Još ste mladi. Ljudi svašta pokušavaju, ali se naposljetku smire u načinu života koji im odgovara.

— A ako bih željela biti bogata?

— To je već teže.

— Ne slažem se s vama - reče Gale. - Zubar sam slučajno, a ne po izboru. Ujak mi je bio zubar. Htio je da radim s njime, ali ja sam svim srcem bio za pustolovine i putovanja. Odbacio sam zubarstvo i otišao na farmu u Južnoj Africi. Nisam uspio jer nisam imao dovoljno iskustva. Morao sam prihvatiti ujakovu ponudu, vratiti se i otvoriti ordinaciju s njim.

— I sad ponovno pomišljate da ostavite zubarstvo i odete u Kanadu. Bolujete od kolonijalnog kompleksa!

— Ovaj put bit ću prisiljen na to.

— Nevjerojatno kako nas život često prisiljava da činimo ono što bismo željeli.

— Mene ništa ne prisiljava da putujem - čežnjivo će Jane. - Da me barem prisili.

— Eh bien, evo ponude. Sljedećeg tjedna odlazim u Pariz. Ako želite, možete poći sa mnom kao moja tajnica. Dobro ću vam platiti.

Jane odmahne glavom.

— Ne smijem dati otkaz kod Antoina. To je dobar posao.

— I moj je.

— Da, ali je privremen.

— Naći ću vam isti posao.

— Hvala, ali mislim da ne bih mogla riskirati.

Poirot je pogleda i zagonetno se nasmiješi. Nakon tri dana zazvoni njegov telefon.

— Gospodine Poirot - reče Jane - je li ono radno mjesto još slobodno?

— Naravno. Odlazim u Pariz u ponedjeljak.

— Ne šalite se? Mogu poći s vama?

— Da, ali zašto ste se predomislili?

— Posvađala sam se s Antoineom. Izgubila sam živce s mušterijom. Bila je... prava... ne mogu to reći preko telefona. Bila sam živčana i umjesto da smirim situaciju, skresala sam što mislim o njoj.

— Ah, pomisao na velika prostranstva...

— Što ste rekli?

— Da su vam misli bile zaokupljene nečim.

— Nije me izdao mozak, nego jezik. Uživala sam. Oči su joj bile kao u zločestog pekinezera, kao da će ispasti. I tako su me izbacili za uho. Moram naći drugi posao, ali sad bih željela ići u Pariz.

— Dobro, dogovoreno. Na putu do Pariza dat ću vam upute.

Poirot i njegova nova tajnica nisu putovali zrakoplovom, na čemu je Jane bila u duši zahvalna. Neugodno iskustvo njezina posljednjeg leta pokolebalo ju je. Nije se htjela podsjetiti klimavog lika u crnoj odjeći.

Na putu od Calaisa do Pariza bili su sami u odjeljku, pa Poirot obavijesti Jane o svojim planovima.

— U Parizu moram posjetiti nekoliko ljudi. Odvjetnika Thibaulta. Gospodina Fourniera iz Suretea, sjetnog ali inteligentnog čovjeka. Pa gospodina Duponta perea i gospodina Duponta filsa. Gospođice Jane, dok ja razgovaram s ocem, vama ću prepustiti sina. Vrlo ste dražesni i privlačni. Siguran sam da vas se gospodin Dupont sjeća iz sudnice.

— Vidjela sam ga jednom - reče Jane i zarumeni se.

— Da? Kada?

Jane, sve rumenijih obraza, opiše njihov sastanak u Corner House.

— Sve bolje od boljeg. Odlično sam se sjetio da vas povedem u Pariz. Poslušajte pažljivo, gospođice Jane. Izbjegavajte razgovor o Giselle, ali ako Jean Dupont počne o njoj razgovarati, nemojte izbjegavati tu temu. Bilo bi dobro kad biste uspjeli, ali ne izriješkom, dati na znanje kako se sumnja da je lady Horbury ubojica.

Možete reći da je razlog mog dolaska u Pariz razgovarati s gospodinom Fournierom i raspitati se o poslovima koje je lady Horbury imala s pokojnicom.

— Jadna lady Horbury, služi vam kao dimna zavjesa!

— Takvim ženama se ne divim. Eh bien, može i ona jedanput biti korisna.

Jane se ustručavala, pa reče: - Ne sumnjate da je mladi gospodin Dupont počinitelj?

— Ne, samo su mi potrebni podaci. - Oštro je pogleda. - Privlači vas taj mladić? Il est sex appeal? Jane se nasmije tom izrazu.

— Ne, ne bih ga tako opisala. Vrlo je jednostavan, ali je mio.

— Tako biste ga opisali? Jednostavan?

— Zaista je jednostavan. Slutim da je takav, jer je vodio lijep, duhovni život.

— Istina - reče Poirot. - Nije se bavio primjerice zubima. Nije gubio iluzije kad bi vidio poznate osobe iz javnog života kako drhte od straha u zubarskom stolcu. Jane se nasmije.

— Mislim da još nijedna poznata osoba nije završila u Normanovoj ordinaciji.

— Bila bi to šteta s obzirom na to da odlazi u Kanadu.

— Počeo je govoriti o odlasku u Novi Zeland. Misli da bi mi se više svidjela ondašnja klima.

— Domoljubiv je. Drži se britanskih kolonija.

— Nadam se - reče Jane - da to neće biti potrebno. Zagleda se ispitivački u Poirota, koji reče:

— A to znači da polažete nade u tatu Poirota? Dobro, potrudit ću se, obećajem.

Ali imam osjećaj, mademoiselle, da postoji osoba koja je iza pozornice i koja još nije odigrala svoju ulogu.

Mrštio se. Zavrti glavom.

— Gospođice, u ovom slučaju postoji nepoznat čimbenik. Sve upućuje na to.

Dva dana nakon njihova dolaska u Pariz, gospodin Hercule Poirot i njegova tajnica ručali su u malom restoranu. Poirotovi gosti bili su otac i sin Dupont.

Stariji gospodin Dupont svidio se Jane jednako kao i njegov sin, ali je imala malo prilike razgovarati s njime. Poirot ga je prisvojio od

početka. Jane se i ovom prigodom dobro slagala s Jeanom. Njegov dječaćki, privlačan izgled sviđao joj se kao i u Londonu. Tako jednostavna prijateljska duša.

Ipak, dok je razgovarala i smijala se, trudila se čuti nešto od razgovora dvojice starijih muškaraca. Pitala se što Poirot želi doznati. Koliko je mogla čuti, nisu razgovarali o ubojstvu. Poirot je vješto navodio sugovornika da priča o prošlosti.

Činilo se da je njegovo zanimanje za arheološka istraživanja u Perziji duboko i iskreno. Gospodin Dupont silno je uživao u večeri. Rijetko je imao tako inteligentnog sugovornika.

Netko je predložio da mladi odu u kino. Kad su otišli, Poirot privuče stolac bliže stolu kao da je spreman još pozornije slušati o arheološkim istraživanjima.

— Shvaćam - reče. - Naravno, nije lako u ovoj financijskoj krizi namaknuti dovoljno novčanih priloga. Prihvaćate privatne priloge?

Gospodin Dupont se nasmije.

— Dragi prijatelju, preklinjemo na koljenima! Ali naša vrsta iskopavanja ne privlači mnogo ljudi. Oni traže spektakularne rezultate! Ponajviše vole zlato i to u golemim količinama! Nevjerojatno kako prosječna osoba slabo mari za grnčariju. A romantična strana ljudskog roda može se izraziti grnčarijom. Oblik, kakvoća materijala...

Gospodin Dupont se zanio. Preklinjao je gospodina Poirota da ga ne zavedu pseudoznanstvene publikacije B-a, zakonski kažnjivo brkanje datuma L-a, i beznadno neznanstveno određivanje geoloških slojeva G-a. Poirot je svečano obećao da se neće dati zavesti publikacijama tih učenih osoba.

Zatim reče: - Di li bi, primjerice novčani prilog od pet stotina funti.. ?

Gospodin Dupont se gotovo prevalio preko stola od uzbučenja.

— Vi.. nudite? Meni? Za naša istraživanja. Ali to je sjajno, predivno! Najveći privatni prilog dosad.

Poirot se nakašlje.

— Priznajem, potrebna mi je protuusluga. - Neki suvenir, grnčarski predmet...

— Ne, niste me razumjeli - brzo reče Poirot prije nego je gospodin Dupont ponovno otvorio usta. - Riječ je o mojoj tajnici, onoj dražesnoj djevojci koju ste večeras upoznali. Bi li ona mogla poći s vama na ekspediciju?

Gospodin Dupont je na tren bio zatečen.

— Pa - natezao je brkove - moglo bi se srediti. Morat ću pitati sina. Moj nećak i njegova supruga idu s nama. Trebala je to biti obiteljska zabava. Ali pitat ću Jeana.

— Mademoiselle Grey strasno zanima grnčarija. Prošlost je očarava. Davni joj je san sudjelovati u iskopavanju. A krpa čarape i prišiva dugmad na zaista zadivljujući način.

— Korisno znanje.

— Zar ne? Sto ste mi ono govorili? O grnčariji iz Suse?

Gospodin Dupont nastavi sretno razgovarati sam sa sobom o svojim čudnim teorijama o Susi I i Susi II. Kada je Poirot došao u hotel, Jane se u predvorju opraštala od Jeana Duponta.

Kada su ušli u dizalo, Poirot reče: - Ugovorio sam vam vrlo zanimljiv posao. U proljeće ćete s Dupontovima u Perziju.

Jane iskolači oči. - Poludjeli ste?

— Kada vam to ponude, prihvatit ćete s oduševljenjem.

— Ne pada mi na pamet da idem u Perziju. Bit ću u Muswel Hillu ili Novom Zelandu s Normanom.

Poirot joj toplo namigne.

— Milo moje dijete - reče on - do ožujka je još nekoliko mjeseci. Pokazati oduševljenje ne znači i kupiti kartu. I ja sam govorio o novčanom prilogu, ali nisam potpisao ček! Da, ujutro vam moram nabaviti priručnik o pretpovijesnoj grnčariji Bliskog Istoka. Rekao sam da vam je to strast.

Jane uzdahne.

— Raditi kao vaša tajnica nije unosna i lagodna služba, zar ne? Još nešto?

— Da, rekao sam da vam nema premca u prišivanju dugmadi i krpanju čarapa.

— Moram li to sutra zorno prikazati?

— Bilo bi dobro - reče Poirot - da mi vjeruju na riječ!

1. poglavlje ANNE MORISOT

U pola deset sljedećeg jutra, sjetan gospodin Fournier uđe u dnevnu sobu gospodina Poirota i toplo stisne ruku malog Belgijanca.

Njegovo ponašanje bilo je puno živahnije nego obično.

— Gospodine - reče on - nešto vam želim reći. Mislim da sam naposljetku shvatio smisao vaših riječi o nalasku puhaljke.

— Ah! - Poirotovo lice se ozari.

— Da - reče Fournier i sjedne. - Razbijao sam glavu o onome što ste rekli.

Ponavljao sam u sebi: nije moguće da je zločin počinjen onako kako smo mi zamislili.

I napokon sam shvatio povezanost između tih riječi i onoga što ste rekli o puhaljci.

Poirot je pozorno slušao, ali ne reče ništa.

— Toga dana u Londonu rekli ste: "Zašto je puhaljka nađena, kad se mogla gurnuti kroz ventilator?" Mislim da znam odgovor. Puhaljka je nađena, jer je to ubojica htio!

— Bravo! - reče Poirot.

— Znači, to ste htjeli reći? Dobro; tako sam i mislio. A otišao sam i korak dalje.

Upitao sam se, zašto je ubojica htio da se pronađe puhaljka? Odgovor je, jer puhaljku nije upotrijebio!

— Bravo! Bravo! Točno sam tako i ja razmišljao.

— Kažem si, otrovna strelica da, ali ne i puhaljka. Znači da je otrovna strelica ispuhnuta kroz nešto drugo, nešto što neka osoba može prinijeti ustima a da se to nikome ne učini čudnim. Sjetio sam se vašeg upornog traženja da dobijete potpun popis predmeta koje su putnici imali kod sebe i u prtljazi. Dvije stvari su mi posebice privukle pozornost. Lady Horbury imala je dva cigaršpica, a na stolu Dupontovih bilo je nekoliko kurdskih lula.

Gospodin Fournier zastane. Pogleda u Poirota. Poirot ne reče ništa.

— Te se predmete moglo neprimjetno prinijeti ustima. Imam pravo, zar ne?

Poirot je oklijevao, pa reče: - Na dobrom ste tragu, ali krenite dalje i ne zaboravite osu.

— Osu? - Fournier zine od čuda. - Ne znam što time mislite. Ne shvaćam osinu ulogu.

— Ne shvaćate? Ali u tome... Zazvoni telefon i on prekine. Podigne slušalicu.

— 'Allo, 'allo. Ah, dobro jutro. Na telefonu. Reče Fournieru: - Thibault.

— Da, zaista. Jako dobro. A vi? Gospodin Fournier? Tako je. Da, stigao je. Ovdje je.

Spusti slušalicu i reče Fournieru: - Pokušavao vas je dobiti u Sureteu. Rekli su mu da ste otišli k meni. Govorite s njim. Uzbuđen je.

Fournier uzme slušalicu.

— 'Allo? Da, Fournier na telefonu. Molim? Što? Ma nemojte! Da, zaista. Da. Da, siguran sam da hoće. Odmah dolazimo.

Objesi slušalicu na kuku i pogleda u Poirota. - Kćerka. Kćerka madame Giselle.

— Što?

— Potražuje svoje nasljedstvo. - Odakle je došla?

— Koliko sam shvatio iz Amerike. Thibault ju je zamolio da se vrati u 11.30.

Predlaže da dođemo kod njega.

— Naravno. Odmah krećemo. Ostavit ću poruku gospođici Grey.

On napiše:

"Dogodilo se nešto što me prisililo da izađem. Nazove !i ili svrati Jean Dupont, budite ljubazni s njim. Razgovarajte o čarapama i

dugmadi, ali ne i o grnčariji. Obožava vas, ali je pametan!

Au revoir, Hercule Poirot."

— Pođimo, prijatelju - ustane Poirot. - Ovo sam čekao. Da se pojavi nepoznata osoba čijeg sam postojanja svjestan čitavo vrijeme. Uskoro ću sve shvatiti.

Thibault ljubazno dočeka Poirota i Fourniera.

Kad su izmijenili komplimente, uljudna pitanja i odgovore, odvjetnik sjedne i počne razgovor o nasljednici madame Giselle.

— Jučer sam primio pismo - reče on - a jutros me ta mlada dama posjetila.

— Koliko je godina gospođici Morisot?

— Gospođica Morisot, odnosno gospođa Richards, jer se udala, ima točno dvadeset četiri godine.

— Je li donijela isprave kojima bi potvrdila svoj identitet? - upita Fournier.

— Naravno.

On otvori spis na stolu. - Najprije ovo.

Bila je to kopija vjenčanog lista o braku između Georgea Lemana, neženje, i Marie Morisot, oboje iz Quebeca iz godine 1910. Bio je tu i rodni list Anne Morisot Lemana te druge isprave.

— Ovo pojašnjava mladost madame Giselle - reče Fournier.

Thibault potvrdno kimne glavom.

— Koliko mogu povezati - reče - Marie Morisot bila je dadilja ili švelja kad je upoznala tog Lemana. On je bio nitkov koji ju je napustio uskoro nakon vjenčanja pa je ona uzela djevojačko ime.

— Dijete je odnijela u Institut de Marie u Quebecu i ono je ondje odraslo. Marie Morisot ili Lemman uskoro zatim otišla je iz Quebeca, čini se s nekim muškarcem, i došla u Francusku. Povremeno bi slala novac. Jednog dana poslala je velik iznos u gotovini da se preda djetetu kad navrší dvadeset jednu godinu. U to doba je Marie Morisot Lemman nedvojbeno živjela neurednim životom pa je odlučila prekinuti sve osobne odnose.

— Kako je djevojka doznala da je nasljednica bogatstva?

— Objavili smo diskretne oglase u nekoliko časopisa. Čini se da je jedan od njih zapeo za oko nadstojnici Instituta de Marie i ona je telefonirala ili brzojavila gospođi Richards, koja je tada bila u Europi i trebala se vratiti u Ameriku.

— Tko je Richards?

— Amerikanac ili Kanađanin iz Detroita, izrađuje kirurške instrumente.

— Nije pratio suprugu?

— Ne, još je u Americi.

— Može li gospođa Richards pomoći da se dozna razlog ubojstva njezine majke?

Odvjetnik odmahne glavom.

— Ništa ne zna o njoj. Nadstojnica je jednom spomenula majčino djevojačko prezime, ali ga ona nije zapamtila.

— Čini se - reče Fournier - da njezina pojava na sceni neće pomoći riješiti ubojstvo. Nisam se tome ni nadao. Ja sam na drugom tragu. Suzio sam izbor na tri osobe.

— Četiri - reče Poirot. - Kažete četiri?

— Ne kažem ja četiri, nego se po vašoj teoriji ne možete ograničiti na tri osobe. - On zamaše rukama. Dva cigaršpica, kurdske lule i flauta. Ne zaboravite flautu, prijatelju.

Fournier uzvikne, ali u tom trenutku otvore se vrata i ostarjeli službenik promumlja: - Gospođa se vratila.

— Ah - reče Thibault. - Sada ćete vidjeti nasljednicu. Udite, gospođo. Dopustite da vam predstavim gospodina Fourniera iz Suretea, koji vodi istragu o smrti vaše majke u Francuskoj. A ovo je gospodin Hercule Poirot, čije vam je ime možda poznato i koji se ljubazno ponudio pomoći. Gospođa Richards.

Gisellina kćerka bila je tamnokosa, moderno odjevena mlada žena. Odjeća joj je bila otmjena, ali jednostavna.

Pruži ruku jednom pa drugom i promrmlja nekoliko uljudnih riječi.

— Bojim se, gospodo, da se ne osjećam kao kćerka. Zapravo sam čitavog života bila siročić. Odgovarajući na Fournierova pitanja, s toplinom je govorila o Mere Angelique, nadstojnici Institut de Marie.

— Uvijek je bila tako mila. - Kad ste otišli iz Instituta?

— Kad sam navršila osamnaest godina, gospodine. Počela sam zarađivati za život.

Neko vrijeme bila sam pedikerka. Radila sam i kao krojačica. Upoznala sam supruga u Nici. Vratio se u Ameriku, ali je ponovno poslovno došao u Nizozemsku. Oženili smo se u Rotterdamu prije mjesec dana. Zadržala sam se, ali sada ću mu se pridružiti.

Anne Richards govorila je tečnim francuskim. Očito je bila više Francuskinja nego Engleskinja.

— Kako ste čuli za tragičan događaj?

— Pročitala sam u novinama, ali nisam znala, odnosno nisam shvatila da je žrtva moja majka. Tada sam primila brzojav ovdje u

Parizu od Mere Angelique s adresom gospodina Thibaulta i majčnim djevojačkim prezimenom.

Fournier je zamišljeno kimao glavom.

Još su joj postavili nekoliko pitanja, ali je bilo jasno da im gospođa Richards ne može pomoći u potrazi za ubojicom. Ništa nije znala o majčinu životu ili poslovima.

Kada su Poirot i Fournier od nje doznali ime hotela u kojem je odsjela, oprostite se od nje.

— Razočarani ste, mon vieux - reče Fournier. Zamislili ste nešto u vezi s tom djevojkom? Posumnjali ste da je varalica? Ili još sumnjate da je varalica?

Poirot razočarano zatrese glavom.

— Ne, ne mislim da je varalica. Dokazi njezina identiteta čine se valjanima. Iako je čudno. Kao da sam je već vidio ili me podsjeća na nekog.

— Možda na pokojnicu? - sumnjičavo će Fournier. - Nemoguće.

— Ne, nije to. Kad bih se barem mogao sjetiti. Siguran sam da me njezino lice podsjeća na nekog. Fournier ga čudno pogleda.

— Oduvijek vas je zanimala izgubljena kćerka.

— Naravno - reče Poirot i podigne obrve. - Od svih ljudi koji bi imali koristi od Giseline smrti, ta mlada žena imala bi opipljivu korist, u gotovini.

— Istina, ali kamo nas to vodi?

Poirot ne odgovori odmah. Razmišljao je. Naposljetku reče: - Prijatelju moj, djevojka nasljeđuje velik imetak. Pa zašto se čudite da sam od početka sumnjao da je upletena. U zrakoplovu sv bile tri žene. Jedna od njih, gospođica Venetia Kerr, potječe iz poznate

obitelji. Ali druge dvije? Otkad je Elise Grandier rekla da je otac Gisellinoga djeteta Englez, uvijek sam mislio da bi jedna od te dvije žena mogla biti njezina kćerka. Obje su otprilike te dobi. Lady Horbury bila je plesačica čiji preci nisu poznati i koja je nastupala pod umjetničkim imenom. Gospođica Jane Grey mi je rekla da je odrasla u sirotištu.

— Aha! - reče Francuz. - Tako ste razmišljali? Naš prijatelj Japp rekao bi da ste bili previše domišljati.

— Uvijek me optužuje da volim komplicirati.

— Eto!

— Ali to nije istina. Istražujem slučaj na najjednostavniji način! I nikad ne odbijam prihvatiti činjenice.

— Ali ste razočarani? Očekivali ste više od Anne Morisot?

Uđu u Poirotov hotel. Predmet koji je ležao na recepciji podsjeti Fourniera na nešto što je Poirot rekao tog jutra.

— Nisam vam zahvalio - reče on - zato što ste mi svratili pozornost na moju pogrešku. Opazio sam dvije muštikle lady Horbury i kurdske lule Dupontovih.

Neoprostivo je da sam zaboravio flautu doktora Bryanta, iako ozbiljno ne sumnjam na njega.

— Ne?

— Ne. Ne mislim da bi on...

Zašuti. Čovjek koji je stajao kod recepcije i razgovarao sa službenikom okrene se. Ruka mu je počivala na kovčežiću za flautu. Pogled mu padne na Poirota i lice mu se ozari.

Poirot krene. Fournier diskretno zastane. Bolje da ga Bryant ne vidi.

— Doktore Bryant - reče Poirot i nakloni se.

— Gospodine Poirot.

Rukuju se. Žena koja je stajala pokraj Bryanta krene prema dizalu. Poirot baci brz pogled za njom.

Reče: - Pa, gospodine doktore, uspijevaju li vaši pacijenti preživjeti bez vas?

Doktor Bryant se nasmiješi, sjetnim privlačnim osmjehom koji je Poirot tako dobro zapamtio. Izgledao je umorno, ali čudno smireno.

— Nemam više pacijenata - reče.

Krene prema malom stoliću pa reče: - Čašicu šerija, gospodine Poirot, ili nekog drugog aperitiva?

— Zahvaljujem.

Sjednu. Doktor naruči pića. Zatim reče polako: Ne, više nemam pacijenata. U mirovini sam.

— Iznenadna odluka?

— Ne baš.

Šutio je dok su ih posluživali pićem. Podigne čašu i reče: - Nužna odluka.

Svojevoljno se povlačim prije nego me izbrišu s popisa. - Nastavi govoriti blagim, tihim glasom. - Gospodine Poirot, u svačijem životu postoji prekretnica. Čovjek se nađe na križanju i mora odlučiti. Moje me zvanje silno zanima i žalim što sam ga se morao odreći. Ali ima i drugih zadovoljstava. Primjerice, osobna sreća.

Poirot je šutio i čekao.

— Jedna gospoda, moja pacijentica, silno je volim. Njezin je suprug pravi bijednik.

Drogira se. Da ste liječnik znali biste što to znači. Nema vlastitog novca, pa ga ne može ostaviti.

— Neko vrijeme bio sam neodlučan, ali više nisam.

Ona i ja odlazimo u Keniju početi nov život. Nadam se da će naposljetku doživjeti malo sreće. Dugo je trpjela.

Ponovno zašuti. Tada reče živahnijim glasom: Kažem vam to, gospodine Poirot, jer će se to uskoro doznati, pa što prije doznate, to bolje.

— Shvaćam - reče Poirot. Tada reče: - Vidim da nosite flautu?

Doktor Bryant se nasmiješi.

— Gospodine Poirot, flauta mi je najstariji prijatelj. Kad sve propadne, ostaje glazba.

S ljubavlju rukom prijeđe preko kovčežića, nakioni se i ustane.

I Poirot ustane.

— Želim vam sve najbolje, gospodine doktore. I gospođi - reče Poirot.

Kad se Fournier pridružio svom prijatelju, Poirot je bio na recepciji i dogovarao međugradski razgovor s Quebecom.

23. Anne Morisot

U pola deset sljedećeg jutra, sjetan gospodin Fournier uđe u dnevnu sobu gospodina Poirota i toplo stisne ruku malog Belgijanca.

Njegovo ponašanje bilo je puno živahnije nego obično.

- Gospodine - reče on - nešto vam želim reći. Mislim da sam naposljetku shvatio smisao vaših riječi o nalasku puhaljke.

- Ah! - Poirotovo lice se ozari.

- Da - reče Fournier i sjedne. - Razbijao sam glavu o onome što ste rekli.

Ponavljao sam u sebi: nije moguće da je zločin počinjen onako kako smomi zamislili. I napokon sam shvatio povezanost između tih riječi i onoga što ste rekli o puhaljci.

Poirot je pozorno slušao, ali ne reče ništa.

- Toga dana u Londonu rekli ste: "Zašto je puhaljka nađena, kad semogla gurnuti kroz ventilator?" Mislim da znam odgovor. Puhaljka je nađena, jer je to ubojica htio!

- Bravo! - reče Poirot.

- Znači, to ste htjeli reći? Dobro; tako sam i mislio. A otišao sam i korak dalje. Upitao sam se, zašto je ubojica htio da se pronađe puhaljka? Odgovor je, jer puhaljku nije upotrijebio!

- Bravo! Bravo! Točno sam tako i ja razmišljao.

- Kažem si, otrovna strelica da, ali ne i puhaljka. Znači da je otrovna strelica ispuhnutu kroz nešto drugo, nešto što neka osoba može prinijeti ustima a da se to nikome ne učini čudnim. Sjetio sam se

vašeg upornog traženja da dobijete potpun popis predmeta koje su putnici imali kod sebe u prtljazi. Dvije stvari su mi posebice privukle pozornost. Lady Horbury imala je dva cigaršpica, a na stolu Dupontovih bilo je nekoliko kurdskih lula.

Gospodin Fournier zastane. Pogleda u Poirota. Poirot ne reče ništa.

- Te se predmete moglo neprimjetno prinijeti ustima. Imam pravo, zar ne?

Poirot je oklijevao, pa reče: - Na dobrom ste tragu, ali krenite dalje i ne zaboravite osu.

- Osu? - Fournier zine od čuda. - Ne znam što time mislite. Ne shvaćam osinu ulogu.

- Ne shvaćate? Ali u tome... Zazvoni telefon i on prekine. Podigne slušalicu.

- Alo, alo. Ah, dobro jutro. Na telefonu. Reče Fournieru: - Thibault.- Da, zaista. Jako dobro. A vi? Gospodin Fournier? Tako je.

Da, stigao je.

Ovdje je.

Spusti slušalicu i reče Fournieru: - Pokušavao vas je dobiti u Sureteu.

Rekli su mu da ste otišli k meni. Govorite s njim. Uzbuđen je.

Fournier uzme slušalicu.

- Alo? Da, Fournier na telefonu. Molim? Što? Ma nemojte! Da, zaista.

Da. Da, siguran sam da hoće. Odmah dolazimo.

Objesi slušalicu na kuku i pogleda u Poirota. - Kćerka. Kćerka madame Giselle.

- Što?

- Potražuje svoje nasljedstvo. - Odakle je došla?

- Koliko sam shvatio iz Amerike. Thibault ju je zamolio da se vrati u 11.30. Predlaže da dođemo kod njega.

- Naravno. Odmah krećemo. Ostavit ću poruku gospođici Grey.

On napiše: "Dogodilo se nešto što me prisililo da izađem. Nazove li ili svrati Jean Dupont, budite ljubazni s njim. Razgovarajte o čarapama idugmadi, ali ne i o grnčariji. Obožava vas, ali je pametan!

Au revoir, Hercule Poirot."

- Pođimo, prijatelju - ustane Poirot. - Ovo sam čekao. Da se pojavi nepoznata osoba čijeg sam postojanja svjestan čitavo vrijeme. Uskoro ću sve shvatiti.

Thibault ljubazno dočeka Poirota i Fourniera.

Kad su izmijenili komplimente, uljudna pitanja i odgovore, odvjetnik sjedne i počne razgovor o nasljednici madame Giselle.

- Jučer sam primio pismo - reče on - a jutros me ta mlada dama posjetila.

- Koliko je godina gospođici Morisot?

- Gospođica Morisot, odnosno gospođa Richards, jer se udala, ima točno dvadeset četiri godine.

- Je li donijela isprave kojima bi potvrdila svoj identitet? - upita Fournier.

- Naravno.

On otvori spis na stolu. - Najprije ovo.

Bila je to kopija vjenčanog lista o braku između Georgea Lemana, neženje, i Marie Morisot, oboje iz Quebeca iz godine 1910. Bio je tu irodni list Anne Morisot Lemana te druge isprave.

- Ovo pojašnjava mladost madame Giselle - reče Fournier.

Thibault potvrdno kimne glavom.

- Koliko mogu povezati - reče - Marie Morisot bila je dadilja ili švelja kad je upoznala tog Lemana. On je bio nitkov koji ju je napustio uskoro nakon vjenčanja pa je ona uzela djevojačko ime.

- Dijete je odnijela u Institut de Marie u Quebecu i ono je ondje odraslo.

Marie Morisot ili Lemana uskoro zatim otišla je iz Quebeca, čini se s nekim muškarcem, i došla u Francusku. Povremeno bi slala novac. Jednog dana poslala je velik iznos u gotovini da se preda djetetu kad navrší dvadeset jednu godinu. U to doba je Marie Morisot Lemana nedvojbeno živjela neurednim životom pa je odlučila prekinuti sve osobne odnose.

- Kako je djevojka doznala da je nasljednica bogatstva?

- Objavili smo diskretne oglase u nekoliko časopisa. Čini se da je jedan od njih zapeo za oko nadstojnici Instituta de Marie i ona je telefonirala ili brzojavila gospođi Richards, koja je tada bila u Europi i trebala se vratiti u Ameriku.

- Tko je Richards?

- Amerikanac ili Kanadanin iz Detroita, izrađuje kirurške instrumente.

- Nije pratio suprugu? - Ne, još je u Americi.

- Može li gospođa Richards pomoći da se dozna razlog ubojstva njezine majke?

Odvjetnik odmahne glavom.

- Ništa ne zna o njoj. Nadstojnica je jednom spomenula majčino djevojačko prezime, ali ga ona nije zapamtila.

- Čini se - reče Fournier - da njezina pojava na sceni neće pomoći riješiti ubojstvo. Nisam se tome ni nadao. Ja sam na drugom tragu. Suzio sam izbor na tri osobe.

- Četiri - reče Poirot. - Kažete četiri?

- Ne kažem ja četiri, nego se po vašoj teoriji ne možete ograničiti na tri osobe. - On zamaše rukama. Dva cigaršpica, kurdske lule i flauta. Ne zaboravite flautu, prijatelju.

Fournier uzvikne, ali u tom trenutku otvore se vrata i ostarjeli službenik promumlja: - Gospođa se vratila.

- Ah - reče Thibault. - Sada ćete vidjeti nasljednicu. Uдите, gospođo.

Dopustite da vam predstavim gospodina Fourniera iz Suretea, koji vodi istragu o smrti vaše majke u Francuskoj. A ovo je gospodin Hercule Poirot, čije vam je ime možda poznato i koji se ljubazno ponudio pomoći. Gospođa Richards.

Gisellina kćerka bila je tamnokosa, moderno odjevena mlada žena.

Odjeća joj je bila otmjena, ali jednostavna.

Pruži ruku jednom pa drugom i promrmlja nekoliko uljudnih riječi.

- Bojim se, gospodo, da se ne osjećam kao kćerka. Zapravo sam čitavog života bila siročić. Odgovarajući na Fournierova pitanja, s toplinom jegovorila o Mere Angelique, nadstojnici Institut de Marie.

- Uvijek je bila tako mila. - Kad ste otišli iz Instituta?

- Kad sam navršila osamnaest godina, gospodine. Počela sam zarađivati za život. Neko vrijeme bila sam pedikerka. Radila sam i

kao krojačica.

Upoznala sam supruga u Nici. Vratio se u Ameriku, ali je ponovno poslovno došao u Nizozemsku. Oženili smo se u Rotterdamu prije mjesec dana. Zadržala sam se, ali sada ću mu se pridružiti.

Anne Richards govorila je tečnim francuskim. Očito je bila više Francuskinja nego Engleskinja.

- Kako ste čuli za tragičan događaj?

- Pročitala sam u novinama, ali nisam znala, odnosno nisam shvatila da je žrtva moja majka. Tada sam primila brzojav ovdje u Parizu od Mere Angelique s adresom gospodina Thibaulta i majčinim djevojačkim prezimenom.

Fournier je zamišljeno kimao glavom. Još su joj postavili nekoliko pitanja, ali je bilo jasno da im gospođa Richards ne može pomoći u potrazi za ubojicom. Ništa nije znala o majčinu životu ili poslovima.

Kada su Poirot i Fournier od nje doznali ime hotela u kojem je odsjela, oprostite se od nje.

- Razočarani ste, mon vieux - reče Fournier. Zamislili ste nešto u vezi s tom djevojkom? Posumnjali ste da je varalica? Ili još sumnjate da jevaralica?

Poirot razočarano zatrese glavom.

- Ne, ne mislim da je varalica. Dokazi njezina identiteta čine se valjanima. Iako je čudno. Kao da sam je već vidio ili me podsjeća na nekog.

- Možda na pokojnicu? - sumnjičavo će Fournier. - Nemoguće.

- Ne, nije to. Kad bih se barem mogao sjetiti. Siguran sam da me njezino lice podsjeća na nekog. Fournier ga čudno pogleda.

- Oduvijek vas je zanimala izgubljena kćerka.

- Naravno - reče Poirot i podigne obrve. - Od svih ljudi koji bi imali koristi od Giseline smrti, ta mlada žena imala bi opipljivu korist, u gotovini.

- Istina, ali kamo nas to vodi?

Poirot ne odgovori odmah. Razmišljao je. Naposljetku reče: - Prijatelju moj, djevojka nasljeđuje velik imetak. Pa zašto se čudite da sam od početka sumnjao da je upletena. U zrakoplovu su bile tri žene. Jedna od njih, gospođica Venetia Kerr, potječe iz poznate obitelji. Ali druge dvije?

Otkad je Elise Grandier rekla da je otac Giselinoga djeteta Englez, uvijek sam mislio da bi jedna od te dvije žena mogla biti njezina kćerka.

Obje su otprilike te dobi. Lady Horbury bila je plesačica čiji preci nisu poznati i koja je nastupala pod umjetničkim imenom. Gospođica Jane Grey mi je rekla da je odrasla u sirotištu.

- Aha! - reče Francuz. - Tako ste razmišljali? Naš prijatelj Japp rekao bida ste bili previše domišljati.

- Uvijek me optužuje da volim komplicirati. - Eto!

- Ali to nije istina. Istražujem slučaj na najjednostavniji način! I nikad ne odbijam prihvatiti činjenice.

- Ali ste razočarani? Očekivali ste više od Anne Morisot?

Uđu u Poirotov hotel. Predmet koji je ležao na recepciji podsjeti Fourniera na nešto što je Poirot rekao tog jutra.

- Nisam vam zahvalio - reče on - zato što ste mi svratili pozornost na moju pogrešku. Opazio sam dvije muštikle lady Horbury i kurdske lule Dupontovih. Neoprostivo je da sam zaboravio flautu doktora Bryanta, iako ozbiljno ne sumnjam na njega.

- Ne?

- Ne. Ne mislim da bi on...

Zašuti. Čovjek koji je stajao kod recepcije i razgovarao sa službenikom okrene se. Ruka mu je počivala na kovčežiću za flautu. Pogled mu padnena Poirota i lice mu se ozari.

Poirot krene. Fournier diskretno zastane. Bolje da ga Bryant ne vidi.

- Doktore Bryant - reče Poirot i nakloni se. - Gospodine Poirot. Rukuju se. Žena koja je stajala pokraj Bryanta krene prema dizalu. Poirot baci brz pogled za njom.

Reče: - Pa, gospodine doktore, uspijevaju li vaši pacijenti preživjeti bez vas?

Doktor Bryant se nasmiješi, sjetnim privlačnim osmjehom koji je Poirot tako dobro zapamtio. Izgledao je umorno, ali čudno smireno.

- Nemam više pacijenata - reče.

Krene prema malom stoliću pa reče: - Čašicu šerija, gospodine Poirot, ili nekog drugog aperitiva?

- Zahvaljujem.

Sjednu. Doktor naruči pića. Zatim reče polako: Ne, više nemam pacijenata. U mirovini sam.

- Iznenadna odluka? - Ne baš.

Šutio je dok su ih posluživali pićem. Podigne čašu i reče: - Nužna odluka. Svojevoljno se povlačim prije nego me izbrišu s popisa. - Nastavi govoriti blagim, tihim glasom. - Gospodine Poirot, u svačijem životu postoji prekretnica. Čovjek se nađe na križanju i mora odlučiti. Moje me zvanje silno zanima i žalim što sam ga se morao odreći. Ali ima i drugih zadovoljstava. Primjerice, osobna sreća.

Poirot je šutio i čekao.

- Jedna gospođa, moja pacijentica, silno je volim. Njezin je suprug pravi bijednik. Drogira se. Da ste liječnik znali biste što to znači. Nema vlastitog novca, pa ga ne može ostaviti.

- Neko vrijeme bio sam neodlučan, ali više nisam.

Ona i ja odlazimo u Keniju početi nov život. Nadam se da će naposljetku udoživjeti malo sreće. Dugo je trpjela.

Ponovno zašuti. Tada reče živahnijim glasom: Kažem vam to, gospodine Poirot, jer će se to uskoro doznati, pa što prije doznate, to bolje.

- Shvaćam - reče Poirot. Tada reče: - Vidim da nosite flautu? Doktor Bryant se nasmiješi.

- Gospodine Poirot, flauta mi je najstariji prijatelj. Kad sve propadne, ostaje glazba.

S ljubavlju rukom prijeđe preko kovčežića, nakloni se i ustane. I Poirot ustane.

- Želim vam sve najbolje, gospodine doktore. I gospođi - reče Poirot.

Kad se Fournier pridružio svom prijatelju, Poirot je bio na recepciji i dogovarao međugradski razgovor s Quebecom.

24. Slomljeni nokat

— Što sada? - uzvikne Fournier. - Još ste opsjednuti nasljednicom? Idee fixe!

— Ne - reče Poirot. - Ali u svemu mora biti reda i metode. Mora se dovršiti jedno, pa početi drugo. Osvrne se.

— Evo gospođice Jane. Vi počnite s doručkom. Ja ću vam se pridružiti čim uzmognem.

Fournier pristane pa on i Jane odu u blagovaonicu. - Dakle? - znatiželjno će Jane.

— Kakva je?

— Razmjerno visoka, tamnokosa, sivog tena, izbočene brade.

— Kao da opisujete fotografiju u putovnici - reče Jane. - Kad bi netko opisivao moju, zvučalo bi uvredljivo. Sve osrednje i prosječno. Nos, osrednje veličine; usne, obične (kako opisati usne?); brada, obična.

— Ali ne i oči - reče Fournier.

— Čak su i one sive, a to nije uzbuđujuća boja.

— A tko vam je gospođice rekao da to nije uzbudljiva boja? - upita Francuz i nagne se preko stola.

Jane se nasmije.

— Vrlo vješto se služite engleskim jezikom - reče. Recite mi još nešto o Anne Morisot. Je li lijepa?

— Assez bien - oprezno reče Fournier. - I ne zove se Anne Morisot, nego Anne Richards. Udana je.

— I suprug je bio s njom?

— Ne.

— Da mi je znati zašto?

— Jer je u Kanadi ili Americi.

On objasni neke okolnosti iz Anneina života. Kad je završavao svoju priču, Poirot im se pridruži.

Doimao se potištenim.

— Dakle, mon cher? - raspitivao se Fournier.

— Razgovarao sam s nadstojnicom Mere Angelique. Romantični su prekooceanski telefonski razgovori. Razgovarati bez problema s nekim na drugoj strani svijeta.

— I brzopjavna fotografija je romantična. Nema ničeg romantičnijeg od znanosti.

Ali, nešto ste htjeli reći? - Razgovarao sam s Mere Angelique. Potvrdila je do u riječ sve što nam je gospođa Richards rekla o okolnostima njezina boravka u Institutu de Marie. Otvoreno je govorila o majci koja je otišla iz Quebeca s Francuzom koji je trgovao vinima. U to doba joj je bilo drago da se o djetetu neće skrbiti majka. Smatrala je da je Giselle na putu da postane propalica. Novac je slala redovito, ali nikada nije predložila da vidi dijete.

— Ponovila je sve što ste jutros čuli.

— Skoro. Ali sam doznao više pojedinosti. Anne Morisot je otišla iz Instituta de Marie prije šest godina i počela raditi kao pedikerka. Poslije je radila kao dvorkinja i otišla iz Quebeca u Europu. Nije često pisala, ali bi se javila Mere Angelique dvaput na godinu. Kada je vidjela izvješće o istražnom postupku, shvatila je da je ta Marie Morisot vjerojatno Marie Morisot iz Quebeca.

— A suprug? - upita Fournier. - Sada kad znamo da je Giselle bila udana, suprug bi mogao biti važan čimbenik?

— Pomislio sam na to. To je bio jedan od razloga mogega poziva. George Leman, Gisellin podli suprug, ubijen je početkom rata.

Zašuti pa naglo reče: - Što sam ono rekao? Ne posljednju rečenicu, onu prije? Palo mi je na pamet nešto... nehotice sam rekao nešto važno.

Fournier ponovi koliko se sjefao Poirotove riječi, ali čovječuljak nezadovoljno zavrti glavom.

— Ne, nije to. Nije važno.

Okrene se prema Jane i počne s njom razgovarati. Pri kraju jela on predloži da popiju kavu u predvorju.

Jane pristane pa pruži ruku da sa stola dohvati torbicu i rukavice. Pritom žmirne.

— Što je, gospođice?

— Ništa - nasmije se Jane. - Zapela sam noktom. Moram ga isturpijati.

Poirot se svali u stolac.

— Nom d'un nom d'un nom - reče tiho.

Jane i Fournier začuđeno se zagledaju u njega.

— Gospodine Poirot? - zazove Jane. - Što vam je? - Sad sam se sjetio zašto mi je poznato lice Anne Morisot. Već sam ga vidio... u zrakoplovu na dan ubojstva. Lady Horbury je poslala po nju da joj donese turpiju. Anne Morisot bila je dvorkinja lady Horbury.

25. Bojim se?

To iznenadno otkriće zapanji troje ljudi koji su sjedi, li za stolom. Zločin im se prikazao u novom svjetlu.

Od osobe nepovezane s tim tragičnim događajem, Anne Morisot se pretvorila u osobu koja je bila na mjestu zločina. Trebalo im je malo vremena da promijene svoj pristup slučaju.

Poirot divlje zalomi rukama, zatvorenih očiju, zgrčena lica.

— Jednu minutu, minuticu - preklinjao ih je. - Moram razmisliti, shvatiti kako to mijenja moj pristup. Moram se u mislima vratiti. Moram se sjetiti. Proklet bio moj nesretni želudac. Bio sam zauzet unutrašnjim organima!

— Znači, bila je u zrakoplovu - reče Fournier. Tako dakle. Počinjem shvaćati.

— Sjećam se - reče Jane. - Visoka, tamnokosa djevojka. - Napola sklopi oči pokušavajući se sjetiti. I Lady Horbury nazvala ju je Madeleine.

— Tako je, Madeleine - reče Poirot.

— Lady Horbury ju je poslala u rep zrakoplova da donese kovčežić, žarko crveni toaletni pribor.

— Hoćete reći - primijeti Fournier - da je ta djevojka prošla pokraj sjedala svoje majke?

— Tako je.

— Motiv - reče Fournier i duboko uzdahne. - I povoljan trenutak. Da, sve je tu.

Neočekivanom silinom, nespojivom s njegovim inače umjerenim ponašanjem, on udari šakom o stol.

— Ali, parbleu! - vikne. - Zašto to nitko prije nije spomenuo? Zašto nije bila na popisu sumnjivih osoba?

— Rekao sam vam zašto, prijatelju - umorno će Poirot. - Moj nesretni želudac.

— Da, razumljivo. Ali želuci drugih putnika i stjuarda su mirovali.

— Slutim - reče Jane - da je uzrok jer se to dogodilo na početku. Zrakoplov je netom uzletio s Le Bourgeta. Sat poslije Giselle je bila živa i zdrava. Činilo se da je ubijena puno poslije.

— Čudno - zamišljeno će Fournier. - Možda je otrov djelovao sa zadržkom? To se događa.

Poirot zastenje i zaroni lice u ruke.

— Moram razmisliti. Moram razmisliti. Zar je moguće da sam bio potpuno u krivu?

— Mon vieux - reče Fournier - to se događa. Događa se meni. Može se dogoditi i vama. Kadšto se mora progutati ponos i promisliti iznova.

— Istina - složi se Poirot. - Moguće je da sam čitavo vrijeme pridavao previše pozornosti jednoj pojedinosti. Očekivao sam naći određeni trag. Našao sam ga i gradio slučaj na njemu. Od početka sam bio na pogrešnom tragu, ako se taj predmet slučajno našao gdje se našao. Tada... da, priznat ću da nisam imao pravo, da sam se prevario.

— Ne možete zanijekati važnost ovog preokreta reče Fournier. - Motiv i povoljan trenutak, što još hofete?

— Ništa. Tako je kako kažete. Djelovanje otrova sa zadržkom nije uobičajeno, moglo bi se reći gotovo je nemoguće. Ali kad su

posrijedi otrovi i nemoguće je moguće. Mora se računati s idiosinkrazijom.

Glas mu zamre.

— Moramo smisliti plan akcije - reče Fournier. Zasad mislim da ne bi bilo mudro pobuditi sumnju kod Anne Morisot. Ne zna da ste je prepoznali. Njezini bona fides su prihvaćeni. Znamo u kojem je hotelu odsjela, a preko Thibaulta možemo stupiti s njom u vezu. Uvijek se može otezati s pravnim formalnostima. Ustanovili smo da postoji motiv i povoljan trenutak. Još moramo dokazati da je Anne Morisot imala zmijski otrov. Tu je i pitanje Amerikanca koji je kupio puhaljku i podmitio Julesa Perrota. To bi mogao biti suprug Richardsove. Imamo samo njezinu riječ da je on u Kanadi.

— Da, suprug. Ah, suprug. Trenutak! Poirot rukama pritisne sljepoočice.

— Ne postupam ispravno - promrmlja. - Ne upotrebljavam male sive moždane stanice sustavno i metodično. Prenaglo zaključujem. Mislim što netko želi da mislim.

Ne, ponovno krivo razmišljam. Ako je moja prva zamisao bila dobra, to ne može biti istina.

Zašuti. - Oprostite mi - reče Jane.

Poirot ne odgovori odmah. Tada skine ruke sa sljepoočica, uspravi se u stolcu i pomakne dvije vilice i soljenku koje su vrijeđale njegov osjećaj simetrije.

— Razmislimo logično - reče on.- Anne Morisot ili je kriva ili je nevinna. Ako je nevinna, zašto laže? Zašto je zatajila da je bila dvorkinja lady Horbury?

— Da, zašto? - upita Fournier.

— Recimo da je Anne Morisot kriva jer je lagala. Ali pretpostavimo li da je moja prva pretpostavka bila točna, hoće li potvrditi krivicu Anne Morisot ili laž Anne Morisot? Da, moglo bi, uz jedan uvjet. Ali u tom slučaju, ako je moja pretpostavka točna, Anne Morisot uopće nije smjela biti u zrakoplovu!

Jane i Fournier pogledaju ga pristojno, ali ravnodušno.

Fournier pomisli: - Sada shvaćam o čemu je onaj Englez Japp govorio. Ovaj stari stvara nevolje. Pokušava zamrsiti jednostavan slučaj. Ne može prihvatiti jednostavno rješenje a da se ne pretvara kako se to poklapa s njegovim zamislima.

Jane pomisli: - Ne shvaćam što želi. Zašto djevojka ne bi bila u zrakoplovu?

Morala je ići kamo bi joj naredila lady Horbury. Mislim da je šarlatan.

Poirot sikne.

— Naravno - reče. - To je mogućnost. Ne bi trebalo biti teško doznati.

Ustane. - Što sad, prijatelju? - upita Fournier.

— Ponovno na telefon - reče Poirot.

— Međunarodni s Quebecom?

— Ovaj put nazvat ću London.

— Scotland Yard?

— Ne, kuću lorda Horburyja na Grosvenor Squareu. Kad bih barem imao sreće da zateknem lady Horbury kod kuće.

— Oprezno, prijatelju. Stetit će nam dočuje li Anne Morisot da smo se raspitivali o njoj. Ne smijemo je upozoriti da joj se nešto sprema.

— Ne bojte se. Bit ću diskretan. Postavit ću samo jedno pitanje, vrlo bezazleno. - Osmjehne se. - Pođite sa mnom ako želite.

— Ne.

— Zahtijevam.

Njih dvojica odu i ostave Jane u predvorju. Potrajalo je dok su dobili vezu s Londonom. Poirot je imao sreće. Lady Horbury je ručala kod kuće.

— Odlično. Molim vas recite lady Horbury da je zove gospodin Hercule Poirot iz Pariza. - Stanka. - Lady Horbury, to ste vi? Ne, sve je u redu. Uvjeravam vas. Nije riječ o tome. Htio bih da mi odgovorite na jedno pitanje. Da. Kad putujete zrakoplovom iz Pariza u Englesku, ide li vaša dvorkinja obično s vama ili ide vlakom?

Vlakom. A onog dana? Shvaćam. Sigurni ste? Otkazala vam je. Iznenada. Mais oui, podla nezahvalnost. Živa istina. Nezahvalan stalež! Da, tako je. Ne, ne trebate se brinuti. Au revoir. Hvala vam.

Spusti slušalicu i okrene se Fournieru. Oči su mu svijetlile.

— Prijatelju, dvorkinja lady Horbury obično je putovala vlakom i brodom. Na dan Gisellina ubojstva lady Horbury se u posljedni tren predomislila i predložila da i Madeleine ide zrakoplovom.

Uhvati Francuza ispod ruke.

— Brzo, prijatelju - reče. - Moramo u njezin hotel. Ako imam pravo, a slutim da imam, ne smijemo gubiti vrijeme.

Fournier se zagleda u njega. Prije nego je uspio nešto upitati, Poirot se već okrenuo i krenuo je prema izlaznim vratima.

Fournier požuri za njim.

— Ali, ne shvaćam. Što se događa?

Vratar je držao otvorena vrata taksija. Poirot uskoči u taksij i da adresu hotela Anne Morisot.

— Vozite brzo. Brzo! Fournier uskoči za njim.

— Ubola vas je osa? Čemu ta luda žurba?

— Ako imam pravo, Anne Morisot je u životnoj opasnosti.

— Mislite?

Fournier nije mogao sakriti sumnjičavost.

— Bojim se - reče Poirot. - Bojim. Bon Dieu, kako ovaj taksij puže!

Taksij je u tom trenutku vozio šezdesetak kilometara na sat, premještao se iz jednog voznog traka u drugi i pritom nekim čudom ostao netaknut zahvaljujući odličnom vidu vozača.

— Toliko puže da ćemo se uskoro sudariti - procijedi Fournier. - A gospođicu Grey smo ostavili samu kao motku da čeka da obavimo telefonski razgovor? a mi odemo bez riječi iz hotela. Nije pristojno!

— Pristojno, nepristojno. Kao da je to važno kad je riječ o životu i smrti!

— Životu i smrti? - Fournier slegne ramenima. Pomisli: - Sve je to lijepo, ali ovaj tvrdoglavi luđak mogao bi ugroziti istragu. Kad djevojka dozna da smo joj na tragu...

Reče ozbiljnim glasom: - Gospodine Poirot, urazumite se. Moramo oprezno postupati.

— Ne razumijete - reče Poirot. - Bojim se, bojim. Taksij naglo zakoči ispred mirnog hotela gdje je odsjela Anne Morisot.

Poirot iskoči iz njega i zamalo se sudari s nekim mladićem koji je izlazio.

Poirot je ukočeno gledao za njim.

— Još jedno poznato lice, ali odakle? Ah, sjećam se, to je glumac Raymond Barradough.

Zakorakne prema hotelu, ali ga Fournier uhvati za ruku.

— Gospodine Poirot, iznimno poštujem i divim se vašim metodama, ali smatram da ne smijemo učiniti nešto nepromišljeno. U Francuskoj ja odgovaram za istragu o ovom slučaju.

Poirot ga prekine: - Shvaćam vašu zabrinutost, ali ne bojte se nikakvog nepromišljenog d?ela. Raspitajmo se na recepciji. Ako je gospođa Richards u hotelu i ako joj se ništa nije dogodilo, nikome ništa. Dogovorit ćemo se što ćemo zatim.

Nemate ništa protiv?

— Naravno da ne.

— Dobro.

Poirot uđe u hotel i priđe recepciji. Fournier pođe za njim.

— U vašem hotelu odsjela je stanovita gospođa Richards - reče Poirot.

— Ne, gospodine. Otišla je danas.

— Otišla je? - oštro upita Fournier.

— Da, gospodine.

— Kada?

Službenik pogleda na zidni sat. - Prije pola sata.

— Je li otišla neočekivano? Kamo je otišao Službenik se namršti čuvši ta pitanja.

Bio je spreman ne odgovoriti, ali kad je Fournier pokazao isprave, službenik promijeni ton i spremno ponudi pomoć.

Ne, gospođa nije ostavila adresu. On misli da je iznenada promijenila planove.

Rekla je da će ostati tjedan dana.

Bilo je još pitanja. Pozvali su domara, nosače, liftboja.

Domar je rekao kako je gospođu posjetio neki gospodin. Došao je dok nje nije bilo, ali je pričekao da se vrati, pa su zajedno ručali. Kakav gospodin? Amerikanac, pravi Amerikanac. Iznenadila se kad ga je ugledala. Nakon ručka gospođa je zatražila da joj odnesu prtljagu u predvorje i ukrcaju u taksi.

Kamo se odvezla? Na Gare du Nord, barem je tako rekla vozaču. Je li Amerikanac otišao s njom? Ne, otišla je sama.

— Gare du Nord - reče Fournier. - To znači Engleska. Vlak u dva. Ali možda je to zamka. Moramo nazvati Boulogne i naći taj taksi.

Kao da se Fournier zarazio Poirotovim strahovima. Francuzovo lice bilo je zabrinuto.

Brzo i spretno pokrenuo je mašineriju zakona.

Jane je sjedila u predvorju hotela i čitala knjigu. Bilo je pet sati kad je podignula glavu i ugledala Poirota kako joj prilazi.

Zausti da mu predbaci, ali ništa ne reče. Izraz njegova lica je u tome spriječi.

— Nešto se dogodilo? - upita. Poirot obuhvati njezine ruke svojima. - Život je užasan, gospođice - reče. Nešto u njegovu glasu prestraši Jane. - Što je? - upita ponovno.

Poirot reče polako: - Kad je vlak stigao u Boulogne, našli su ženu u vagonu prvog razreda. Mrtvu.

Iz Janeinih obraza nestane boje. - Anne Morisot?

— Anne Morisot. U ruci je držala plavu staklenu bočicu u kojoj je bila cijanovodična kiselina.

— Oh! - reče Jane. - Samoubojstvo?

Poirot ne odgovori odmah. Zatim reče oprezno birajući riječi: - Da, policija misli da je posrijedi samoubojstvo.

— A vi?

Poirot polako raširi ruke. Ta je gesta puno govorila. - Što drugo da mislim?

— Ubila se. Zašto? Grižnja savjesti, ili se bojala da je ne raskrinkaju?

Poirot odmahne glavom.

— Život je ponekad užasan - reče. - Potrebna je velika hrabrost.

— Za samoubojstvo? Da, vjerojatno. - Ali i za život - reče Poirot.

26. Govor poslije večere

Sutradan Poirot napusti Pariz. Jane je ostala obaviti podulji popis poslova, od kojih joj se većina činila iznimno čudnima, Ipak ih je obavila kako je najbolje znala.

Dvaput je vidjela Jeana Duponta. Spomenuo je ekspediciju kojoj se ona trebala pridružiti. Jane mu nije htjela reći istinu bez Poirotova odobrenja, pa se izvlačila i skretala razgovor na druge teme.

Nakon pet dana brzojavno je pozovu natrag u Englesku.

Norman je dočeka na kolodvoru Victoria. Prepričaju najnovije događaje.

Samoubojstvo nije izazvalo veliko zanimanje tiska. U novinama je objavljen člančić o tome kako je neka Kanađanka, gospođa Richards, počinila samoubojstvo u brzom vlaku Pariz-Boulogne, i to je bilo sve. Nitko nije spomenuo vezu s ubojstvom u zrakoplovu.

No za Normana i Jane to je bio razlog za slavlje. Nadali su se da je njihovim nedaćama kraj, iako Norman nije bio optimist kao Jane.

— Može se sumnjati da je ona ubila majku, ali sad kad je tako skončala, vjerojatno neće nastavljati istragu. A ako se njezina krivica ne dokaže javno, ne vidim zašto bi se naš položaj poboljšao. Za javnost ćemo i dalje ostati sumnjivil Ponovi to i Poirotu kad ga je nakon nekoliko dana sreo na Piccadillyju.

Poirot se nasmiješi.

— I vi ste poput ostalih. Mislite da sam starac koji ništa ne dovrši! Pozivam vas na večeru. Doći će Japp i naš prijatelj gospodin Clancy. Pun sam zanimljivosti, Večera je prošla u ugodnom raspoloženju. Japp se trudio biti ljubazan. Ponašao se dobroćudno, Norman

ravnodušno, a gospodin Clancy bio je gotovo jednako uzbuđen kao kad je prepoznao kobnu strelicu.

Bilo je očito da je Poirot želio ostaviti dojam na pisca niska stasa.

Nakon večere, kad su popili kavu, Poirot se važno nakašlje.

— Prijatelji - reče on. - Gospodin Clancy pokazao je zanimanje za ono što bi on nazvao moje metode, Watsone. C'est ca, n'est-ce pas? Predlažem, ako vam neće biti dosadno... - znakovito zastane, pa Norman i Japp brzo potvrde Ne, nikako i Vrlo zanimljivo - da vam ukratko opišem metode kojima sam se služio u istrazi ovog ubojstva.

Zastane i zagleda se u bilješke. Japp šapne Normanu: - Umišljen je, zar ne?

Taština mu je drugo ime. Poirot ga prijekorno pogleda i nakašlje se.

Tri pristojna lica sa zanimanjem se okrenu prema njemu i on reče: - Počet ću iz početka. Vratimo se u zrakoplov Prometheus na njegovu kobnom letu od Pariza za Croydon. Ispričat ću vam svoje ondašnje dojmove i razmišljanja pa ću objasniti kako su ih potvrdili ili promijenili određeni događaji.

— Kad je nedugo prije dolaska u Croydon stjuard zamolio doktora Bryanta da pregleda truplo, pošao sam za njim. Imao sam osjećaj da bi to moglo biti (nikad se ne zna) u vezi s mojim zanimanjem. Vjerojatno sam previše profesionalan kad je riječ o smrti. Moj um je podijeljen na dva odjeljka: smrti koje me se tiču i smrti koje me se ne tiču. Iako je posljednjih puno više, uvijek se ponašam kao pas koji je nešto nanjušio.

— Doktor Bryant je potvrdio stjuardove strahove da je žena mrtva. O uzroku smrti, naravno, nije mogao ništa reći bez temeljitog pregleda. U tom trenutku gospodin Jean Dupont spomenuo je da je smrt možda nastupila kao posljedica osinjeg uboda. Da bi potkrijepio tu pretpostavku, pokazao nam je osu koju je ubio.

— To je bila vjerojatna teorija, u koju se lako moglo povjerovati. Na vratu pokojnice bio je trag uboda, vrlo sličnog ubodu žalca, a znalo se i da je osa bila u zrakoplovu.

— No u tom trenu poslužila me sreća, pogledao sam u pod i opazio nešto što se na prvi pogled moglo učiniti tijelom još jedne ose. Zapravo je to bila urođenička strelica s malim komadićem žuto-crne svile.

— Tada je prišao gospodin Clancy i izjavio da je to strelica koju je netko puhnuo kroz puhaljku kao što čine neka primitivna plemena. Kao što znate, poslije je nađena i puhaljka.

— Kad smo stigli u Croydon, u glavi mi se rojilo nekoliko zamisli. Kad sam osjetio čvrsto tlo pod nogama, moj mozak počeo je ponovno besprijekorno funkcionirati.

— Samo tako, gospodine Poirot - naceri se Japp. Nemojte biti lažno skromni.

Poirot mu dobaci prijek pogled i nastavi.

— Nešto me se posebno dojmilo (kao i svih), a to je bila smjelost kojom je zločin počinjen, te zapanjujuća činjenica da nitko ništa nije opazio!

— Još mi nešto nije dalo mira: u pogodnom trenutku pojava ose i nađena puhaljka.

Kao što sam rekao prijatelju Jappu nakon istražnog postupka, zašto se ubojica nije riješio puhaljke i bacio je kroz prozorski otvor za ventilaciju? Strelici bi bilo teško ući u trag, a puhaljci s komadićem cijene to nije bilo problem.

— Rješenje zagonetke? Ubojica je očito želio da se puhaljka pronađe.

— Ali zašto? Na to je postojao samo jedan logičan odgovor. Ako se pronađu otrovna strelica i puhaljka, svi će pretpostaviti da je ubojstvo počinjeno strelicom izbačenom iz puhaljke. To znači da ubojstvo nije tako izvedeno.

— No obdukcija je pokazala da je uzrok smrti nedvojbeno otrovna strelica.

Zatvorio sam oči i upitao se: koji je najsigurniji i najpouzdaniji način da se strelica ubode u vratnu venu? Rukom.

— To je odmah razjasnilo nužnost puhaljke. Puhaljka znači udaljenost. Ako je moja teorija ispravna, osoba koja je ubila madame Giselle prišla je njezinu stolu i nagnula se.

— Je li netko prilazio njezinu stolu? Da, dvoje ljudi. Stjuardi. Obojica su mogli prići madame Giselle, nagnuti se k njoj i nikome to ne bi bilo čudno.

— Još netko?

— Gospodin Clancy. On je bio jedini u odjeljku koji je prošao pokraj sjedala madame Giselle. A i prvi je svratio pozornost na teoriju puhaljke i strelice.

Gospodin Clancy poskoči na noge.

— Prosvjedujem - poviče. - Ovo je bezobraština! - Sjednite - reče Poirot. - Nisam završio. Moram vam prikazati korake kojima sam došao do zaključka.

— Tri su osobe mogući krivci: Mitchell, Davis i gospodin Clancy. Nijedan isprva nije izgledao kao ubojica, ali trebalo je još puno toga istražiti.

— Zatim sam počeo razmišljati o osi. Vrlo je zanimljiva ta osa. Kao prvo, nitko je nije uočio prije kave. To je već bilo čudno. Stvorio sam određenu teoriju o tom zločinu. Ubojica je podmetnuo dva različita

rješenja tog tragičnog događaja. Prema prvom, jednostavnijem, madame Giselle je ubola osu pa ju je izdalo srce. Uspjeh toga plana ovisio je o tome hoće li ubojica uspjeti doći do strelice. Japp i ja smo se složili da je to bilo lako učiniti, kad se ne bi posumnjalo u ubojstvo. Siguran sam da je originalna svi!a boje trešnje namjerno zamijenjena komadićem svile neobičnih boja nalik na osu.

— Naš se ubojica dakle približio žrtvinu stolu, ubo je strelicom i pustio osu! Otrov je tako jak da je smrt bila trenutačna. Ako je Giselle kriknula, krik je vjerojatno prigušila buka avionskog motora. Ako je netko i čuo njezin krik, lako se mogao pripisati osi koja je zujala po zrakoplovu. Sirotu ženu ubola je osu.

— To je bio plan broj 1. Ali pretpostavimo da je (a tako se dogodilo) otrovna strelica nađena prije nego je ubojica uspio doći do nje. U tom slučaju, balon je probušen. Teorija o prirodnoj smrti je neodrživa. Umjesto da gurne puhaljku kroz prozor, stavlja je na mjesto gdje će je sigurno naći tijekom pretrage zrakoplova.

Naravno, odmah će zaključiti da je puhaljka oružje kojim je počinjen zločin. Stvorit će se teorija o udaljenosti, a kad se dozna gdje je kupljena puhaljka, sumnju će usmjeriti u određenom i željenom smjeru.

— Stvorio sam teoriju o zločinu i imam tri sumnjivca i donekle četvrtog, gospodina Jeana Duponta, koji je predložio teoriju o smrti od uboda ose a koji je sjedio u prolazu tako blizu Giselle da je mogao ustati iz sjedala a da ga nitko ne opazi. Također, bio sam uvjeren da se on ne bi izložio takvom riziku.

— Posvetio sam se osi. Ako je ubojica donio osu u zrakoplov i pustio je u psihološkom momentu, morao je imati kutijicu u kojoj ju je držao.

— Zato sam se zanimao za sadržaj džepova i ručne prtljage putnika.

— I u tome sam otkrio nešto neočekivano. Našao sam što sam tražio, ali kod krive osobe. U džepu Normana Galea bila je prazna kutija šibica tvrtke Bryant&May. Ali svi su posvjedočili da Norman

Gale nije prošao kroz prolaz. Otišao je na nužnik i vratio se na mjesto.

— Ipak, iako se čini nemogućim, gospodin Gale je mogao počiniti zločin, a to je dokazao sadržaj njegove aktovke.

— Moje aktovke? - upita Norman Gole. Podsmješljivo i zbunjeno je gledao u Poirota. - Čak se ni ne sjećam što je bilo u njoj.

Poirot mu se milo nasmiješi.

— Trenutak. Reći ću koju i o tome. Govorim vam o svojim početnim zamislima.

— Dakle, imao sam četiri osobe koje su mogle biti počinitelji, sa stajališta povoljnog trenutka: dva stjuarda, Clancy i Gale.

— Tad sam počeo razmišljati o slučaju iz suprotnog ugla: motiva. Ako se motiv podudara s povoljnim trenutkom, eto ubojice! Ali jao, ništa od toga. Moj prijatelj Japp optužio me da volim komplicirati. Naprotiv, razmišljao sam o motivu krajnje jednostavno. Kome bi koristilo da se madame Giselle ukloni? Očito njezinoj nepoznatoj kćerki, jer bi naslijedila bogatstvo. A tu je bilo i nekoliko osoba koje su bile, ili su mogle biti u vlasti madame Giselle. Morao sam se poslužiti eliminacijom.

Od putnika u zrakoplovu, samo za jednog sam pouzdano znao da je imao posla s madame Giselle. Lady Horbury.

— U slučaju Lady Horbury, motiv je bio jasan. Posjetila je Giselle večer uoči puta. Bila je očajna, a imala je i prijatelja, mladog glumca, koji je lako mogao odglumiti Amerikanca, kupiti puhaljku, potplatiti službenika zrakoplovne tvrtke i tako biti siguran da će Giselle putovati podnevnim zrakoplovom.

— Problem je bio dvojak. Nisam se mogao dosjetiti načina na koji bi lady Horbury mogla počiniti zločin, a također se nisam mogao

dosjetiti motiva zbog kojeg bi zločin počinili stjuardi, gospodin Clancy ili gospodin Gale.

— Podsvjesno sam uvijek razmišljao o Gisellinoj nepoznatoj kćerki i nasljednici.

Je li netko od sumnjivaca oženjen i ako jest, da li bi jedna od supruga mogla biti Anne Morisotz Ako joj je otac bio Englez, djevojka je možda odrasla u Engleskoj.

Mitchellovu suprugu sam odmah odbacio. Ona je od stare dorsetske loze. David udvara djevojci čiji su roditelji živi. Gospodin Clancy nije oženjen. Gospodin Gale je očito preko ušiju zaljubljen u Jane Grey.

— Moram priznati da sam temeljito proučio pretke gospodice Grey, jer sam od nje slučajno doznao da je odrasla u sirotištu pokraj Dublina. Ali, uskoro sam se uvjerio da gospođica Grey nije kćerka madame Giselle.

— Sastavio sam tabelu posljedica. Stjuardi ne dobivaju ni ne gube smrću madame Giselle, osim što je Mitchell doživio duševni potres. Gospodin Clancy namjerava napisati knjigu o tom slučaju na kojoj se nada zaraditi. Gospodin Gale brzo gubi pacijente. Nikakve pomoći s te strane.

— Ipak sam u to doba bio uvjeren da je gospodin Gale ubojica. Prazna kutija šibica, sadržaj njegove aktovke. Naizgled je izgubio, a ne dobio Gisellinom smrću.

Ali to je možda privid.

— Odlučio sam se bolje upoznati s njime. Moje iskustvo pokazuje da se svatko tijekom razgovora prije ili poslije oda. Svi imaju neodoljivu potrebu govoriti o sebi.

— Pokušao sam steći njegovo povjerenje. Pretvarao sam se da mu se povjeravam, čak sam ga zamolio za pomoć. Uvjerio sam ga da mi pomogne lažno ucijeniti lady Horbury. Tad je učinio prvu pogrešku.

— Predložio sam da se preruši. Pojavio se u nakaradnoj odjeći! Lakrdija! Bio sam uvjeren da nitko ne bi mogao tako loše glumiti kako je on predlagao. Zašto to? Jer ga svijest o krivici tjera da bude oprezan da se ne pokaže dobrim glumcem. Kad sam mu popravio smiješnu šminku, izbila je na površinu njegova umjetnička vještina.

Odlično je glumio svoju ulogu i lady Horbury ga nije prepoznala. Bio sam uvjeren da se mogao prerušiti u Amerikanca u Parizu i odigrati potrebnu ulogu u Prometheusu.

— Tada sam se ozbiljno zabrinuo za gospođicu Jane. Ili je u igri zajedno s njime, ili nema s time nikakve veze, što znači da je žrtva. Jednog dana će otkriti da se udala za ubojicu.

— Da bih spriječio preuranjeni brak, odveo sam mademoiselle u Pariz kao tajnicu.

— Dok smo bili u Parizu, pojavila se nepoznata nasljednica i zatražila nasljedstvo.

Progonila me njezina sličnost, ali nisam znao na koga me podsjeća. Naposljetku sam shvatio kome slični, ali bilo je prekasno.

— Otkriće da je bila u zrakoplovu, a da je to zanijekala, nakratko je pobilo sve moje teorije. Ona je postala najvjerojatniji krivac.

— Ali ako je krivac, imala je suučesnika, muškarca koji je kupio puhaljku i podmitio Julesa Perrota.

— Tko je bio taj muškarac? Možda njezin suprug?

— I tada sam otkrio istinu! Shvatio sam. Pod uvjetom da se provjeri jedna činjenica.

— Da bi moje rješenje bilo ispravno, Anne Morisot nije trebala biti u zrakoplovu.

— Nazvao sam lady Horbury i dobio odgovor. Dvorkinja Madeleine ukrcala se u zrakoplov u posljednji trenutak zbog hira svoje

gospodarice.

Zašuti. Gospodin Clancy se nakašlje: - Nije mi baš jasno. - Kad ste prestali razmišljati o meni kao o ubojici? - upita Norman.

Poirot se okrene kao čigra i pogleda u njega.

— Nisam prestao. Vi jeste ubojica. Pričekajte! Sve ću vam ispričati. Prošli tjedan Japp i ja imali smo pune ruke posla. Istina je da ste postali zubar na nagovor svojeg ujaka, Johna Galea. Uzeli ste njegovo ime kad ste počeli raditi s njime, ali vi ste sin njegove sestre, a ne njegova brata. Vaše je pravo prezime Richards. Pod tim prezimenom upoznali ste Anne Morisot u Nici prošle zime, kad je bila ondje s gospodaricom. Njezina je priča istinita u dijelu koji govori o njezinu djetinjstvu, ali drugi dio priče ste vi brižljivo prepravili. Znala je majčino djevojačko prezime.

Giselle je bila u Monte Carlu, netko ju je prepoznao i spomenuo njezino pravo ime. Shvatili ste da bi se iz toga mogao izvući velik novac. Privuklo je vašu kockarsku prirodu. Od Anne Morisot ste doznali za vezu lady Horbury s Giselle. U vašoj glavi skovao se zločinački plan. Giselle je trebalo ubiti tako da sumnja padne na lady Horbury.

Plan je sazrio i naposljetku se počeo ostvarivati. Potplatili ste službenika u zrakoplovnoj tvrtki Universal Airlines da bi Giselle putovala istim zrakoplovom kad i lady Horbury. Anne Morisot vam je rekla da će ona u Englesku vlakom, niste očekivali da će biti u zrakoplovu, i to je ozbiljno ugrozilo vaše planove. Kad bi se doznalo da je Gisellina kćerka i nasljednica bila u zrakoplovu, sumnja bi naravno pala na nju. Vaša prvotna zamisao bila je da ona zatraži nasljedstvo uz osiguran čvrst alibi, jer bi u vrijeme zločina bila na vlaku ili brodu. Tada biste se oženili njome.

— Djevojka je bila smrtno zaljubljena u vas. Ali, vi ste htjeli novac, a ne djevojku.

— Vaši su se planovi poremetili iz još jednog razloga. U Le Pinetu ste ugledali gospođicu Jane Grey i ludo se u nju zaljubili. Strast prema njoj nagnala vas je da zaigrate puno opasniju igru.

— Odlučili ste doći i do novca i do ljubljene djevojke. Kada ste već odlučili počinuti ubojstvo zbog novca, niste imali namjeru odreći se slatkih plodova toga čina. Uplašili ste Anne Morisot rekavši joj da će je, ako odmah otkrije svoj identitet, osumnjičiti za ubojstvo. Umjesto toga nagovorili ste je da uzme nekoliko slobodnih dana, pa ste zajedno otišli u Rotterdam i ondje se oženili.

— Uskoro ste je pripremili kako da zatraži nasljedstvo. Neće spominjati da je radila kao dvorkinja, a istaknut će da su ona i njezin suprug u vrijeme ubojstva bili u inozemstvu.

— Na nesreću, Anne Morisot došla je u Pariz zatražiti nasljedstvo istog dana kad sam u Pariz stigao i ja u pratnji gospođice Grey. To vam nije nimalo odgovaralo. Ili gospođica Jane ili ja mogli bi u Anne Morisot prepoznati Madeleine, dvorkinju lady Horbury.

— Pokušali ste s njom stupiti u vezu, ali niste uspjeli. Naposljetku ste osobno doputovali u Pariz i doznali da je već otišla odvjatniku. Kad se vratila, rekli ste joj da ste razgovarali sa mnom. Postajalo je opasno i odlučili ste brzo djelovati.

— Već ste odlučili da vaša novopečena supruga ne poživi dugo kao nasljednica.

Neposredno nakon vjenčanja oboje ste napisali oporuke kojima ostavljate svu imovinu jedno drugom Dirljivo.

— Vjerojatno ste poslije toga namjeravali postupati bez žurbe. Otišli biste u Kanadu, tobože zbog gubitka pacijenata. Ondje biste ponovno uzeli prezime Richards. Pridružila bi vam se supruga. Ne vjerujem da bi prošlo puno vremena do neprežaljene smrti gospođe Richards. Naizgled neutješni udovac naslijedio bi bogatstvo. Tada biste se vratili u Englesku kao Norman Gale, koji se obogatio spretnim ulaganjima u Kanadi! Ali sada niste smjeli gubiti vrijeme.

Poirot prekine priču. Norman Gale zabaci glavu i nasmije se.

— Pametni ste kad treba zaključivati o tuđim namjerama! Trebali biste postati kolega gospodina Clancyja! - Glas mu potamni od srdžbe. - Nikad nisam čuo toliko gluposti. Gospodine Poirot, to nisu dokazi!

Poirot se nije dao smesti. Reče: - Možda i nisu. Ali ja imam dokaze.

— Zar? - podsmjehne se Norman. - Da nemate dokaze kako sam ja ubio Giselle, a svi u zrakoplovu su vidjeli da joj se nisam približio?

— Reći ću vam točno kako ste počinili ubojstvo reče Poirot. - A sadržaj vaše aktovke? Bili ste na praznicima. Zašto ste ponijeli zubarsku kutu, upitao sam se.

Zato jer silno slični odori stjuarda.

— Evo što ste učinili. Kad su stjuardi poslužili kavu i otišli u drugi odjeljak, vi ste otišli u nužnik, obukli kutu, ispunili obraze vatom, izašli, uzeli žličicu za kavu iz ostave preko puta, sjurili se kroz prolaz prema Gisellinu stolu brzim korakom stjuarda držeći žličicu u ruci. Uboli ste je u vrat strelicom, otvorili kutiju od šibica i pustili osu, pa požurili natrag u nužnik, presvukli se, izašli i mirno se vratili na mjesto. Trebalo vam je tek nekoliko minuta.

— Na stjuarda nitko ne obraća osobitu pozornost. Jedina osoba koja vas je mogla prepoznati bila je gospođica Jane. Ali, žene kao žene! Čim je žena sama (posebice kad joj je suputnik privlačan mladić), ugrabit će prvu priliku da se pogleda u zrcalo, napudra nos i popravi šminku.

— Ma nemojte - rugao se Gale. - Kako zanimljiva teorija, ali neistinita. Što još?

— Još puno - reče Poirot. - Kao što sam već rekao, ljudi se u razgovoru odaju.

Nepromišljeno ste spomenuli da ste neko vrijeme radili na farmi u Južnoj Africi.

Niste spomenuli, ali ja sam doznao da je to bila farma zmija.

Normana Galea prvi put obuzme strah. Zausti da nešto kaže, ali riječi nisu izlazile.

Poirot nastavi: - Ondje ste bili pod svojim pravim imenom Richards. Prepoznali su vas na fotografiji koju smo poslali telefonom. U Rotterdamu su vas identificirali kao Richardsa koji se oženio s Anne Morisot.

Norman Gale ponovno nešto zausti, ali ne pusti ni glasa. Potpuno se promijenio.

Zgodan, jedar mladić postao je sličan štakoru koji strijelja očicama na sve strane ne bi li ugledao izlaz, ali ga ne nalazi.

— Zurba vam je upropastila plan - reče Poirot. Nadstojnica Instituta de Marie ubrzala je događaje time što je poslala brzojav Anne Morisot. Izgledalo bi sumnjivo da niste reagirali na taj brzojav. Uvjerili ste suprugu da mora zatajiti neke činjenice, jer bi se za zločin moglo osumnjičiti ili nju ili vas, jer ste na nesreću oboje bili u zrakoplovu kad je ubijena Giselle. Kad ste se poslije sastali s njom i doznali da sam i ja bio na razgovoru kod odvjetnika, požurili ste. Bojali ste se da bih mogao izvući istinu od Anne, a možda je i ona počela sumnjati u vas. Na brzinu ste je izvukli iz hotela i ukrcali na trajekt. Na silu ste u nju ulili cijanovodičnu kiselinu, a u ruku joj gurnuli praznu bočicu.

— Kako lažete!

— A, ne. Na njezinu vratu bila je masnica.

— A ja vam kažem da lažete.

— Ostavili ste i otiske na bočici.

— Lažete. Nosio sam...

— Rukavice? Mislim gospodine da ste se odali.

— Prokleta šarlatansko njuškalo! - Lica posivjela i izobličena od bijesa, Gale se baci na Poirota. No, Japp ga pretekne i stegne spretno i profesionalno, pa reče: James Richards, alias Norman Gale, dužnost mi je uhititi vas zbog ubojstva s umišljajem. Upozoravam vas da će sve što kažete biti zapisano i poslužiti kao dokazni materijal.

Normana Galea prožme drhtaj. Činilo se da će se onesvijestiti.

Dvojica policajca u civilu koji su čekali ispred vrata odvedu Normana Galea.

Kad je ostao nasamo s Poirotom, gospodin Clancy ushićeno uzdahne.

— Gospodine Poirot - reče. - To je bilo najuzbudljivije iskustvo u mojem životu.

Bili ste sjajni! Poirot se skromno osmjehne.

— Ne. Japp ništa manje ne zaslužuje pohvalu jer je otkrio da je Gale zapravo Richards, kojeg troži kanadska policija. Djevojka s kojom je izlazio u Kanadi umrla je. Bilo je to naizgled samoubojstvo, ali otkrilo se neke činjenice koje upućuju da je riječ o ubojstvu.

— Užasno - zacvrkuta gospodin Clancy.

— Ubojica - reče Poirot. - Poput mnogih ubojica, privlačan ženama.

Gospodin Clancy se nakašlje. - Sirota Jane Grey.

Poirot tužno zakima glavom.

— Da. Kao što sam joj rekao, život je kadšto užasan. Ali, preboljet će ga.

Rastreseno složi časopise koje je Norman Gale razbacao kad je jurnuo na Poirota.

Nešto mu privuče pozornost. Fotografija Venetie Kerr na utrkama "u razgovoru s lordom Horburyjem i prijateljicom".

Pruži časopis gospodinu Clancyju.

— Pogledajte. Za godinu dana pročitat ćete objavu: "Objavljuje se skoro vjenčanje između lorda Horburyja i gospe Venetie Kerr." A znate li tko će namjestiti to vjenčanje? Hercule Poirot! A namjestio sam još jedno!

— Lady Horbury i gospodin Barraclough?

— Ah, ne, to me ne zanima. - Nagne se prema njemu. - Ne, govorim o vjenčanju gospodina Jeana Duponta i gospođice Jane Grey. Vidjet ćete.

Jane posjeti Poirota nakon mjesec dana.

— Gospodine Poirot, trebala bih vas mrziti.

Bila je blijeda i izmučena. Oko očiju je imala crne podočnjake.

Poirot reče blago: - Mrzite me malo ako želite. Ali slutim da ste vi od osoba koja bi radije pogledala istini u lice, nego živjela u lažnom raju. A vjerojatno ne biste ni u njemu dugo poživjeli. Uklanjanje žena je porok koji se čovjeku omili.

— Bio je tako silno privlačan - reče Jane pa doda: - Nikad se više neću zaljubiti.

— Naravno - složi se Poirot. - S time je za vas svršeno.

Jane kimne glavom.

— Moram raditi nešto zanimljivo da me to zaokupi. Poirot se zaljulja na stolcu i pogleda u strop.

— Savjetovao bih vam da odete u Perziju s Dupontovima. To je zanimljiv posao.

— Ali.. mislila sam da je to kamuflaža. Poirot odmahne glavom.

— Naprotiv, toliko sam se počeo zanimati za arheologiju i pretpovijesnu grnčariju da sam poslao obećani ček. Jutros sam čuo kako čekaju da se pridružite ekspediciji. Znate li crtati?

— Da, dobro mi je išlo u školi.

— Odlično. Sigurno ćete uživati u tome poslu.

— Zaista žele da pođem?

— Računaju s time.

— Bilo bi divno - reče Jane - odmah otputovati. Obrazi joj se zarumene.

— Gospodine Poirot - ona ga pogleda sumnjičavo. - Ne činite to iz sažaljenja?

— Sažaljenja? - Poirot se užasne. - Gospođice, uvjeravam vas da se, kad je novac u pitanju uvijek ponašam poslovno.

Toliko se pretvarao da je uvrijeđen, da se Jane počela ispričavati.

— Najbolje bi bilo - reče ona - da običem nekoliko muzeja i razgledam pretpovijesnu grnčariju.

— Odlična zamisao.

Jane zastane na vratima pa se vrati.

— Možda je istina da niste meka srca, ali prema meni ste bili.

Poljubi ga u potiljak pa izađe.

— Ca, c'est tres gentil! - reče Hercule Poirot.

Kraj